

**SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI MIEJSKIEGO
OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ
ZA 2021 ROK**

Sosnowiec 2022

Spis treści

Wstęp	4
I. Budżet i wydatki na świadczenia	6
II. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o pomocy społecznej.....	8
1. Świadczenia pieniężne i w naturze przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej	12
1.1 Zasiłek stały	15
1.2 Zasiłek okresowy	16
1.3 Zasiłki celowe.....	17
1.4 Wynagrodzenie należne opiekunowi/kuratorowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd	19
1.5 Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	19
1.6 Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”	20
1.7 Inne działania realizowane w ramach zadań Sekcji Pomocy Środowiskowej.....	21
2. Świadczenia niepieniężne przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej	21
2.1 Praca socjalna	21
2.2 Poradnictwo specjalistyczne	23
2.3 Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania	23
2.4 Umieszczenia w domach pomocy społecznej.....	24
2.5 Pobyty w mieszkaniu chronionym	26
2.6 Kierowanie osób niepełnosprawnych i starszych do udziału w zajęciach ośrodków wsparcia.	27
2.7 Zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych.....	28
2.8 Współpraca z Aresztem Śledczym w zakresie pomocy dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	29
2.9 Współpraca z innymi podmiotami oraz inicjowanie akcji pomocowych adresowanych do osób bezdomnych.....	29
2.10Sprawienie pogrzebu.....	30
2.11Działania związane z COVID-19	30
3. Inne działania realizowane na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw	31
3.1 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	31
3.2 Klub Integracji Społecznej	35
3.3 Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	37
III. Programy i projekty realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	40
1. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa – edycja 2021”.....	40
2. Realizacja Programu „Asystent osoby niepełnosprawnej – edycja 2019-2020”	40
3. Kontynuacja projektu rewitalizacyjnego - „Aktywne Centrum – Szansa dla Nas! – II edycja”.....	41
4. Realizacja projektu konkursowego – „Sosnowiec dla Rodziny”	42

5.	Realizacja projektu – „SOS dla Seniora”	42
7.	Zakończenie projektu – „Tacy sami bez ściany między nami”	44
8.	Zakończenie realizacji projektu „Rodzina wolna od przemocy”	44
9.	„Koopercje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin” ...	45
10.	Program „Wspieraj seniora”	47
11.	Realizacja Programu Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 – „FEAD 2020 – Sosnowiec”	47
IV.	Pomoc udzielana na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	48
V.	Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.....	53
VI.	Pomoc realizowana na podstawie ustawy o dodatkach mieszkaniowych i ustawy Prawo energetyczne	62
1.	Dodatek mieszkaniowy	62
2.	Dodatek energetyczny.....	67
VII.	Świadczenia przeznaczane na wsparcie dla rodzin z dziećmi	71
1.	Świadczenia rodzinne.....	71
2.	Świadczenia opiekuńcze.....	73
3.	Zasilek dla opiekuna	74
4.	Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	75
5.	Świadczenie wychowawcze - Program „Rodzina 500+”	77
6.	Świadczenie „Za życiem”	78
7.	Pomoc materialna dla uczniów	78
VIII.	Udzielanie pomocy w ramach ustawy o wspieraniu Rodziny i pieczy zastępczej.....	80
1.	Wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym funkcjonowaniu	80
2.	Instytucjonalna piecza zastępcza	82
3.	Rodzinna piecza zastępcza	83
4.	Świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	87
5.	Młodzież w projekcie konkursowym	87
IX.	Dochodzenie należności i prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie stosowanych ulg.....	87
X.	Potrzeby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na rok 2022.....	90

Wstęp

W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu działał na podstawie Statutu nadanego przez Radę Miejską w Sosnowcu *Uchwałą Nr 420/XXXIV/2016 z dnia 25 sierpnia 2016 r. ze zmianami oraz Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu zatwierdzonego Zarządzeniem Prezydenta Miasta Sosnowca Nr 225 z dnia 13 maja 2020 r. ze zmianami.*

Zgodnie z aktualnym statutem w obszar działania Ośrodka wchodzi w szczególności zadania z zakresu:

1. ustawy o pomocy społecznej,
2. ustawy o świadczeniach rodzinnych,
3. ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
4. ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
5. ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
6. ustawy o systemie oświaty,
7. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
8. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
9. ustawy o dodatkach mieszkaniowych,
10. ustawy Prawo energetyczne,
11. ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
12. ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, który działa w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Ośrodek prowadzi obsługę finansową i administracyjno-kadrową Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności oraz obsługę organizacyjno-techniczną Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W 2021 r. w działalności Ośrodka kontynuowano zadania, które podjęto w związku z zagrożeniem rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2. W trybie natychmiastowym wdrażano nowe formy wsparcia oraz przeorganizowano obsługę osób tak, aby sprawnie i skutecznie pomagać w tych niecodziennych warunkach stanu epidemii.

Na bieżąco prowadzona była akcja informacyjna o działalności MOPS Sosnowiec na stronie internetowej oraz Facebooku Ośrodka. Publikowano artykuły dotyczące możliwości otrzymania/uzyskania pomocy w związku z sytuacją pandemiczną.

Dzięki współpracy z mediami udało się również (mimo stanu epidemii) przeprowadzić kampanię promującą ideę pieczy zastępczej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu nawiązał w 2021 r. współpracę z przedstawicielami mediów, m.in. TVP, TVP Katowice, Polsat, TVN24, Radio Eska, Radio RMF, Radio Fest, Dziennik Zachodni, Wyborcza, Kurier Miejski, naszemiasto.pl, sosnowiecki.pl, wp.pl oraz Twoje Zagłębie. Na antenach w/w mediów ukazało się 105 informacji, w tym: 25 materiały telewizyjne, 12 radiowych oraz 18 prasowych i 50 na portalach internetowych. Tematyka publikacji obejmowała kwestie bezpieczeństwa

dzieci, pieczy zastępczej, aktywizacji osób starszych, ukazujące codzienną pracę pracowników socjalnych oraz promocję kampanii „Nie widzę, nie słyszę, nie mówię... Reaguj!” oraz „Otwórz serce – Daj dom”.

Prawidłową realizację zadań oraz funkcjonowanie Ośrodka zapewniała kadra, w skład której wchodziło wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. 397 pracowników, w tym 12 pracowników zatrudnionych było na zastępstwo. W 2021 r. spośród wszystkich zatrudnionych osób w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej 72% pracowników posiadało wykształcenie wyższe.

Mimo pandemii nie zrezygnowano z możliwości dalszego zdobywania wiedzy, zwiększenia kompetencji, doskonalenia umiejętności. Pracodawca zapewnił 180 pracownikom udział w 90 szkoleniach obejmujących różnorodną tematykę.

W 2021 r. poza systemami dziedzinowymi do Ośrodka wpłynęło w poczcie przychodzącej 38 692 spraw do przygotowania, rozpatrzenia, bądź wyjaśnienia oraz zawierających różnego rodzaju dokumentację uzupełniającą. Wysłano 76 344 listy z różnego rodzaju korespondencją. Ponad 56% tej korespondencji, tj. 43 004 dostarczyli do odbiorców z terenu miasta - pracownicy administracyjni zatrudnieni w Ośrodku, a pozostałe 33 340 przesyłki listowe zostały dostarczone do adresatów za pośrednictwem operatora pocztowego.

Szczegóły dotyczące realizowanych zadań ujęte są w dalszej części Sprawozdania z działalności Ośrodka za 2021 rok, które przygotowano z uwzględnieniem obowiązków ustawowych wynikających z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej oraz art. 179 ust 1 i art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ujęto w nim również szczegóły realizacji pozostałych zadań statutowych Ośrodka.

I. Budżet i wydatki na świadczenia

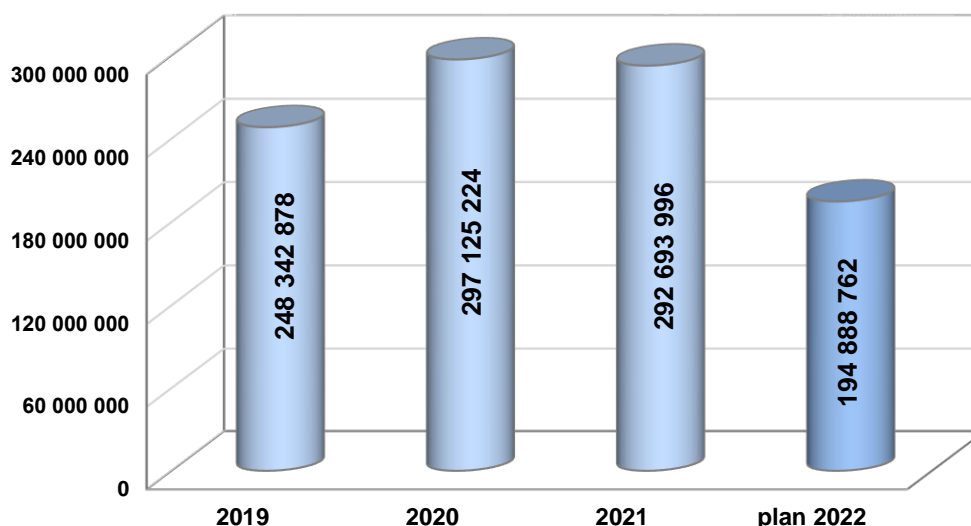
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej funkcjonując w mieście na prawach powiatu wykonuje zadania gminy, powiatu oraz zadania zlecone przez administrację rządową.

W 2021 r. na zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu wydano 292 693 996,30 zł, z czego przeznaczono:

- 71 369 846,41 zł - na zadania własne gminy i powiatu,
- 221 324 149,89 zł - na zadania zlecone gminie i powiatowi.

W 2022 r. na realizację zadań Ośrodka w planie budżetowym wg stanu na 31 stycznia 2022 r. zabezpieczono kwotę 194 888 762,42 zł. Kwota ta będzie zmieniała się głównie z powodu wprowadzania do budżetu środków pochodzących z dotacji oraz środków na realizację nowych zadań powierzonych do realizacji Ośrodkowi.

Wykres nr 1. Budżet Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2019 – 2021

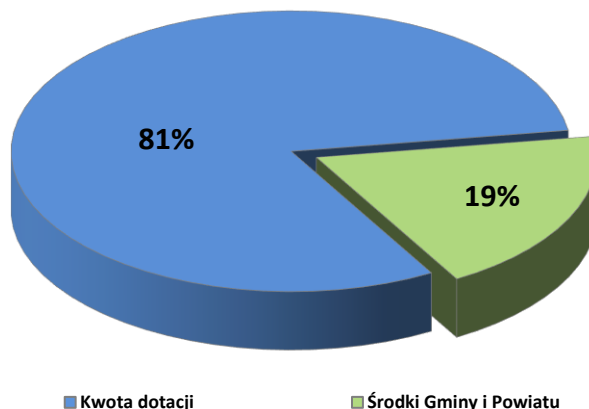

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Wydatki na realizację zadań Ośrodka w 2021 r. w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyły się o ponad 4 miliony zł. Powodem takiego spadku były przede wszystkim zmiany wprowadzone do rządowego programu „Dobry start”. W 2021 r. świadczenie z programu było przyznawane i wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Zadania realizowane przez Ośrodek są finansowane ze środków miasta (środki gminy i powiatu), dotacji przekazywanych przez budżet państwa oraz środków pozyskiwanych z innych źródeł, np. Europejskiego Funduszu Społecznego. Z dotacji pochodzą środki na realizację zadań zleconych gminie i powiatowi (m.in. na wypłatę świadczeń wychowawczych, rodzinnych, wynagrodzenia dla opiekuna prawnego). Budżet państwa dofinansowuje również niektóre zadania własne (np. wypłatę zasiłków stałych, okresowych czy realizację programów rządowych oraz zgodnie z dofinansowaniem uzyskanym w ramach ogłaszanych konkursów).

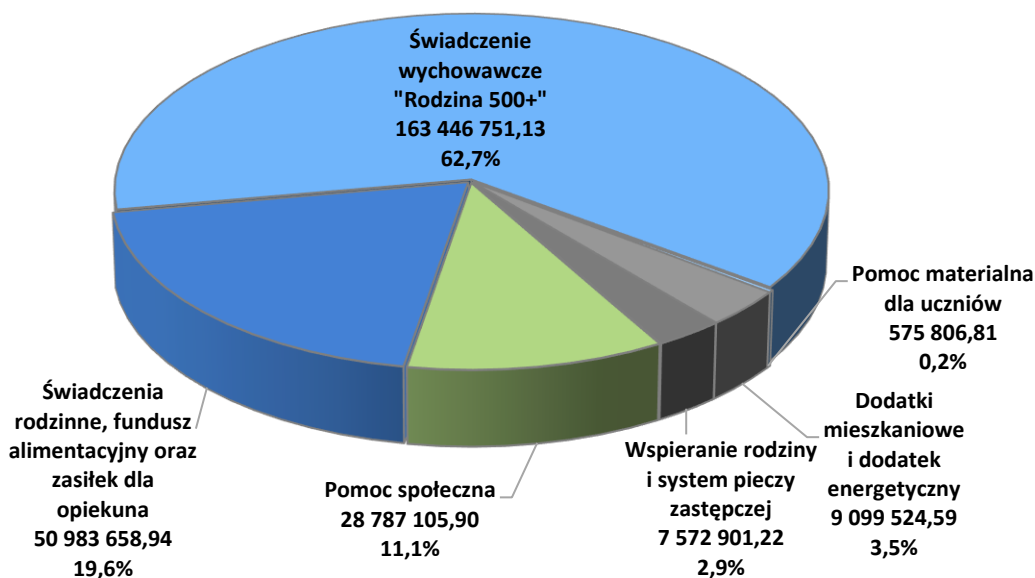
Wykres nr 2. Budżet Ośrodka w 2021 r. z podziałem na źródło finansowania

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2021 r. 81% środków budżetowych Ośrodka, tj. 234 266 527,03 zł pochodziło z dotacji budżetu państwa oraz Europejskiego Funduszu Społecznego w wysokości 2 646 835,36 zł. Pozostała kwota 55 780 633,91 zł, stanowiąca 19% wydatków, pochodziła ze środków miasta.

Wykres nr 3. Wydatki ponoszone na realizację świadczeń w 2021 r.

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2021 r. na realizację różnego rodzaju świadczeń dla mieszkańców Sosnowca Ośrodek wydał łącznie 260 465 749 zł. Prawie 63% z tej kwoty wydano na wypłatę świadczenia wychowawczego w ramach programu „Rodzina 500+”. Ponad 19% wydano na realizację świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, wypłatę zasiłków dla opiekuna oraz wypłatę jednorazowych świadczeń na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Na wsparcie przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej wydatkowano 11% kwoty przeznaczanej na świadczenia. Kwota wydana na świadczenia wypłacane na podstawie ustawy

o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to prawie 3% środków. Na dofinansowanie do czynszu wraz z dodatkiem energetycznym wydano ponad 3,5% środków. Na pomoc materialną dla uczniów w 2021 r. wydano 575 807 zł.

Dodatkowo kwota przeznaczona ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) na dofinansowania zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami w 2021 r. wyniosła 4 737 587 zł.

W 2021 r. pozyskano również z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej środki finansowe pochodzące z Funduszu Solidarnościowego na realizację programu „Opieka wytchnieniowa – edycja 2021” oraz program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2021”. Wydatkowana kwota dofinansowania z Funduszu Solidarnościowego na ww. programy to 453 060 zł oraz 474 770 zł.

W 2021 r. Ośrodek pozyskał środki z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej na realizację zadania publicznego pn.: „Rodzina wolna od przemocy”, dofinansowanego w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” w kwocie 43 700 zł.

II. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sosnowcu realizacją zadań z zakresu ustawy o pomocy społecznej zajmują się pracownicy zatrudnieni na Stanowiskach ds. Pierwszego Kontakt, Zespół ds. Świadczeń Przyznawanych Decyzją z pięcioma Sekcjami Pomocy Środowiskowej i Sekcją Realizacji Świadczeń, Zespół Pracy Socjalnej i Zespół ds. Usług oraz w niewielkim zakresie Dział ds. Rodzin.

Osoby lub rodziny, które zgłaszają się po raz pierwszy lub po długotrwałej przerwie z wnioskiem o pomoc, przyjmowane są przez pracownika na Stanowisku ds. Pierwszego Kontakt.

Pracownik po przeprowadzeniu wstępnej rozmowy i ustaleniu oczekiwań, kieruje interesantów do właściwej komórki organizacyjnej Ośrodka. Jeśli jest taka konieczność przyjmuje wnioski o pomoc i umawia wnioskodawcę z właściwym pracownikiem MOPS. Pracownicy na Stanowisku ds. Pierwszego Kontakt udzielają wszelkich niezbędnych informacji oraz pomagają osobom zgłaszającym się, szybko trafić lub skontaktować się z właściwym pracownikiem i bez zbędnej zwłoki uzyskać oczekiwane wsparcie. Po ogłoszeniu stanu pandemii, wszystkie te działania prowadzone były przy wykorzystaniu wszelkich kanałów komunikacji

pośredniej (telefon, e-mail, itp.), a w przypadku konieczności bezpośredniego kontaktu przy zachowaniu ścisłego reżimu sanitarnego. W Ośrodku na koniec 2021 r. funkcjonowało 5 Stanowisk ds. Pierwszego Kontakt.

Tabela nr 1. Rodzaje działań realizowanych przez pracowników na Stanowisku ds. Pierwszego Kontakt

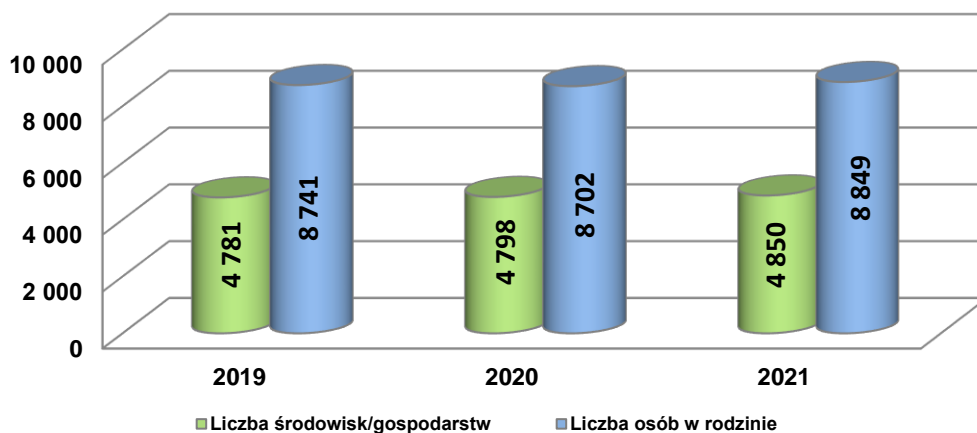
Lp.	Wyszczególnienie	Liczba spraw
1	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do Zespołu ds. Usług	121
2	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do Zespołu Pracy Socjalnej	37
3	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do pracownika Sekcji Pomocy Środowiskowej	533
4	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do Działu Dodatków Mieszkaniowych	6
5	Udzielanie informacji dotyczących uprawnień z obszaru polityki społecznej (pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, ustalania niepełnosprawności itp.)	4427
6	Kierowanie osób do innych Zespołów/Stanowisk właściwych do załatwienia określonej sprawy	5202
7	Współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania trudności w prawidłowym funkcjonowaniu osób i rodzin	336
8	Przyjmowanie dokumentacji niezbędnej do przyznania świadczenia, w tym wniosków o pomoc	1442
9	Przyjmowanie wniosków i przygotowywanie zaświadczeń o korzystaniu/niekorzystaniu ze świadczeń pieniężnych	292
10	Wypełnienie zaświadczenia na dodatek mieszkaniowy	4
11	Ustalenie uprawnień i wydanie skierowania do PO PŻ - FEAD osobie niekorzystającej z pomocy	220
12	Wydanie skierowania do PO PŻ FEAD osobie korzystającej z pomocy	83
13	Inne zadania	375

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2021 r. w oparciu o ustawę o pomocy społecznej Ośrodek objął wsparciem 4 850 środowisk, w których funkcjonowało łącznie 8 849 osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń: pieniężnych i w naturze, udzielanych w postaci pracy socjalnej lub w formie usług.

Z uwagi na trwający stan epidemii w roku 2021 w stosunku do roku 2020 liczba środowisk korzystających z pomocy społecznej utrzymała się mniej więcej na podobnym poziomie.

Wykres nr 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2021

Źródło: Dane MOPS-MRiPS-03 – opracowanie własne DPŚ

Zgodnie z art.7 ustawy o pomocy społecznej pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, a także trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy oraz z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii. Pomoc udzielana jest także, gdy mamy do czynienia ze zdarzeniem losowym i sytuacją kryzysową czy wystąpieniem klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tabela nr 2. Najczęściej występujące przyczyny ubiegania się o pomoc w latach 2019 – 2021

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba środowisk		
	2019	2020	2021
Długotrwała lub ciężka choroba	2 575	2 298	2 222
Bezrobocie	1 588	1 449	1 454
Niepełnosprawność	1 749	1 549	1 410
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	765	741	677

Źródło: Dane MOPS – MRiPS-03 - opracowanie własne DPŚ

W 2021 r. podobnie jak w ostatnich latach najczęściej występującą przyczyną ubiegania się o pomoc była długotrwała lub ciężka choroba, na drugim miejscu bezrobocie, kolejna to niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w szczególności w rodzinach niepełnych.

Zgodnie z ustawą świadczenia z pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. Pomoc społeczna może być też udzielana z urzędu. Decyzję administracyjną o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia wydaje się po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego, który przeprowadza się u osób i rodzin korzystających lub ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej.

W 2021 r. nadal obowiązywał zapis art. 15o ust.1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych stanowiący, iż z przyczyn związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ilekroć wymagane było przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego lub jego aktualizacji, w szczególności z osobą lub rodziną, które zostały poddane kwarantannie w związku z podejrzeniem zakażenia lub choroby zakaźnej, ustalenie sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej zamiast przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego lub jego aktualizacji mogło nastąpić na podstawie:

1. rozmowy telefonicznej z pracownikiem socjalnym,
2. dokumentów lub oświadczenia, o których mowa w art. 107 ust.5 b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, a także ich kopii, w tym elektronicznych, uzyskanych od osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc,
3. informacji udostępnionych przez podmioty, o których mowa w art. 105 w/w ustawy zobowiązanych do udzielenia niezbędnych informacji.

W 2021 r. pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przeprowadzili 3 939 wywiadów środowiskowych w miejscu zamieszkania lub pobytu wnioskującego o pomoc, w tym 3 711 to wywiady elektroniczne przeprowadzone z wykorzystaniem aplikacji „Wywiad +” przy pomocy terminali mobilnych. Część tych wywiadów przeprowadzono mimo ogłoszonego stanu epidemii, z uwagi na konieczność bezpośredniego ustalenia sytuacji, zachowując ścisły reżim sanitarny, wykorzystując środki ochrony osobistej zabezpieczone przez pracodawcę. Prowadząc postępowania w sprawie przyznania pomocy dokonano również 9 092 ustaleń sytuacji zgodnie ze wspomnianym powyżej art. 15o ust.1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 wykorzystując technologię teleinformatyczną - bez konieczności wizyty pracownika socjalnego w środowisku. Łącznie w 2021 r. przeprowadzono 13 031 wywiadów środowiskowych i ustaleń sytuacji, prowadząc postępowania w sprawie przyznania świadczeń z pomocy społecznej.

Świadczenia pomocy społecznej, przyznawane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej świadczeniami z pomocy społecznej są:

- świadczenia pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub

zezwoleń na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd,

- **świadczenia niepieniężne:** praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Tabela nr 3. Korzystający według formy świadczeń z pomocy społecznej w 2021 r.

Wyszczególnienie		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ¹		4 178	3 654	6 419
w tym	świadczenia pieniężne	2 641	2 567	4 878
	świadczenia niepieniężne	2 116	1 942	3 462

¹ bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania

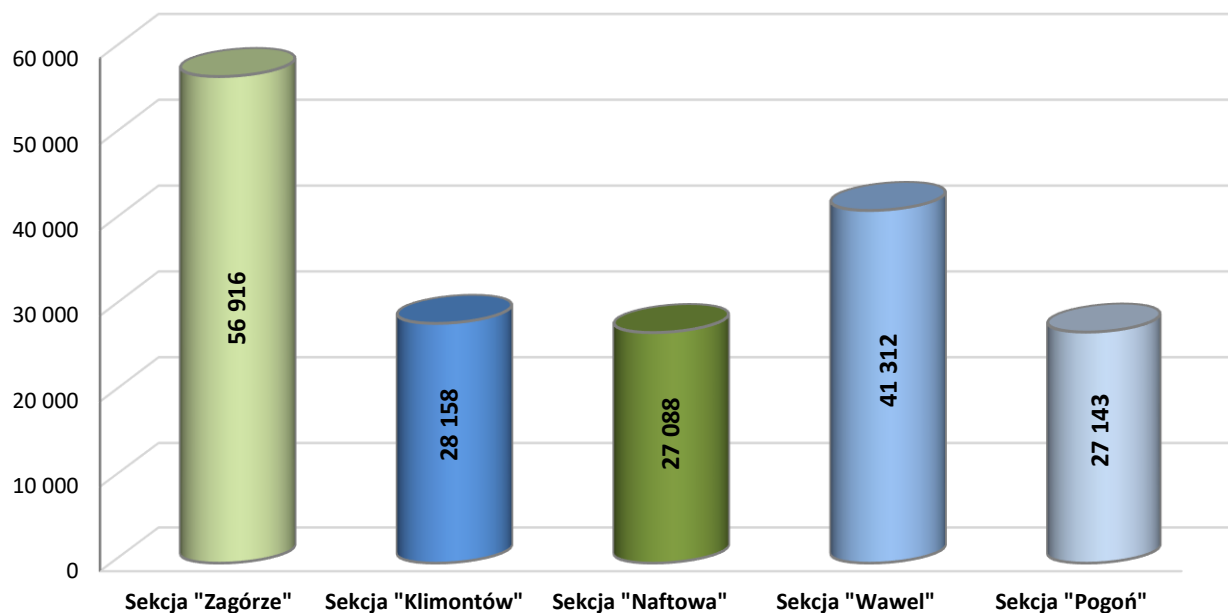
Źródło: Dane MOPS – MRiPS-03 - opracowanie własne DPŚ

Aby kompleksowo zabezpieczyć wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowej, współdziałali z Zespołem Pracy Socjalnej lub/i Zespołem ds. Usług.

1. Świadczenia pieniężne i w naturze przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Zespół ds. świadczeń przyznawanych decyzją odpowiada za pomoc osobom i rodzinom zgłaszającym się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, oczekującym wsparcia w formie świadczeń pieniężnych i w naturze. Zespół realizuje zadania poprzez 5 Sekcji Pomocy Środowiskowej oraz Sekcję Realizacji Świadczeń. Sekcje Pomocy Środowiskowej mają swoje siedziby w różnych rejonach Sosnowca a pracownicy prowadzą postępowania obsługując mieszkańców przypisanych do danego obszaru.

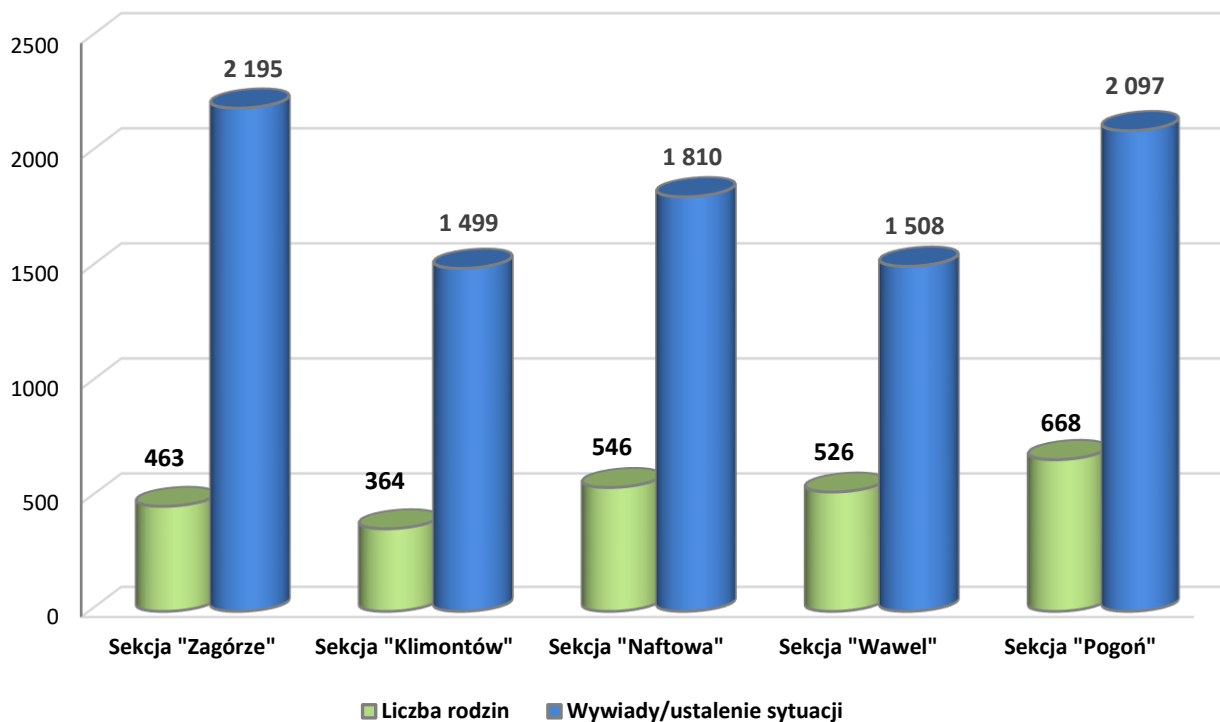
Wykres nr 5. Liczba osób zameldowanych w poszczególnych obszarach Sekcji Pomocy Środowiskowej (wg stanu na 31 grudnia 2021 r.)

Źródło: Dane WSO UM – opracowanie własne DPS

Pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowej „Zagórze” obsługują obszar o największej liczbie mieszkańców i w tej sekcji w 2021 r. prowadzono najwięcej postępowań w sprawie świadczeń pomocy społecznej.

Wykres nr 6. Liczba środowisk korzystających ze świadczeń i liczba wywiadów/ustaleń sytuacji w 2021 r. z podziałem na Sekcje Pomocy Środowiskowej.

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DPS

Pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowej w 2021 r. przeprowadzili łącznie 9 109 wywiadów środowiskowych i ustaleń sytuacji zgodnie z art. 15o ust.1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. Liczba ta wskazuje, iż prawie 70% wszystkich ustaleń w sprawie świadczeń z pomocy społecznej przeprowadzili pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowych. W toku prowadzonego postępowania w sprawie przyznania świadczeń z pomocy społecznej ustala się możliwość zapewnienia wsparcia ze strony rodziny. W 2021 r. pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowych przeprowadzili 173 wywiady na podstawie art. 103 ustawy o pomocy społecznej, aby ustalić z małżonkiem, zstępnymi lub wstępnymi wysokość lub formę świadczonej przez nich pomocy na rzecz osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia.

Ze świadczeń pomocy społecznej mogą korzystać osoby i rodziny, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej oraz wystąpieniu jednego z powodów wymienionych wcześniej określonych w art.7 ustawy o pomocy społecznej.

Od 1 października 2018 r. kryterium dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej wynosi:

- 701 zł - dla osoby samotnie gospodarującej,
- 528 zł - dla osoby w rodzinie.

W systemie pomocy społecznej przez rodzinę rozumie się osoby spokrewnione lub niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pomniejszoną o:

- miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach,
- kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

Wniosek o udzielenie pomocy może zostać złożony osobiście przez osobę zainteresowaną, listownie, telefonicznie, elektronicznie lub przez inne osoby i instytucje w imieniu osoby zainteresowanej.

Prowadząc postępowanie pracownik socjalny ustala sytuację rodzinną, zdrowotną, mieszkaniową i dochodową osoby zainteresowanej pomocą. Dokumentami potwierdzającymi sytuację życiową są m. in. zaświadczenia o zarobkach odcinki renty/emerytury lub inne dokumenty określające wysokość dochodu rodziny, rachunki potwierdzające regulowanie opłat mieszkaniowych, wypisy ze szpitala, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub niezdolności do pracy itp. W sytuacji wprowadzonych ograniczeń związanych z zagrożeniem rozprzestrzeniania się stanu epidemii, dokumenty przekazywane były w formie elektronicznej, za pośrednictwem poczty, umieszczane w specjalnie przygotowanych skrzynkach, niektóre dane weryfikowane były bezpośrednio przez pracowników za pośrednictwem dostępnych systemów informatycznych lub poprzez wystąpienie z wnioskiem o udostępnienie danych do odpowiednich podmiotów.

Rodzaje i zasady przyznawania świadczeń z pomocy społecznej omówione są poniżej.

1.1 Zasiłek stały

Zgodnie z ustawą zasiłek stały przysługuje osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od ustawowego kryterium dochodowego.

Zasiłek stały przyznaje się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej w wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 645 zł miesięcznie,
- w przypadku osoby w rodzinie w wysokości różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.
- kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.
- zasiłek stały przyznaje się bezterminowo:
 - w przypadku niezdolności do pracy z tytułu wieku - w przypadku osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w artykule 24 ustęp 1 oraz artykule 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
 - w przypadku, gdy orzeczenie jest wydane na czas nieokreślony.

Zasiłek stały przyznaje się na czas określony w przypadku, gdy orzeczenie ma charakter okresowy.

Z przyczyn związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którego ważność:

1. upłynęła w terminie do 90 dni przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, pod warunkiem złożenia w tym terminie kolejnego wniosku o wydanie orzeczenia, zachowuje ważność do upływu 60 dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności;
2. upływa w terminie od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowuje ważność do upływu 60 dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Na tej podstawie zgodnie z art.15h ust. 3 i 4 ustawy z 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem zwalczaniem COVID-19: z uwagi na przedłużenie terminu ważności orzeczenia przedłużono z urzędu wypłatę zasiłków stałych dla 58 osób.

Tabela nr 4. Korzystający z pomocy w formie zasiłku stałego w 2021 r.

Forma pomocy	Liczba wydanych decyzji	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe - ogółem	1 210	852	8 465	4 043 082	833	1 088
w tym przyznane dla osoby						
samotnie gospodarującej	x	696	6 907	3 547 987	696	696
pozostającej w rodzinie	x	169	1 558	486 095	150	406
Składki na ubezpieczenie zdrowotne (przy zas. stałym)	x	721	6 948	314 281	x	x

Źródło: Dane MOPS: sprawozdanie MRiPS-03, SKŁ-ZDR – opracowanie własne DPS

W 2021 r. zasiłki stałe otrzymywało 852 osób. Dodatkowo 721 spośród tych osób miało opłacone składki na ubezpieczenie zdrowotne.

1.2 Zasiłek okresowy

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobie samotnie gospodarującej lub rodzinie, których dochód jest niższy niż ustawowe kryteria dochodowe.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie,
- w przypadku rodziny - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.
- Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między:
 - kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby,
 - kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

Decyzje na pomoc w formie zasiłku okresowego otrzymało 1 696 osób/rodzin.

Tabela nr 5. Przyznane zasiłki okresowe z podziałem na powody ich przyznawania w 2021 r.

Formy pomocy	Liczba wydanych decyzji	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki okresowe - ogółem	5 188	1 734	12 056	3 734 129	1 696	3 496
w tym przyznane z powodu						
bezrobocia	x	1 053	6 871	2 504 818	1 044	3 496
długotrwałej choroby	x	239	1 054	286 997	238	430
niepełnosprawności	x	450	2 939	532 907	433	839
inne	x	307	1 192	409 407	307	689

Źródło: Dane MOPS: sprawozdanie MRiPS-03 – opracowanie własne DPŚ

1.3 Zasiłki celowe

Zasiłek celowy jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego.

Specjalny zasiłek celowy może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe - w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Świadczenie to nie podlega zwrotowi.

W Ośrodku opracowano politykę przyznawania świadczeń, celem zapewnienia równego traktowania zgłaszających się o pomoc oraz dostosowaną do posiadanych w budżecie MOPS środków finansowych.

Tabela nr 6. Korzystający z pomocy w formie zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego w 2021 r.

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe ogółem	1 171	2 982	321 300	1 158	1 883
w tym					
Zasiłek celowy na zakup lub dofinansowanie do zakupu odzieży i obuwia	685	1 016	95 660	681	968
Zasiłek celowy na zakup ogrzewania, w tym opału	361	448	90 600	360	719
Zasiłek celowy na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia	285	505	50 929	281	410
Zasiłek celowy na dofinansowanie do zakupu środków czystości	394	550	25 090	394	534

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasilek celowy na dofinansowanie do zakupu energii elektrycznej lub gazu na cele grzewcze	91	111	18 209	91	139
Specjalny zasilek celowy	45	55	10 060	45	71

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2021 r. przyznano 2 982 świadczenia w formie zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego dla 1 158 rodzin na łączną kwotę 321 300 zł. Najwięcej środków przeznaczono na zasiłki celowe na cele grzewcze, bieżące zabezpieczenie zakupu odzieży i obuwia oraz na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia.

Zasiłki celowe przyznawane były również m.in. na pokrycie kosztów remontu mieszkania, na dofinansowanie przeprowadzenia drobnych napraw, na zakup niezbędnych przedmiotów użytku domowego.

Specjalne zasiłki celowe z uwagi na szczególnie uzasadniony przypadek przyznano dla 45 rodzin.

Zasilek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi. Z tego tytułu 9 osób otrzymało pomoc na kwotę 19 200 zł. Dodatkowo 132 osoby otrzymały pomoc w naturze w postaci jednej tony węgla z przywozem. Koszt 1 tony węgla to 873,30 zł, a łączna kwota wydana na realizację zadania to 115 275,60 zł.

W sytuacjach, gdy występuje podejrzenie marnotrawienia przyznanych świadczeń lub wykorzystywaniu ich niezgodnie z przeznaczeniem pracownicy socjalni Sekcji Pomocy Środowiskowych po rozeznaniu sytuacji przyznają świadczenia pieniężne realizowane w formie bonów towarowych na okaziciela. W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał 395 takich świadczeń na łączną kwotę 166 580 zł.

W celu ustalenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zwiiera kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną.

Tabela nr 7. Kontrakty socjalne zawierane w 2021 r.

Praca prowadzona w oparciu o:	Liczba kontraktów	Liczba osób objęta kontraktami
Kontrakt socjalny	220	239

Źródło: Dane MOPS: sprawozdania MRiPS-03 – opracowanie własne DPŚ

Zagrożenie spowodowane stanem epidemii ograniczyło możliwość rozwiązywania problemów wymagających kontaktów międzyludzkich, a co za tym idzie ograniczyło ilość zawieranych kontraktów socjalnych. W 2020 r. zawarto 482 kontrakty socjalne, natomiast w 2021 r. - 220 kontraktów socjalnych.

1.4 Wynagrodzenie należne opiekunowi/kuratorowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd

W ramach zadań zleconych finansowanych z dotacji budżetu państwa, gmina realizuje wypłatę wynagrodzenia należnego opiekunowi za sprawowanie opieki przyznanego przez sąd. W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu wypłacił wynagrodzenia 10 opiekunom prawnym na łączną kwotę 109 950,77 zł.

Wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. Wynagrodzenie obliczone w stosunku miesięcznym nie może przekraczać 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia.

Udzielenie świadczeń w postaci wynagrodzenia za sprawowanie opieki nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej.

Poza wynagrodzeniem dla opiekuna w 2021 r. Ośrodek wypłacił ze środków własnych gminy łącznie 2400 zł w formie wynagrodzenia przyznanego przez sąd dla jednej osoby sprawującej funkcję kuratora osoby częściowo ubezwłasnowolnionej.

Pracownicy Ośrodka na wniosek sądu ustalali i wskazywali kandydatów na opiekuna czy kuratora. W 2021 r. prowadzono 9 takich postępowań, w wyniku których udało się wskazać siedmiu kandydatów na opiekunów prawnych i jednego kuratora. Obowiązek wskazania kandydata na opiekuna prawnego ciąży na gminie zgodnie z art. 149 § 3 i art. 162 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku, Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 682 z późn. zm.), zgodnie z którym, w przypadku braku osób najbliższych, krewnych oraz innych osób, którym mogłaby być powierzona opieka nad osobą ubezwłasnowolnioną lub ubezwłasnowolnioną częściowo, sąd opiekuńczy zwraca się o wskazanie osoby, której opieka mogłaby być powierzona, do właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.

1.5 Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki

Dział ds. Rodzin na podstawie ustawy o pomocy społecznej udziela pomocy wychowankom opuszczającym placówki i ośrodki (inne niż placówki opiekuńczo-wychowawcze), np.: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i młodzieżowe ośrodki wychowawcze. Procesem usamodzielnienia w 2021 r. objętych było łącznie 12 wychowanków takich instytucji.

Wychowankowie skorzystali z:

1. pomocy na kontynuowanie nauki – 12 osób,
2. pomocy na usamodzielnienie – 2 osoby,
3. pomocy rzeczowej na zagospodarowanie – 1 osoba.

Łączna kwota świadczeń wypłaconych usamodzielnianym wychowankom wymienionych powyżej ośrodków wyniosła 71 225,00 zł.

Oprócz pomocy finansowej wychowankowie obejmowani byli wsparciem w procesie usamodzielnienia, które dotyczyło głównie pomocy w:

1. opracowaniu i realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia – 11 osób,
2. dokonywaniu zakupów w ramach pomocy rzeczowej na zagospodarowanie – 1 osoba,
3. uzyskaniu wykształcenia (motywowanie, monitorowanie sytuacji szkolnej, współpraca z placówkami oświatowymi) – 11 osób.

1.6 Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”

Program „Posiłek w szkole i w domu” realizowany był na podstawie Uchwały Nr 140 Rady Ministrów z dn. 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023”.

Pomoc przyznawana w ramach programu trafia do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 150% kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej.

Program przewiduje wsparcie w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

W Sosnowcu posiłek w ramach programu realizowano głównie we współpracy ze szkołami oraz stołówką środowiskową prowadzoną przez Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia. Od lipca 2020 r. w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” posiłki są również dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie są w stanie same przygotować sobie gorącego posiłku. W 2021 r. dowóz gorących posiłków zabezpieczał Bar Mleczny ALAMART, który został wyłoniony do realizacji zadania w trybie zamówień publicznych.

Wydatki na realizację programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2021 r. wyniosły 3 570 096 zł, w tym dofinansowanie z budżetu państwa w wysokości 2 142 057 zł.

W ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2021 r. pomoc trafiła do 4 458 osób. Pomoc w formie świadczenia pieniężnego otrzymały 2 210 rodziny, w których łącznie funkcjonowało 4 314 członków tych rodzin. Z pomocy w formie posiłku przyznanego w ramach programu skorzystały 573 osoby, w tym:

- 429 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej,
- 144 osoby dorosłe, korzystające z posiłku w stołówce prowadzonej przez Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia oraz z posiłku dowiezionego do miejsca zamieszkania bądź pobytu (posiłki dowożono 51 osobom).

Żywnienie uczniów w szkołach w 2021 r. z uwagi na wprowadzenie nauki zdalnej realizowane było w bardzo ograniczonym zakresie. Na wszystkie dzieci uprawnione do przyznania posiłku wydano decyzje przyznające świadczenie pieniężne w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności lub tym, którzy już mieli przyznane posiłki w szkołach, po ponownym rozeznaniu sytuacji materialno-bytowej rodziny, wydano decyzje przyznające zamiennie świadczenie pieniężne.

Na podstawie Programu Oślonowego przyjętego Uchwałą nr 86/IV/2019 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 31 stycznia 2019 r. jest również, w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”, udzielana pomoc

w formie posiłków, przyznawana na wniosek dyrektora szkoły, niewymagająca przeprowadzenia wywiadu środowiskowego. Z tej formy wsparcia w 2021 r. skorzystało w czasie normalnego funkcjonowania szkoły 53 uczniów, którym zabezpieczono 2 629 świadczenia. Wśród tych dzieci, osiemnaścioro skorzystało również z innych form wsparcia przewidzianych w Programie „Posiłek w szkole i w domu”.

W 2021 r. odbyła się coroczna miejska wigilia dla 260 osób najuboższych, samotnych i bezdomnych na łączną kwotę 5 200 zł. Pomoc realizowana była poza programem i sfinansowana w całości ze środków własnych gminy.

W 2021 r. na podstawie prowadzonych postępowań w sprawie przyznania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej oraz pomocy przyznawanej w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” wydano 27 948 decyzji.

1.7 Inne działania realizowane w ramach zadań Sekcji Pomocy Środowiskowej.

Pracownicy socjalni Sekcji Pomocy Środowiskowej przeprowadzają wywiady środowiskowe lub od chwili ogłoszenia stanu epidemii dokonują ustalenia sytuacji na podstawie, art. 15o ust. 1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 na zlecenie Wydziału Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sosnowcu, który prowadzi postępowania w sprawie ustalenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanego ze środków publicznych. W 2021 r. przeprowadzono 230 takich wywiadów środowiskowych lub ustaleń sytuacji.

Dodatkowo do zadań pracowników Sekcji należy rozeznanie sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i zdrowotnej osób korzystających z pomocy społecznej na potrzeby związane z ustaleniem odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej. W 2021 r. dokonano 40 tego rodzaju rozeznań sytuacji.

2. Świadczenia niepieniężne przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Udzielenie świadczeń w postaci interwencji kryzysowej, pracy socjalnej, poradnictwa, uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy, klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, schronienia w formie ogrzewalni i noclegowni, sprawienia pogrzebu, a także przyznanie biletu kredytowanego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej.

2.1 Praca socjalna

W 2021 r. praca socjalna zwłaszcza praca socjalna o charakterze interwencyjnym, gdy sytuacja wymagała natychmiastowych działań, realizowana była przez wszystkie komórki organizacyjne działające w obszarze pomocy społecznej. Komórką powołaną do realizacji na bieżąco metodycznej pracy socjalnej z osobami wymagającymi wsparcia jest Zespół Pracy Socjalnej. W skład Zespołu wchodzi pracownicy socjalni świadczący pracę socjalną, pracownicy socjalni zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, pracownik socjalny ds. wolontariatu, pracownicy socjalni świadczący pracę socjalną w ramach Programów Aktywności Lokalnej oraz Sekcja Asysty Rodzinnej.

Pracownicy socjalni Zespołu Pracy Socjalnej prowadzą usługę pracy socjalnej rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, promująca zmiany społeczne, rozwiązywanie problemów we wzajemnych ludzkich relacjach oraz upodmiotowienie. Kluczowe dla pracowników socjalnych jest oparcie pracy socjalnej na wartościach i zasadach. Celem pracy socjalnej jest zmiana, która powoduje poprawę (lub przynajmniej nie pogorszenie) sytuacji funkcjonowania osoby lub rodziny. Natomiast jednym z głównych czynników zmiany jest relacja pomocowa między osobą a pracownikiem socjalnym, będąca fundamentem, „sercem” pracy socjalnej, niezależnie od podejścia teoretycznego czy stosowanej metody. W Zespole Pracy Socjalnej praca socjalna jest procesem, rozumianym jako zespół metodycznych czynności (a nie pojedyncze działania) podejmowanych w określonym celu.

Pracownicy socjalni Zespołu Pracy Socjalnej mający swoją siedzibę na ul. Zamkowej 8a prowadzą swoje sprawy na obszarze całego miasta. W roku 2021 prowadzonych było 1 118 środowisk objętych usługą pracy socjalnej. Należy zaznaczyć, że większość rodzin/osób korzystających z pomocy w formie pracy socjalnej nie korzystają z pomocy finansowej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Warte uwagi jest jeszcze to, iż coraz częściej osoby/rodziny same zgłaszają się do Zespołu Pracy Socjalnej o którym dowiedziały się z informacji umieszczonej na stronach internetowych albo tablicach informacyjnych mieszczących się na terenie Ośrodka lub od swoich znajomych, którzy korzystają z tej formy pomocy.

Zespół Pracy Socjalnej prowadzi szereg zadań, a najważniejsze z nich obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 8. Działania Zespołu Pracy Socjalnej w roku 2021.

Wyszczególnienie	2021
Liczba przyjętych zgłoszeń w tym:	420
- wewnętrzne (MOPS)	202
- zewnętrzne (Telefoniczne/osobiste)	218
Liczba prowadzonych kart interwencji	13
Liczba interwencyjnych zabezpieczeń dzieci na podst. Art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	7
Liczba prowadzonych spraw w związku z wnioskiem o umieszczenie w DPS bez zgody	62
Liczba prowadzonych spraw w związku z wnioskiem o leczenie psychiatryczne bez zgody	15
Liczba wniosków o asystenta rodziny	74
Liczba prowadzonych spraw w związku z art. 119 ust 1 pkt 3,4,7 ups	567

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

Pracownicy socjalni ZPS swoje zadania wykonują również w oparciu o art.11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i w sytuacji powzięcia przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej pracownicy socjalni przeprowadzają wywiad środowiskowy. W roku 2021 przeprowadzono 165 wywiadów.

Ponadto pracownicy socjalni w oparciu o kodeks rodzinny i opiekuńczy prowadzą pracę z rodzinami wskazanymi przez Sąd i przekazują Sądowi co 6 miesięcy sprawozdania z pracy z rodziną. W roku 2021 tą formą pomocy objęto 94 rodziny.

2.2 Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

W 2021 r. ze specjalistycznego poradnictwa udzielanego w Ośrodku skorzystało 314 rodzin. W ramach poradnictwa prawnego udzielano informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Udzielono 70 rodzinom porad prawnych w ramach projektów „Tacy sami bez ściany między nami” oraz „Tyle wsparcia w całym mieście”, w tym w szczególności dla uczestników Programów Aktywności Lokalnej w Klubach dla Mieszkańców.

Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. W 2021 r. 93 rodzinom udzielono porad psychologicznych świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu. Porady psychologiczne były udzielane dla mieszkańców Sosnowca, jak również dla uczestników projektów: „Tacy sami bez ściany między nami”, „Tyle wsparcia w całym mieście”, „Aktywne Centrum – Szansa dla nas” oraz „Aktywne centrum – Szansa dla nas – II edycja.”

W czasie pandemii poradnictwo świadczone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu było realizowane zarówno w formie telefonicznej, jak również osobiście z zachowaniem reżimu sanitarnego.

2.3 Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania

Usługi opiekuńcze przysługują osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Pracownicy socjalni rozeznają potrzeby i prowadzą postępowania w sprawie przyznania pomocy. Ośrodek wyłania wykonawcę usług zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych oraz nadzoruje realizację tych usług.

Usługi opiekuńcze obejmują m. in. pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, takich jak robienie zakupów, sprzątanie, gotowanie, załatwianie spraw w urzędach, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną (mycie, kąpanie, ubieranie, dozowanie leków, zapobieganie powstawaniu odleżyn i odparzeń, karmienie itp.), a także w miarę możliwości również zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych świadczone są przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu, m. in. psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego, terapeuty zajęciowego oraz innych specjalistów w zależności od potrzeb.

W 2021 r. wydatki na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze poniesione ze środków własnych gminy stanowiły łączną kwotę 3 953 202,41 zł za 145 540 godzin usług dla 852 osób. Wydatki poniesione w ubiegłym roku na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

w ramach dotacji z budżetu państwa kształtowały się na poziomie 439 136,85 zł za 7 984 godziny świadczeń dla 31 osób. Ponadto od lutego 2021 r. usługi opiekuńcze świadczone były również przez opiekunki zatrudnione w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, które wsparły 122 osoby przez łącznie 12 639 godzin.

2.4 Umieszczenia w domach pomocy społecznej

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Pobyt w domu pomocy społecznej - zgodnie z ustawą o pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu.

W przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub osób, które mają trudności w samodzielnym funkcjonowaniu a nie wyrażają lub nie są w stanie wyrazić zgody na umieszczenie w domu pomocy konieczne jest wydanie postanowienia sądu.

Domy Pomocy Społecznej (DPS) zapewniają całodobową opiekę osobom starszym i niepełnosprawnym, w szczególności miejsce zamieszkania, wyżywienie, opiekę, pielęgnację, terapię zajęciową, dostęp do kultury i wypoczynku a także spokój i bezpieczeństwo na terenie domu i opiekę podczas organizowanych zajęć poza domem.

Pobyt w domu pomocy jest odpłatny. Odpłatność pobierana jest do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w danym domu pomocy społecznej:

- mieszkaniec domu ponosi odpłatność w wysokości 70% swojego dochodu,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi ponoszą odpłatność – zgodnie z zawartą umową cywilnoprawną, jednakże tylko wtedy, gdy ich dochód przekracza 300% ustawowego kryterium dochodowego (od 1 października 2018 r. jest to 528 zł x ilość osób w rodzinie x 300% oraz 701 zł x 300% w przypadku osoby samotnie gospodarującej),
- gmina, z której osoba została skierowana ponosi pozostałe koszty utrzymania, tj. dopełniając wysokość średniego miesięcznego kosztu pobytu w DPS.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami osobę kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy:

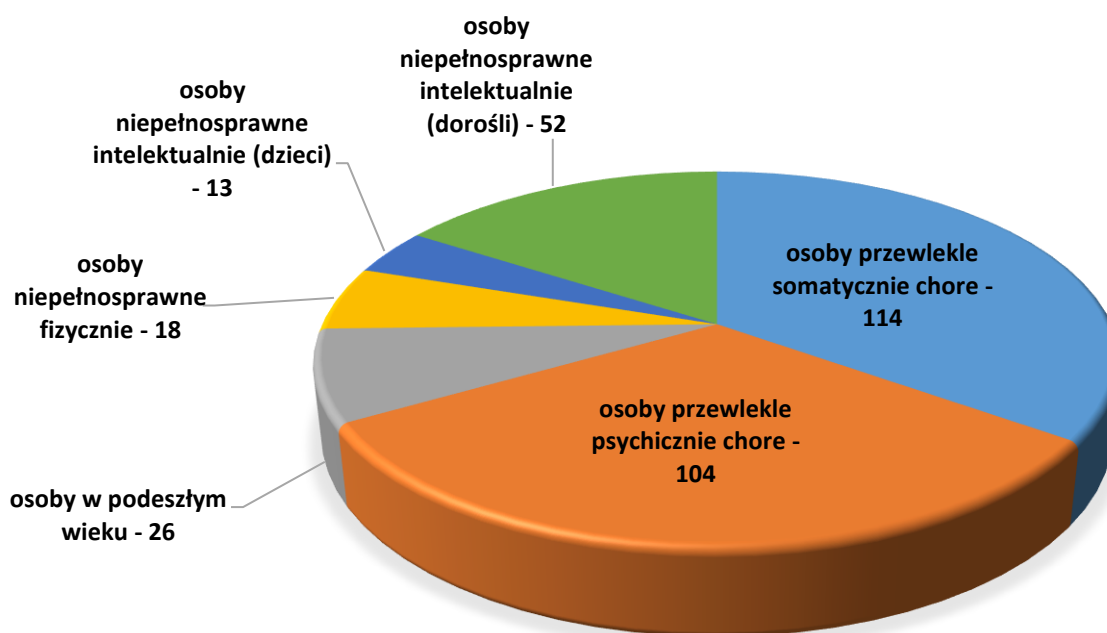
- dla osób w podeszłym wieku,
- dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla osób niepełnosprawnych fizycznie,
- dla osób uzależnionych od alkoholu.

W Sosnowcu funkcjonują 2 domy pomocy społecznej przeznaczone dla osób w podeszłym wieku:

- DPS przy ul. Jagiellońskiej 2 (80 miejsc), średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w 2021 r. – 5 419,74 zł.
- DPS przy ul. Andersa 81 (70 miejsc), średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w 2021 r. – 5 231,09 zł.

W 2021 r. w sosnowieckich domach przebywały 164 osoby, w tym 7 osób w ramach dotacji celowej z budżetu państwa.

Wykres nr 7. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej poza terenem Gminy.

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. w DPS poza terenem Gminy przebywało 327 osób. W ubiegłym roku gmina poniosła wydatki w wysokości 12 227 821,26 zł za łącznie 369 osób umieszczonych w domach pomocy poza terenem miasta, w tym 2 osoby w domach niepublicznych.

W 2021 roku o pomoc w formie umieszczenia w domach pomocy społecznej ubiegało się 80 osób. Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. na umieszczenie poza terenem miasta oczekiwało 68 osób. Osoby ubiegające się o umieszczenie w domach pomocy społecznej na terenie Sosnowca były przyjmowane na bieżąco. W 2021 r. umieszczono w DPS na terenie Sosnowca 45 osób, natomiast poza terenem miasta – 46 osób. Mniejsza, niż w latach poprzednich liczba osób umieszczonych w domach pomocy społecznej wynika z sytuacji pandemii, w której wiele placówek wstrzymało przyjęcia.

Tabela nr 9. Liczba osób umieszczonych oraz ubiegających się o umieszczenia w domach pomocy społecznej w latach 2019 - 2021

Wyszczególnienie		2019	2020	2021
Liczba skompletowanych wniosków		191	118	107
Liczba umieszczonych osób		113	63	91
w tym:	na terenie miasta	48	25	45
	poza miastem	65	38	46
Liczba osób oczekujących na umieszczenie		225	160	68
w tym:	na terenie miasta	104	73	0
	poza miastem	121	86	68

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

2.5 Pobyty w mieszkaniu chronionym

Pobyt w mieszkaniu chronionym przyznawany jest osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku i integracji ze społecznością lokalną.

Do dnia 31 lipca 2021 r. w Sosnowcu funkcjonowało jedno mieszkanie chronione prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Było ono przeznaczone dla 5 osób starszych i niepełnosprawnych. Mieszkanie mieściło się przy ul. Piłsudskiego, posiadało pięć jednoosobowych pokoi. Pobyt w mieszkaniu chronionym przyznawany jest w drodze decyzji administracyjnej. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych wsparcie w mieszkaniu obejmuje m. in. usługi bytowe w postaci miejsca całodobowego pobytu, pracę socjalną, wykonywanie czynności niezbędnych w życiu codziennym dotyczących przemieszczania się, utrzymania higieny osobistej, ubierania się, sprzątnięcia, zakupów i przygotowywania posiłków, załatwiania spraw osobistych, realizacji kontaktów społecznych przez umożliwienie osobie utrzymywania więzi rodzinnych i uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej. W 2021 r. z pobytu w mieszkaniu skorzystały 3 osoby. Na utrzymanie mieszkania (opłaty czynszowe, energię, opał, drobne remonty) w ubiegłym roku wydatkowano łącznie 19 543,24 zł.

2.6 Kierowanie osób niepełnosprawnych i starszych do udziału w zajęciach ośrodków wsparcia

Osoby starsze i niepełnosprawne, które wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych są kierowane do ośrodków wsparcia zapewniających inny rodzaj usług, tj. dziennych domów pomocy społecznej oraz środowiskowych domów samopomocy.

W Sosnowcu funkcjonują dwa dzienne domy pomocy społecznej przeznaczone dla osób w podeszłym wieku:

- Dzienny Dom Pomocy Społecznej z siedzibami przy ulicach:
 - Szymanowskiego 5a – 25 miejsc,
 - Szybikowej 8 – 35 miejsc.
- Dzienny Dom „Senior+” przy ulicy Żeromskiego 4b - 40 miejsc.

Dzienne domy świadczą usługi dla osób starszych polegające m. in. na organizowaniu zajęć terapeutycznych, relaksacyjnych, kulturalno-towarzyskich czy zapewnieniu posiłków. Ich działania nakierowane są na poprawę i utrzymanie sprawności fizycznej i zdrowotnej osób, rozwijanie różnorodnych zainteresowań. W ubiegłym roku z usług dziennych domów skorzystało 101 osób.

Dla osób niepełnosprawnych intelektualnie miasto oferuje pomoc w placówce specjalistycznej, jaką jest Dzienny Dom Pomocy Społecznej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną przy ul. Grota Roweckiego 2. Dom dysponuje 15 miejscami dziennego pobytu oraz 2 miejscami całodobowymi okresowego pobytu. Dzienny Dom świadczy usługi dla osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym i głębokim w szczególności: zapewnia opiekę, posiłki, organizuje zajęcia terapeutyczne, rehabilitację ruchową oraz kontakty społeczne. Każdy z podopiecznych może liczyć także na terapię indywidualną. Oprócz zajęć rehabilitacyjnych i relaksacyjnych personel stara się aktywizować podopiecznych, a w miarę ich możliwości usprawniać ich samoobsługę. W 2021 r. z usług dziennego domu skorzystało 25 osób, w tym 11 osób skorzystało z miejsc noclegowych.

W Sosnowcu funkcjonują również dwa środowiskowe domy samopomocy:

- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi „SALVE” przy ul. Lenartowicza 73 – 60 miejsc, brak miejsc całodobowych,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Grota – Roweckiego 2 – 35 miejsc pobytu dziennego i 3 miejsca całodobowe oraz filia Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Wojska Polskiego 86 – filia dysponuje 60 miejscami.

Środowiskowe domy samopomocy świadczą usługi m. in. poprzez pomoc osobom w ich readaptacji i rehabilitacji, integrację z otoczeniem, aktywizację społeczno-zawodową, prowadzenie zajęć psychoterapeutycznych, psychoedukacyjnych, poradnictwo dla uczestników i ich rodzin w sytuacjach kryzysowych i inne wymienione w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

W 2021 r. z usług środowiskowych domów samopomocy skorzystało 176 osób, w tym 6 osób skorzystało z pobytu całodobowego.

Z uwagi na sytuację pandemii zarówno Środowiskowe Domy Samopomocy, jak i Dienne Domy Pomocy Społecznej działające na terenie miasta zgodnie z poleceniami Wojewody Śląskiego okresowo nie prowadziły działalności. Dotychczasowi pensjonariusze DDPS skorzystali z pomocy w formie dostarczania im posiłków i produktów żywnościowych. Żywność do miejsca zamieszkania dostarczali pracownicy Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia. W przypadku ŚDS uczestnicy mogli korzystać z zajęć prowadzonych on-line.

2.7 Zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych

Jedną z przyczyn korzystania z pomocy społecznej jest bezdomność. Podstawowym świadczeniem, z którego korzystają bezdomni zwłaszcza w okresie zimowym jest udzielenie schronienia. Na terenie Sosnowca osoby bezdomne mogą korzystać z tymczasowych miejsc noclegowych w Ośrodku Opiekuńczym dla Bezdomnych przy ul. Piotrkowskiej 19 oraz w Noclegowni prowadzonej przez Caritas przy ul. Kaliskiej 25.

W 2021 r. w Ośrodku Opiekuńczym dla Bezdomnych schronienie znalazło 127 osób (w tym 103 mężczyzn i 24 kobiety). Ze schronienia w Noclegowni Caritas w 2021 r. skorzystało łącznie 59 mężczyzn, 58 zostało skierowanych przez pracowników MOPS, 1 osoba była przyjęta interwencyjnie.

Tabel nr 10. Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia na terenie Sosnowca w latach 2019– 2021

Wyszczególnienie	Liczba osób		
	2019	2020	2021
Ośrodek Opiekuńczy dla Bezdomnych	158	134	127
Noclegownia Caritas	80	56	59
Ogrzewalnia	166	268	202

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Poza terenem miasta ze schronienia skorzystało 5 osób bezdomnych, dla których Sosnowiec był ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały.

Na okres zimy, tj. od 1 listopada do 30 kwietnia przy ul. Piotrkowskiej 23 w Sosnowcu uruchamiana jest Ogrzewalnia, która posiada 20 miejsc siedzących. Prawo do pobytu w Ogrzewalni mają osoby z terenu miasta Sosnowca, które same się zgłosiły, zostały przywiezione przez Policję, Straż Miejską lub Pogotowie. W ubiegłym roku z miejsca w Ogrzewalni skorzystało łącznie 202 osób bezdomnych, wśród których było 16 kobiet. Przy ul. Piotrkowskiej 17 funkcjonuje też Łaźnia, z której mogą skorzystać osoby skierowane przez pracownika socjalnego.

Realizacja zadania publicznego „Nie jesteś sam” - schronisko z usługami opiekuńczymi

W 2021 r. rozpoczęto współpracę z Caritas Diecezji Sosnowieckiej w zakresie realizacji zadania publicznego „Nie jesteś sam” polegającego na zapewnieniu schronienia z usługami opiekuńczymi dla 4 osób

bezdolnych z terenu Sosnowca, które ze względu na niepełnosprawność, podeszły wiek, zły stan zdrowia wymagały pomocy w tej formie. Głównym zadaniem Schroniska było zapewnienie tym osobom całodziennego schronienia, noclegu, wyżywienia, podstawowych potrzeb bytowych, pomocy socjalnej, usług aktywizacyjnych i opiekuńczych - polegających na m. in. pomocy w czynnościach życia codziennego, w higienie osobistej i pielęgnacji w chorobie oraz pomocy w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych. Przez cały ubiegły rok z miejsca w Schronisku skorzystało 9 osób - 8 mężczyzn oraz 1 kobieta.

2.8 Współpraca z Aresztem Śledczym w zakresie pomocy dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością

W 2021 r. kontynuowano współpracę z Aresztem Śledczym w Sosnowcu. Zorganizowano jedno spotkanie pracowników MOPS z osadzonymi, w którym uczestniczyło 25 osób umieszczonych w areszcie oraz jedno spotkanie z kadrą Działu Penitencjarnego. Pracownicy Ośrodka w ramach projektu socjalnego „Skuteczny Powrót” przekazali osadzonym informacje o zasadach udzielania świadczeń z pomocy społecznej po opuszczeniu zakładu penitencjarnego, wyjaśniali zasady przyznawania świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych, ustalania stopnia niepełnosprawności, informowali o kryteriach dochodowych uprawniających do pomocy oraz możliwości skorzystania z poradnictwa prawnego i psychologicznego.

Z uwagi na zaostrzenia spowodowane chorobą COVID-19 nie zorganizowano kolejnych spotkań. Tutejszy Ośrodek korespondował zarówno z zakładami penitencjarnymi, jak i osadzonymi. Po opuszczeniu zakładów penitencjarnych z różnych form pomocy skorzystały 104 osoby, w tym 14 osób ze schronienia.

2.9 Współpraca z innymi podmiotami oraz inicjowanie akcji pomocowych adresowanych do osób bezdomnych

Pracownicy socjalni wspólnie ze Strażą Miejską, Policją w okresie zimowym prowadzą lustracje pomieszczeń niemieszkalnych, kanałów, ogródków działkowych, dworców PKP itp.

Pracownicy motywują osoby bezdomne do zmiany stylu życia, udzielają informacji o formach i zasadach korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, osoby bezdomne uzależnione głównie od alkoholu motywują do podjęcia leczenia. W wyniku podjętych działań 16 osób (wcześniej niekorzystających ze schronienia) skorzystało z miejsca w Ogrzewalni, 5 osób podjęło leczenie uzależnień, 7 osób wróciło do ościennych miast, z którymi były wcześniej związane i kolejne 3 osoby wróciły do innych gmin właściwych.

W 2021 r. odebrano różne zgłoszenia ze szpitali, dotyczące m. in. ustalenia uprawnień do świadczeń zdrowotnych, zabezpieczenia schronienia, usług opiekuńczych w miejscu pobytu lub miejscu zamieszkania, zabezpieczenia odzieży i obuwia, ustalenia ewentualnej rodziny zobowiązanej do sprawienia pogrzebu lub sprawienia pogrzebu przez gminę.

Osoby bezdomne - uzależnione motywowano do zmiany sposobu funkcjonowania, w szczególności do niwelowania deficytów, rozpoczęcia leczenia specjalistycznego, w tym leczenia uzależnień. Dla 10 osób ustalono terminy leczenia w placówkach stacjonarnych.

W 2021 r. 14 osób bezdomnych otrzymało lokale z zasobów miasta, a kolejnych 7 osób bezdomnych uzyskało uprawnienia do najmu takich lokali i oczekują na wskazanie lokalizacji lub zakończenie remontu. 4 osoby bezdomne wynająły mieszkania we własnym zakresie.

2.10 Sprawienie pogrzebu

Sprawienie pogrzebu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym i odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego. Zwłoki niepochowane przez rodzinę, nieprzekazane uczelniom medycznym powinny być pochowane przez gminę, na terenie której nastąpił zgon. W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu przyjął 104 zgłoszeń o potrzebie zlecenia kompleksowej usługi pogrzebowej. W 46 przypadkach pracownicy w wyniku prowadzenia wszechstronnych działań, w tym pracy socjalnej, przekazali realizację pogrzebów rodzinom, które wstępnie nie wyrażały zgody na to, bądź nie znane było ich miejsce zamieszkania. Gmina Sosnowiec w ramach środków własnych zrealizowała 46 pogrzebów. W 26 przypadkach MOPS wystąpił o zwrot kosztów do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ostatecznie po dokonaniu refundacji przez ZUS, Gmina Sosnowiec wydatkowała na to zadanie łącznie 38 093,48 zł.

2.11 Działania związane z COVID-19

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu w 2021 r. kontynuował działania związane z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2. Na podstawie codziennie przekazywanych przez Sanepid, Wydział Zarządzania Kryzysowego oraz Policję informacji o osobach będących w kwarantannie niezwłocznie nawiązywany był kontakt z każdą z nich. W rozmowach telefonicznych ustalano bieżące potrzeby oraz ich ogólną sytuację. Spośród osób poddanych kwarantannie 576 skorzystało z pomocy w formie artykułów spożywczych o łącznej wartości 22 860 zł. O potrzebie przygotowania paczki żywnościowej tutejszy Ośrodek informował Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia w Sosnowcu. Produkty zakupywane były i dostarczane w bezpieczny sposób przez pracowników CUSiW.

W związku ze zgłaszanym również przez wiele osób problemem z wynoszeniem śmieci nawiązana została współpraca w tym zakresie z Miejskim Zakładem Usług Komunalnych. Pracownik MOPS z chwilą otrzymania informacji o potrzebie usunięcia nieczystości z mieszkania osoby objętej kwarantanną niezwłocznie przekazywał do MZUK adres mieszkania.

Potrzebę pomocy psychologicznej w okresie trwania epidemii zgłaszały osoby pozostające w kwarantannie, które skontaktowano z psychologiem tutejszego Ośrodka lub psychologiem z CUSiW.

Wielokrotnie nawiązywano kontakt z pracownikami Sanepidu w sprawach przyspieszenia wykonania testów na obecność wirusa powodującego chorobę COVID-19 na prośbę osób objętych kwarantanną. Jedna osoba, która napotkała na utrudnienia z organizacją pochówku dla bliskiej rodziny w związku ze stanem epidemii, została przez pracownika MOPS przeprowadzona przez wszystkie procedury z tym związane.

Pracownicy socjalni Zespołu ds. Usług tutejszego Ośrodka na bieżąco monitorowali poprzez kontakt telefoniczny sytuację osób starszych, niepełnosprawnych i niezaradnych objętych pomocą usługową.

Coroczny projekt „Klub Seniora” kierowany do osób starszych w wieku 60+ w 2021 r. działał stacjonarnie oraz on-line dla seniorów, którzy od początku wystąpienia ryzyka zakażenia wirusem SARS-CoV-2 pozostają w izolacji. W ramach projektu osoby starsze mogły skorzystać z arteterapii, muzykoterapii, zajęć kulinarnych, socjoterapeutycznych oraz gimnastycznych, które były dostosowane do wieku i możliwości uczestników. W projekcie wzięło udział 35 osób.

Na stronach internetowych Ośrodka oraz Urzędu Miejskiego podany był numer telefonu dla osób pozostających w kwarantannie, które również poza godzinami pracy MOPS mogły nawiązać kontakt z wyznaczonym pracownikiem.

3. Inne działania realizowane na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw

3.1 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Pracownicy socjalni zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie realizują swoje zadania na podstawie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Siedziba pracowników znajduje się w Sosnowcu przy ul. Szpitalnej 1.

W 2021 r. cały teren miasta Sosnowca obsługiwało pięciu pracowników socjalnych oraz jedna osoba obsługująca administracyjnie pracę zespołu.

Pracownicy socjalni zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie prowadzą usługę pracy socjalnej rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, promująca zmiany społeczne, rozwiązywanie problemów we wzajemnych ludzkich relacjach oraz upodmiotowienie. W roku 2021 pracownicy przyjęli 47 zgłoszeń wewnętrznych (MOPS), jak i telefonicznych/osobistych dotyczących przemocy w rodzinach z terenu całego miasta. W wyniku przyjętych zgłoszeń 25 rodzin zostało objętych długookresową pracą socjalną, a w 19 przypadkach pracownicy socjalni świadczyli pomoc zgodnie z art. 119 ust 1 pkt 3,4,7 ustawy o pomocy społecznej.

Od lipca 2021 r. pracownicy socjalni z obszaru przemocy w rodzinie swoje zadania wykonują również w oparciu o art.11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. w przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy. Po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy wnioskuje o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny, a następnie wspólnie z asystentem realizują plan pomocy rodzinie. Od lipca do grudnia 2021 r. pracownicy sporządzili 4 wnioski o przyznanie asystenta rodziny.

Praca socjalna zajmuje czołowe miejsce dla pracowników z obszaru przemocy w rodzinie. Praca socjalna zakłada m.in. wsparcie osoby, by ta potrafiła lepiej zrozumieć siebie, swoje relacje z innymi, jak również potrafiła właściwie ocenić sytuację własną oraz najbliższego otoczenia. Pracownik socjalny pracuje z każdym członkiem rodziny indywidualnie, co oznacza, że praca jego jest czasochłonna, skomplikowana i wymagająca.

Praca socjalna nakierowana jest na rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie, jej podstawowym celem jest zatrzymanie przemocy. Pracownik socjalny diagnozuje sytuację w rodzinie, ocenia stopień bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych oraz wspólnie z osobą/rodziną planuje działania zmierzające do uzyskania bezpieczeństwa i poprawy sytuacji rodzinnej. Udziela także informacji o możliwościach uzyskania pomocy psychologicznej, socjalnej bądź prawnej.

Procedura „Niebieskiej Karty” w pomocy społecznej obejmuje działania/wywiad:

- dokumentujące czas trwania przemocy, formy przemocy wobec dorosłych i dzieci, obrażenia ciała, świadków, dotychczasowe kroki prawne podejmowane na rzecz rozwiązywania problemu przemocy,
 - ułatwiające nawiązanie współpracy z dzielnicowym i wspólne planowanie działań na rzecz osób pokrzywdzonych,
 - pozwalające wykorzystać zgromadzone i uporządkowane informacje w procedurach prawnych
- a także:
- zapobiegające i powstrzymujące przemoc w rodzinie,
 - zapewniające bezpieczeństwo osobom poszkodowanym,
 - łagodzące skutki przemocy i rozwiązywania wynikających z nich problemów.

Od marca 2016 r. pracownicy socjalni wspólnie z sosnowieckimi policjantami realizują projekt partnerski pt. „Schronienie na lata to dom mama, tata” - patrol przyjazny dziecku. Projekt skierowany jest do rodzin z dziećmi, w których występuje podejrzenie przemocy, nadużywania alkoholu bądź innych środków psychoaktywnych. Bezpośrednimi adresatami projektu są dzieci i ich rodzice/prawni opiekunowie, a pośrednimi-instytucje podejmujące działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz mieszkańcy Sosnowca. Głównym celem projektu jest zapewnienie bezpieczeństwa oraz pomocy dzieciom i osobom dotkniętym przemocą poprzez powołanie i wdrożenie systemu dwuosobowych „patroli przyjaznych dziecku”, składających się z pracownika MOPS i funkcjonariusza Policji. W roku 2021 patrol dyżurował trzy razy w tygodniu w godzinach popołudniowo – wieczornych (od 16:00 do 22:00). Łącznie odbyło się 130 patroli, a pracownicy socjalni pełnili całotygodniowe dyżury telefoniczne przez 51 tygodni.

Patrole odwiedzały rodziny tam, gdzie było zagrożone bezpieczeństwo i życie dziecka/dzieci, np. spowodowane nadużywaniem alkoholu przez opiekunów. Informacje o projekcie „Schronienie na lata to dom mama tata”- patrol przyjazny dziecku docierały do mieszkańców Sosnowca różnymi sposobami, m.in. podczas wystąpień telewizyjnych czy audycji radiowych.

Tabela nr 11. Przyczyny zgłoszenia do patrolu przyjaznego dziecku w 2021 r.

Wyszczególnienie	2021
Liczba zgłoszonych rodzin w tym:	224
podejrzanie nadużywania alkoholu	144
podejrzanie występowania narkotyków, dopalaczy	30
podejrzanie występowania przemocy	52
podejrzanie zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych, występowania problemów opiekuńczo-wychowawczych	86
inne przyczyny, np. niepełnosprawność, demoralizacja, niespełnianie obowiązku szkolnego, awantury, kradzieże nieletnich, próby samobójcze	43
Liczba interwencyjnych zabezpieczeń dzieci na podst. Art. 12a ust.1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	7
Liczba powiadomień Sądu	5

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

W 2021 r. pracownicy socjalni zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie:

1. Realizowali kampanię społeczną pn. **„Nie widzę, nie słyszę, nie mówię – Reaguję!”**, której celem głównym było:
 - zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie,
 - uwrażliwienie społeczeństwa na potrzebę reagowania w sytuacji przemocy w rodzinie,
 - zwiększanie wiedzy i świadomości osób doznających przemocy na temat ich praw,
 - pogłębianie wiedzy specjalistów pracujących z rodzinami które są zagrożone wystąpieniem przemocy m.in. rozpoznawania zjawiska przemocy
2. Uczestniczyli w realizowanym na terenie miasta projekcie „Parkrun” świadcząc profilaktykę i edukację w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Ośrodek obok świadczeń udzielanych rodzinom dotkniętym przemocą na podstawie ustawy o pomocy społecznej, realizuje również zadania ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie tj. prowadzi obsługę organizacyjno-techniczną Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w którego pracach aktywnie uczestniczą pracownicy Ośrodka.

Głównym narzędziem pracy Zespołu Interdyscyplinarnego jest Niebieska Karta sporządzana na podstawie *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”*. W przypadku sporządzenia formularza „Niebieska Karta – A” Zespół Interdyscyplinarny może powoływać grupy robocze. W skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, jak również kuratorzy sądowi, przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W momencie pojawienia się dysfunkcji w funkcjonowaniu rodziny, instytucje i służby działające w obszarze wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz szeregu określonych działań. Dzięki pracy metodami interdyscyplinarnymi na terenie Sosnowca stworzyła się platforma współpracy między instytucjami oraz buduje się społeczne zaufanie do kompetencji instytucji pomagających. Rodzina nie trafia do anonimowej instytucji lecz pod opiekę ludzi, którzy potrafią zapewnić jej pomoc.

Grupy robocze odbywały się zgodnie z instrukcją przekazaną przez Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach (nr PSI.6334.27.2020 z dnia 28 marca 2020 r.). Spotkania grup roboczych były realizowane zdalnie (telefony, e-maile) oraz tradycyjnie w siedzibie Zespołu.

Pomieszczenia zostały przystosowane do pracy w warunkach epidemiologicznych. Pracownicy socjalni zostali wyposażeni w niezbędne środki ochrony osobistej tj. maseczki, rękawiczki czy kombinezony ochronne.

Łącznie w 2021 r. udzielono pomocy i wsparcia 481 rodzinom, w których występuje/występowała przemoc lub podejrzenie występowania przemocy. Zostało sporządzonych 324 formularzy „Niebieska Karta-A”.

Tabela nr 12. Działania Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w 2021 r.

Wyszczególnienie		Liczba
Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia/pomocy		481
Liczba prowadzonych procedur „Niebieska Karta”		253
Liczba rodzin prowadzonych rodzin poza procedurą		184
Liczba rodzin w pracy socjalnej (bez formularza A)		44
Liczba powołanych grup roboczych		140
Liczba posiedzeń grup roboczych		1 084
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A”		324
w tym przez przedstawiciela:	Policji	253
	MOPS	41
	Oświaty	19
	Ochrony Zdrowia	4
	Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	7
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C”		240
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-D”		211
Liczba zgłoszeń do Sądu/Prokuratury		69
Liczba spotkań zespołu Interdyscyplinarnego		4
Liczba spotkań podzespołu		14
Liczba zarejestrowanych pism		2 978

Źródło: Dane MZIPPwR – opracowanie własne MZIPPwR

3.2 Klub Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej jest elementem wewnętrznej struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Działalność Klubu Integracji Społecznej prowadzona jest w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawę o pomocy społecznej. Działania Klubu prowadzone są na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez Dyrektora Ośrodka.

Celem Klubu jest wspieranie i rozwijanie aktywności społecznej oraz przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia wśród mieszkańców Sosnowca, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Klub Integracji Społecznej w Sosnowcu spełnia wiele funkcji, w tym:

- przygotowuje i prowadzi warsztaty,
- oferuje poradnictwo społeczno- zawodowe specjalistów reintegracji zawodowej,
- oferuje nieodpłatny dostęp do telefonu oraz sprzętu komputerowego w celu poszukiwania pracy dla uczestników Klubu,
- oferuje pomoc w przygotowaniu profesjonalnych dokumentów aplikacyjnych,
- oferuje dostęp do aktualnych ofert pracy oraz szkoleń i kursów podnoszących lub uzupełniających kwalifikacje zawodowe.

Zajęcia w Klubie prowadzone były w 2021 r. w formie indywidualnej i grupowej, a także udzielano porad telefonicznie z uwagi na ograniczenia związane rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. Dla osób zakwalifikowanych do grup warsztatowych odbywały się zajęcia aktywizacyjne i psychoedukacyjne. Prowadzącymi zajęcia byli: pracownicy socjalni, doradcy zawodowi, a także pracownicy z instytucji współpracujących z Klubem: Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży z Katowic, a także Punktów Pośrednictwa Pracy z Katowic, Sosnowca oraz Dąbrowy Górniczej.

Działania Klubu Integracji Społecznej

W ramach projektu „Aktywizacja zawodowa – dyżury w Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Katowicach” w zakresie aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w Klubie został utworzony Punkt Pośrednictwa Pracy, w którym osoby poszukujące pracy przy pomocy doradców zawodowych i pośredników pracy miały możliwość zapoznania się z aktualnymi ofertami pracy, bezpośrednio mogły porozmawiać z pracodawcą i złożyć CV. Dyżury doradców zawodowych i pośredników pracy odbywały się raz w tygodniu po 2 godziny, jednak z uwagi na obowiązujące obostrzenia związane z ogłoszeniem pandemii COVID-19, zakres spotkań został bardzo ograniczony. W spotkaniach z pracodawcami organizowanymi we współpracy z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży z Katowic w zakresie aktywizacji zawodowej wzięło udział 38 osób, którym przedstawiono 740 ofert pracy. Odbył się także projekt – „Aktywizacja zawodowa - spotkania rekrutacyjne z pracodawcami”, w ramach którego wzięło udział 16 osób i zaoferowano 40 ofert pracy.

Wzorem lat ubiegłych, w 2021 r. prowadzone było poradnictwo indywidualne i zawodowe, w ramach którego, uczestnicy KIS otrzymywali pomoc w zakresie doradztwa zawodowego, pisania CV i listów motywacyjnych. Specjaliści reintegracji zawodowej sporządzili 50 CV a 30 osób podjęło zatrudnienie, a trener

pracy w ramach projektu pozakonkursowego „Tacy sami, bez ściany między nami” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa IX, Włączenie społeczne, Działanie 9.1. Aktywna integracja, Poddziałanie 9.1.6. Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, sporządzili 10 CV z czego 5 osób podjęło staże. Pomoc tego rodzaju skierowana była do osób zarówno korzystających z systemu pomocy społecznej, jak i mieszkańców miasta Sosnowca posiadających potrzebę skorzystania z takiego rodzaju pomocy.

Trener pracy w ramach projektu pozakonkursowego „Tacy sami, bez ściany między nami” w okresie od stycznia do marca 2021 r. udzielił w ramach doradztwa zawodowego 201 porad dla 54 osób, natomiast specjalista ds. staży w ramach projektu zrealizował 27 porad dla 4 osób. Od maja do grudnia 2021 r. specjalista reintegracji zawodowej w ramach projektu „Aktywne Centrum” udzielił 109 porad dla 42 osób. Ponadto od grudnia 2021 r. w ramach nowego projektu „Tyle wsparcia w całym mieście” specjaliści reintegracji zawodowej udzieli 17 porad dla 13 osób. W zakresie doradztwa zawodowego prowadzonego przez specjalistów reintegracji zawodowej w KIS w ramach projektów i poza nimi udzielono 280 porad dla 113 osób. Poradnictwo indywidualne zostało udzielone dla 2 osób.

Jednym ze stałych działań promocyjnych Klubu, mającym na celu zwiększenie dostępności do aktualnych ofert pracy, jest tablica z aktualizowanymi na bieżąco ofertami pracy pozyskiwanymi z Internetu, prasy oraz z firm zajmujących się pośrednictwem pracy, współpracujących z Klubem. Inicjatywa ta od kilku lat cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców Sosnowca nieposiadających dostępu do Internetu i bieżącej prasy.

Tabela 13. Liczba udzielonych porad w Klubie Integracji Społecznej w 2021 r.

Lp.	Rodzaj działań	Liczba porad udzielanych w KIS	
		w ramach Projektów	poza projektem
1.	Poradnictwo indywidualne	x	2
2.	Doradztwo zawodowe	201	154
3.	Trenerzy pracy	174	x
4.	Specjalista ds. staży	27	x
Łącznie		483	

Źródło: Dane MOPS – opracowanie KIS

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu – Klub Integracji Społecznej, jako podmiot zaangażowany w organizację prac społecznie użytecznych, przekazuje do Powiatowego Urzędu Pracy listę osób bezrobotnych, bez prawa do zasiłku, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, które mogą wykonywać na terenie miasta Sosnowca prace społecznie użyteczne. W 2021 r. KIS przekazał listy z 294 osobami wytypowanymi do prac społecznie użytecznych przez pracowników socjalnych. Z informacji uzyskanych z PUP

Sosnowiec wynika, że w 2021 r. do wykonywania prac społecznie użytecznych skierowano 121 osób, w ramach tych prac 52 osoby podjęły pracę. Od 2021 r. Klub Integracji Społecznej rozpoczął także prace społeczno-użyteczne dla opiekunów osób niepełnosprawnych, skierowano do PUP 30 osób, dla 1 rodziny prace te wykonywały 3 osoby od lutego do listopada 2021 r.

Mając na uwadze sytuację osób bezrobotnych, rodzin dysfunkcyjnych objętych pomocą tutejszego Ośrodka ważne było podejmowanie inicjatyw w organizacji czasu wolnego dla ich dzieci w okresie wakacji. W okresie wakacji zrealizowano projekt socjalny „**Wakacje zdrowo na sportowo w KIS**”. W ramach projektu dzieci miały możliwość spędzenia czasu wolnego aktywnie, mogły skorzystać z wielu atrakcji oraz poszerzyć swoją wiedzę poprzez zabawę o wiele ciekawych informacji. W projekcie wzięło udział 10 dzieci. Projekt pozwolił skorzystać dzieciom z ciekawych atrakcji w formie zabawy, sportu i wykładów merytorycznych. Przybliżono uczestnikom zagadnienia związane ze zdrową żywnością oraz zdrowym stylem życia.

W 2021 r. Klub Integracji Społecznej realizował, także projekty na rzecz osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- **Praca od nowa** – uczestnikami projektu socjalnego byli bezrobotni mieszkańcy Sosnowca, korzystający ze świadczeń pomocy społecznej, poszukujący zatrudnienia, a także osoby, które opuściły zakłady penitencjarne. Celem projektu było podjęcie działań w zakresie aktywizacji zawodowej oraz przełamanie barier hamujących wejście na rynek pracy tych osób. W projekcie wzięły udział 3 osoby. Ograniczenia i trwające obostrzenia spowodowały trudności w realizacji projektu.
- **ABC rynku pracy** – projekt 6 miesięczny, 11 osób rozpoczęło warsztaty, jednak ukończyły z sukcesem 4 osoby. Osoby te otrzymały zaświadczenia ukończenia warsztatów i zaświadczenie jako „Absolwent KIS.”
- **Program PAI** - projekt dla osób bezrobotnych, korzystających z pomocy tutejszego Ośrodka. W ramach tego Programu planowano 10 osób, jednakże uczestniczyło 6 osób.

We wszystkich projektach i innych działaniach realizowanych w KIS łącznie uczestniczyło 181 osób, z czego 87 podjęło zatrudnienie.

3.3 Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu funkcjonuje od lutego 2008 r., a od 3 grudnia 2018 r. wchodzi w skład Zespołu Pracy Socjalnej. Wolontariusze współpracują z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w oparciu o porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontaryjnych na podstawie Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jednolity: Dz.U. 2020 r. poz. 1057). Wolontariusze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mogą sami wybrać działania w ramach których wykonują swoje zadania np. „Praktykant z pasją”- to wolontariusz, który dzieli się z dziećmi i osobami starszymi swoimi pasjami podczas prowadzonych zajęć plastycznych, muzycznych, pomaga w codziennej pracy personelu dziennych domów pomocy. Z kolei „Korepetytor”- to wolontariusz, który pomaga dzieciom i młodzieży w odrabianiu lekcji oraz w nadrabianiu zaległości w nauce, natomiast „Wolontariusz do akcji charytatywnych, promocyjnych i obsługi projektów socjalnych”- to osoba, która chciałaby pomagać okazjonalnie, czującą się dobrze w grupie.

Przez cały okres współpracy wolontariusz otrzymuje na bieżąco wsparcie ze strony koordynatora. Część wolontariuszy podejmuje długoterminową współpracę z Ośrodkiem, a inni włączają się w działania na okres od 3 do 12 miesięcy i z uwagi na m.in. zmianę sytuacji życiowej zawieszają swoje działania wolontaryjne.

W 2021 r. współpracę z sosnowieckim Ośrodkiem podjęło 45 wolontariuszy.

Tabela nr 14. Wiek uczestników Wolontariatu w latach 2019 - 2021 r.

Lp.	Wiek uczestników Wolontariatu	2019	2020	2021
1.	14 do 18 r. ż.	31	11	9
2.	19 do 30 r. ż.	10	18	12
3.	31 do 50 r. ż.	7	1	21
4.	Powyżej 51 r. ż.	3	5	3

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

Tabela nr 15. Uczestnicy Wolontariatu według płci w latach 2019-2021 r.

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Kobiety	41	38	29
Mężczyźni	10	12	16
Razem	51	50	45

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

W 2021 r. pomocą wolontaryjną objęto 101 osób korzystających ze wsparcia tutejszego Ośrodka oraz 29 osób w ramach programu „Wspieraj Seniora”.

Tabela nr 16. Działania wolontaryjne podejmowane w 2021 r.

Rodzaj wykonywanych działań	Liczba wolontariuszy
Liczba wolontariuszy przydzielonych do zadań*, w tym:	35
do osób indywidualnych	15
do pracy z dziećmi np. korepetycje	8
do zadań akcyjnych	11
do pomocy w ośrodkach wsparcia	7

*Jeden wolontariusz mógł wziąć udział w więcej niż jednym zadaniu.

Źródło: Dane MOPS – opracowanie ZPS

Działania wolontaryjne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu prowadzone są zarówno w placówkach pomocy społecznej jak również w miejscu zamieszkania podopiecznych (pomoc indywidualna). Działania podejmowane w miejscu zamieszkania dostosowywane są do indywidualnych potrzeb osób wymagających wsparcia.

W ramach pomocy indywidualnej wolontariusze m.in.: pomagają osobom starszym i niepełnosprawnym w codziennych czynnościach, organizują czas wolny, pomagają w dotarciu do lekarza. Pracując indywidualnie z dziećmi oraz z rodzinami, w tym z rodzinami wielodzietnymi, pomagają m.in.: w organizowaniu czasu wolnego, w nauce, w opiece nad dziećmi. Dodatkowo wolontariusze biorą czynny udział w różnego rodzaju projektach, tak o zasięgu lokalnym jak i ogólnopolskim, jak również współorganizują lub wspierają działania innych podmiotów działających na rzecz poprawy życia lokalnych społeczności.

Z uwagi na trwający stan epidemii w związku z zakażeniem wirusem SARS-COV-2 działania wolontaryjne realizowane w 2021 r. skupiały się głównie na pomocy indywidualnej.

W 2021 r. wolontariusze MOPS w Sosnowcu uczestniczyli w działaniach Klubów Mieszkańca w ramach PAL i udzielali pomocy w organizacji zajęć dla seniorów, dzieci, prowadzili korepetycje dla uczniów szkół podstawowych.

W okresie ograniczeń w zawiązku ze stanem epidemii w związku z zakażeniem wirusem SARS-COV-2 w Polsce prowadzili korepetycje online z wykorzystaniem podstawowych rozwiązań w pracy na odległość, tj. poczty elektronicznej, komunikatorów internetowych oraz telefonu. Zdarzało się, że wolontariusze prowadzili również korepetycje w miejscu zamieszkania dziecka, dotyczyło to środowisk objętych wsparciem Sekcji Asysty Rodzinnej, szczególnie w sytuacjach, gdzie występowała w rodzinie, np. niepełnosprawność. W roku 2021 z takiej pomocy skorzystało 8 dzieci przy wsparciu 7 wolontariuszy.

Dodatkowo wolontariusze MOPS brali czynny udział w różnego rodzaju projektach o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim, a także współorganizowali lub wspierali działania innych podmiotów adresowane do mieszkańców Sosnowca, m. in.:

- od 20 października 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. trwała realizacja programu rządowego „Wspieraj seniora”. Założenia programu dotyczą pomocy dla osób 70+ w robieniu zakupów, wyprowadzaniu psów, wykupu leków w aptece czy opłaceniu bieżących rachunków. W 2021 r. program był kontynuowany i z takiej pomocy skorzystało 29 seniorów przy wsparciu 19 wolontariuszy.
- 12 lutego 2021 r. Wolontariat MOPS włączył się w akcję „Dzień Świętego Walentego to dzień dla każdego”. Z uwagi na stan epidemii w związku z zakażeniem wirusem SARS-COV-2 w lutym 2021 r. placówka Dziennego Domu „Senior +” pozostawała zamknięta. W związku z powyższym wolontariusze wraz z pracownikami Placówki wyruszyli do seniorów dostarczając im słodki poczęstunek i walentynkowe upominki przygotowane przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 9 w Sosnowcu.
- w marcu 2021 r. wolontariusze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu wsparli kilkudniową akcję rozdawania maseczek ochronnych na terenie Naszego miasta organizowaną przez Urząd Miejski w Sosnowcu. Akcję wsparło 2 wolontariuszy.
- w kwietniu 2021 r. Wolontariusze wsparli akcję Wielkanocną organizowaną przez Urząd Miejski w Sosnowcu polegającą na rozwożeniu paczek wielkanocnych dla potrzebujących mieszkańców miasta. Do wykonania zadania zgłosiło się 5 wolontariuszy.

- 18 października 2021 r. czterech wolontariuszy MOPS brało udział w szkoleniu „Behawiorystyczne aspekty kontaktu z psami” organizowanym przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Katowicach. Podczas szkolenia wolontariusze nabyli umiejętności z zakresu zachowań czworonogów.
- 13 grudnia 2021 r. młodzież wraz z gronem pedagogicznym II L.O. im. Emilii Plater w Sosnowcu przygotowała paczki świąteczne dla osób objętych wsparciem w ramach programu „Wspieraj Seniora”. Paczki zostały dostarczone do seniorów przez wolontariuszy. W akcję włączyło się 3 wolontariuszy.

III. Programy i projekty realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

1. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa – edycja 2021”

W roku 2021 analogicznie do roku 2019 i roku 2020 pozyskano z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej środki finansowe pochodzące z Funduszu Solidarnościowego na realizację programu „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2021”.

Członkowie rodzin i opiekunowie osób niepełnosprawnych mogli skorzystać z usług opieki wytchnieniowej w ramach dwóch modułów.

W pierwszym module realizowano usługi opiekuńcze w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. W okresie od października do grudnia 2021 r. ze wsparcia skorzystało 50 osób, z tego 29 osób dorosłych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i 21 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności. Usługi opiekuńcze w postaci czasowego odciążenia od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki, zapewnienie czasu na odpoczynek i regenerację świadczone były przez 46 opiekunów zatrudnionych przez podmiot zewnętrzny wyłoniony na podstawie Ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo Zamówień Publicznych. Łączna liczba zrealizowanych godzin wyniosła 10 822,5 na łączną kwotę 432 900,00 zł.

W drugim module zapewniono opiekunom i rodzicom osób niepełnosprawnych możliwość skorzystania z poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego lub terapeutycznego) oraz nauki w zakresie pielęgnacji, rehabilitacji i dietetyki. W grudniu 2021 r. z tego rodzaju wsparcia, świadczonego również przez podmiot zewnętrzny, skorzystało 31 osób w łącznym wymiarze 288 godzin, za łączną kwotę 20 160,00 zł.

Środki Funduszu stanowiły 100% dofinansowania.

2. Realizacja Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2021”

Gmina Sosnowiec w okresie od lipca do grudnia 2021 r. realizowała Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2021” Program zapewniał usługę asystenta, mającą na celu pomoc pełnoletnim osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym, poprzez skorzystanie z usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej. Usługi asystenta w szczególności polegały na pomocy asystenta w:

- wyjściu, powrocie oraz/lub dojazdach w wybrane przez uczestnika Programu miejsce (np. dom, praca, placówki oświatowe i szkoleniowe, świątynie, placówki służby zdrowia i rehabilitacyjne, gabinety lekarskie, urzędy, znajomi, rodzina, instytucje finansowe, wydarzenia kulturalne/rozrywkowe/społeczne/ sportowe itp.),
- wyjściu, powrocie oraz/lub dojazdach na rehabilitację i zajęcia terapeutyczne,
- zakupach, z zastrzeżeniem aktywnego udziału uczestnika Programu przy ich realizacji,
- załatwieniu spraw urzędowych,
- nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju organizacjami,
- korzystaniu z dóbr kultury (tj. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy itp.).

Z udziału w Programie skorzystało 64 osób z niepełnosprawnościami w tym 44 osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, 15 osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz 5 dzieci do 16 r. ż. z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Usługi asystenckie świadczyło 41 asystentów. W sumie zrealizowano 12 268,5 godziny usług asystenckich w 100% ze środków z Funduszu Solidarnościowego w kwocie 474 770,49 zł.

3. Kontynuacja projektu rewitalizacyjnego - „Aktywne Centrum – Szansa dla Nas! – II edycja”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2021 r. we współpracy z miastem Sosnowiec oraz w partnerstwie z Fundacją „Po Skrzydła” realizował projekt „Aktywne Centrum – Szansa dla Nas! – II edycja” współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.1 Aktywna integracja, Poddziałanie 9.1.5 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – konkurs.

W ramach projektu, którego celem jest wzmocnienie potencjału społecznego i zawodowego lokalnej społeczności zamieszkującej dzielnicę Centrum, poprzez realizację programu aktywności lokalnej, społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, Ośrodek odpowiedzialny był za rekrutację uczestników, animację lokalnej społeczności oraz rozwój klubu mieszkańca oraz klubu rodzin. W 2021 r. wsparciem objęto 105 osób. Koszt projektu po stronie realizowanych przez Ośrodek działań w 2021 r. wyniósł 251 502,21 zł.

W celu przeciwdziałania w rozprzestrzenianiu się wirusa Sars-Cov-2 zajęcia i spotkania z uczestnikami projektów odbywały się w formie zdalnej lub kiedy było to możliwe w formie stacjonarnej z zachowaniem reżimu sanitarnego.

4. Realizacja projektu konkursowego – „Sosnowiec dla Rodziny”

W 2021 r. Ośrodek kontynuował realizację projektu „Sosnowiec dla Rodziny”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.5. Rozwój usług społecznych.

Cel główny projektu zakłada poprawę funkcjonowania 104 osób - kobiet i mężczyzn z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie i rozwijanie kompetencji 65 osób - kobiet i mężczyzn sprawujących pieczę zastępczą oraz kandydatów/kandydatki na rodziny zastępcze zawodowe/niezawodowe. Wobec poszczególnych osób biorących udział w projekcie cel osiągnięty jest dzięki zastosowaniu kompleksowego wsparcia w formie usług społecznych, w tym wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, tj.: między innymi poprzez rozwijanie asystentury rodzinnej, konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, grupy samopomocowe, terapię, warsztaty, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Koszt realizacji projektu w 2021 r. wynosił 158 250,48 zł.

W 2021 r. ze wsparcia w ramach projektu skorzystały 183 osoby, w tym:

- 62 dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- 33 dzieci objętych asystenturą
- 23 osób wzięło udział w szkoleniach dla kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze,
- 31 osób sprawujących zawodową i niezawodową pieczę zastępczą,
- 33 osoby w rodzinach objętych asystenturą rodzinną.

W celu przeciwdziałania w rozprzestrzenianiu się wirusa Sars-Cov-2 zajęcia i spotkania z uczestnikami projektów odbywały się w formie zdalnej lub kiedy było to możliwe w formie stacjonarnej z zachowaniem reżimu sanitarnego.

5. Realizacja projektu – „SOS dla Seniora”

W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kontynuował realizację projektu „SOS dla Seniora” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.5. Rozwój usług społecznych.

Projekt jako kontynuacja oraz rozszerzenie projektu „Jesteśmy do usług”, jest skierowany do niesamodzielnych mieszkańców Sosnowca po 60 r. ż. oraz ich opiekunów faktycznych.

Projekt jest realizowany większą skalę, wsparcie w 2021 r. było kierowane do 65 osób. Usługi były dopasowane do indywidualnych potrzeb każdego uczestnika i wynikały z przeprowadzonej przez Zespół Interdyscyplinarny (złożony z psychologa, pracownika socjalnego oraz opiekuna) diagnozy potrzeb i możliwości psychofizycznych każdego uczestnika. System teleopieki jest bardziej zaawansowany – przenośne urządzenie składające się z niewielkiego przycisku alarmowego oraz urządzenia do transmisji głosu w postaci opaski na rękę, połączone z centralą, zostało wyposażone w czujnik upadku oraz aparaturę mierzącą podstawowe parametry

życiowe, co umożliwi natychmiastową reakcję służb ratunkowych. Zatrudniono większą ilość opiekunek – usługi były realizowane przez pracowników zaangażowanych na umowę o pracę - 11 osób. W projekcie przewidziano opłaty za usługi opiekuńcze, które stanowiły wkład własny w projekcie. Z uwagi na stan epidemii wprowadzono wsparcie w postaci gorącego posiłku z dowozem do domu dla osób najbardziej potrzebujących i samotnych. Koszt realizacji projektu w 2021 r. wyniósł 762 652,51 zł.

6. Realizacja projektu – „Tyle wsparcia w całym mieście”

W styczniu 2021 r. Ośrodek rozpoczął realizację projektu „Tyle wsparcia w całym mieście” w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w Działaniu 9.1 Aktywna integracja, Poddziałanie 9.1.5 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – konkurs. Celem głównym projektu jest poprawa funkcjonowania 200 osób (110 kobiet i 90 mężczyzn) w wieku od 5 do 75 lat, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w sferze społecznej i zawodowej, oraz budowanie kapitału społecznego społeczności lokalnych z terenu miasta Sosnowca w poprzez udzielenie kompleksowego i zindywidualizowanego wsparcia. Osoby objęte wsparciem w ramach realizowanego projektu to osoby z niepełnosprawnościami w wieku aktywności zawodowej, również z zaburzeniami psychicznymi będące uczestnikami Programów Aktywności Lokalnej.

W 2021 r. w ramach projektu kontynuowana była realizacja 4 Programów Aktywności Lokalnej: „Milowice”, „Niwka”, „Pogoń”, „Konstantynów” oraz utworzono piąty - PAL „Kazimierz”. Celem działań środowiskowych w ramach programów jest aktywizacja, edukacja, profilaktyka i integracja uczestników PAL, ich rodzin i mieszkańców, zmierzająca do poprawy sytuacji życiowej poprzez organizowanie społeczności lokalnej. W zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej udzielane wsparcie odbywało się w oparciu o ścieżkę reintegracji, stworzoną indywidualnie dla każdej z osób w oparciu o podpisany „zakres wsparcia”, na który składać się może: indywidualna praca z coachem, treningi kompetencji społecznych, poradnictwo zawodowe prowadzone przez Klub Integracji Społecznej, kursy i szkolenia przyuczające do zawodu, poradnictwo psychologiczne.

W kontekście edukacji, profilaktyki i integracji w ramach PAL organizowano:

- spotkania integracyjne, edukacyjne uczestników Klubu dla Mieszkańców i grup samopomocowych,
- zajęcia artystyczne z technik plastycznych i rękodzieła dla uczestników Programów Aktywności Lokalnej i osób z ich otoczenia,
- zajęcia edukacyjne z zakresu gospodarowania środkami finansowymi w gospodarstwie domowym dla osób dorosłych w ramach Programów Aktywności Lokalnej,
- zajęcia z rekreacji ruchowej dla uczestników Programów Aktywności Lokalnej i osób z ich otoczenia.

Kolejną grupą zrekrutowaną do projektu od września do grudnia 2021 r. była młodzież ucząca się w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym opuszczająca pieczę zastępczą, tj. 31 osób. Młodzież wspierana była w nabywaniu kompetencji społecznych na drodze do usamodzielnienia, poprzez udział w coachingu indywidualnym, treningu umiejętności rodzicielskich oraz umiejętności załatwiania spraw urzędowych.

Od czerwca 2021 r. realizowano innowacyjne działanie w postaci prowadzenia mieszkania treningowego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. W roku sprawozdawczym prowadzono wsparcie w postaci treningów usamodzielniania oraz wsparcia specjalistów takich jak trener rozwoju, dietetyk, seksuolog, arteterapeuta. W 2021 r. z mieszkania skorzystały 3 grupy 6 osobowe w formule całodobowej. Prowadzenie mieszkania zlecono jako zadanie publiczne organizacji pozarządowej na podstawie Ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Ponadto od sierpnia 2021 r. objęto wsparciem 50 dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, które objęte były dogoterapią, hipoterapią, arteterapią, felinoterapią oraz terapią metodą Tomatis. Prowadzenie terapii zlecono jako zadanie publiczne organizacji pozarządowej na podstawie Ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Koszt realizacji projektu w 2021 r. wynosił 1 259 067,61 zł, czego wkład własny wynosił 92 000 zł. W ramach wkładu własnego przyznano 476 zasiłków celowych. W 2021 r. projekcie wzięły udział 183 osoby. Pomimo stanu epidemii udało się zrealizować wszystkie ww. działania z zachowaniem reżimu sanitarnego lub tam gdzie było to możliwe w formie zdalnej.

7. Zakończenie projektu – „Tacy sami, bez ściany między nami”

31 marca 2021 r. Ośrodek zakończył realizację projektu „Tacy sami, bez ściany między nami” w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w Poddziałaniu 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Projekt realizowany był w partnerstwie z fundacją Instytut Twórczej Integracji z siedzibą w Sosnowcu. Cel projektu polegający na poprawie funkcjonowania osób z terenu Sosnowca, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w sferze społecznej i zawodowej z tytułu niepełnosprawności, poprzez udzielenie kompleksowego i zindywidualizowanego wsparcia, został osiągnięty w okresie jego realizacji tj. 01 stycznia 2018 r. – 31 marca 2021 r. Ze wsparcia w zakresie aktywizacji społecznej, zdrowotnej i zawodowej skorzystało 412 osób, w tym 244 osoby z niepełnosprawnościami. W efekcie realizacji indywidualnych ścieżek reintegracji 63 osoby uzyskały nowe kwalifikacje zawodowe, 38 osób podjęło pracę natomiast 83 osoby, które w momencie przystąpienia do projektu miały status osób biernych na rynku pracy, po zakończeniu udział w projekcie stały się poszukującymi pracy. W zakresie finansowym projekt zrealizowano na poziomie 99,82%. W 2021 r. wydatkowano 444 951,02 zł, z czego wkład własny wynosił 40 335 zł. W ramach wkładu własnego przyznano 157 zasiłków celowych. W czasie trwania całego projektu wydatkowano 5 730 765,91 zł, z czego wkład własny gminy wynosił 938 400,47 zł.

8. Zakończenie realizacji projektu „Rodzina wolna od przemocy”

W 2021 r. Ośrodek pozyskał środki z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej na realizację zadania publicznego pn.: „Rodzina wolna od przemocy”, dofinansowanego w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

Celem projektu była poprawa jakości i zwiększenie dostępności do usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych lub doznających przemocy w rodzinie poprzez udostępnienie specjalistycznego wsparcia. Realizacja specjalistycznego wsparcia dla osób zagrożonych i doznających przemocy w rodzinie oraz dla sprawców przemocy zostało zlecone wybranemu w drodze otwartego konkursu, Stowarzyszeniu „Moc Wsparcia”. W ramach zlecenia zostało zrealizowane:

- 119 godzin sesji psychoterapeutycznych dla 39 osób, w tym dla 13 dzieci i młodzieży,
- 39 godzin sesji terapeutycznych dla 11 osób stosujących przemoc w rodzinie,
- spotkania czterech grupach (w tym dwie dla dzieci i młodzieży). Łącznie 36 godzin (6 spotkań dla każdej z 4 grup po 1,5 godziny),
- program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy. W programie uczestniczyło 11 osób,
- trening umiejętności rodzicielskich dla osób z rodzin, w których występuje zjawisko przemocy - 20 godzin wsparcia w formie treningu.

Ponadto dzięki realizacji zadania publicznego, Ośrodek zapewnił;

- superwizję indywidualną i grupową dla pracowników socjalnych, w tym koordynatorów Grup Roboczych,
- zakup artykułów niezbędnych do prowadzenia Akcji „Patrol Przyjazny Dziecku” (foteliki samochodowe, gry edukacyjne, kolorowanki),
- doposażenie Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych w 5 laptopów wraz z oprogramowaniem oraz urządzenie wielofunkcyjne.

W projekcie wzięło udział 39 osób zagrożonych/doświadczających przemocy w rodzinie, w tym 13 dzieci i młodzieży, 11 sprawców przemocy, 8 pracowników socjalnych (w tym koordynatorów grup roboczych).

W ramach całego projektu wydatkowano 94 737,92 zł, z czego wkład własny gminy wynosił 22 617,92 zł.

9. „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”

19 lipca 2018 r. zawarte zostało porozumienie o współpracy na podstawie, którego miasto Sosnowiec przystąpiło do udziału w projekcie pilotażowym pn. „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin” opracowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej woj. śląskiego. Celem projektu jest wzmocnienie i poprawa współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej. Realizacja projektu ma umożliwić efektywną kooperację wszystkich instytucji, które do tej pory realizowały działania na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa samodzielnie lub współdziałały w ograniczonej postaci. Działania związane z projektem koordynuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu, który w niniejszym projekcie pełni rolę animatora lokalnego.

W dniu 16 listopada 2019 r. zostały podpisane deklaracje współpracy z 16 instytucjami miejskimi (Straż Miejska, ZUS Sosnowiec, Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego Sosnowiec, Caritas Sosnowiec, MZZL, I oraz III Zespół Kuratorski ds. Orzeczeń Karnych przy Sądzie Rejonowym w Sosnowcu, Izba Wyrzeźwień, WGL UM Sosnowiec, Policja, WPS UM Sosnowiec, WEiGO UM Sosnowiec, CUSiW, WWO UM Sosnowiec, WGL UM

Sosnowiec, WZ UM Sosnowiec), które przystąpiły do Partnerskiego Zespołu Kooperacyjnego mającego na celu stworzenie nowych standardów pracy na rzecz osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Gmina Sosnowiec w pilotażowym projekcie objęła wsparciem 5 osób/rodzin z dwóch obszarów problemowych tj. bezdomności i zaburzeń psychicznych w szczególności z problemem „zbieractwa”. Praca z wytypowanymi osobami/rodzinami polegała na współpracy pracownika socjalnego z dobranymi kooperantami, którzy umożliwiając swoje usługi zebrane w Lokalnym Koszyku Usług dobrane indywidualnie do potrzeb beneficjenta wspólnie z nim wypracują plan działania wyznaczając realne do osiągnięcia cele. W pracy Zadaniowych Zespołów Kooperacyjnych najważniejszą rolę odgrywa sam beneficjent, który wyraża zgodę na taką formę pracy oraz osobiście uczestniczy w pracach ZZK mając decydujący wpływ na tworzenie planu współdziałania mającego pomóc w pokonaniu jego trudnej sytuacji życiowej.

Pilotażowy projekt rozpoczął się w marcu 2020 r. i planowo miał potrwać do września 2020 r., a zakończenie całego Projektu przewidziane było na marzec 2021 r. W związku z sytuacją epidemiologiczną działania projektowe musiały być zawieszane, a realizacja projektu została przesunięta o 3 miesiące (zakończenie pilotażu nastąpiło w grudniu 2020 r.).

W dniu 10 czerwca 2021 r. odbyła się konferencja zorganizowana przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach podsumowująca prace w ramach Projektu na którą zaproszono Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu, gdyż jako jeden z nielicznych Ośrodków województwa śląskiego biorących udział w Projekcie przeprowadził pilotaż Projektu. Ponadto Gmina Sosnowiec została wskazana, jako jedna z dwóch gmin z województwa śląskiego, w opracowanej przez ROPS rekomendacji do Projektu przesłanej do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej jako przykład gminy z dobrymi praktykami. Tym bardziej, że jako jedyna gmina biorąca udział w Projekcie wykorzystwała pilotażowy Partnerski Zespół Kooperacyjny jako element jednego z celów strategicznych (Tworzenie warunków do poprawy jakości życia społecznego mieszkańców) uchwalonej „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sosnowca na lata 2021-2027”.

W roku 2021 udało się zorganizować 1 spotkanie Partnerskiego Zespołu Kooperacyjnego oraz 1 spotkanie Zadaniowego Zespołu Kooperacyjnego. Prace w tych Zespołach zaowocowały poznaniem kompetencji poszczególnych instytucji, wzmocnieniu relacji między pracownikami, a co najważniejsze udzieleniu realnej pomocy osobom objętym wsparciem. Zadaniowe Zespoły Kooperacyjne wsparły sześć rodzin borykających się głównie z problemem bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności intelektualnej, potrzebą ochrony macierzyństwa. W ramach indywidualnych planów współpracy przedstawiciele instytucji i rodziny podejmowali działania zmierzające do osiągnięcia zamierzonych celów, które w 5 przypadkach zostały osiągnięte. Rodziny m.in. otrzymały propozycje przyjęcia mieszkania, ustalano stopień niepełnosprawności, nawiązywały kontakt z rodziną, utrzymywały abstynencje, podniosły kompetencje opiekuńczo-wychowawcze.

Metoda interdyscyplinarnej pracy na rzecz osób wymagających wsparcia sprawdza się w naszej gminie i po dokonaniu ewaluacji uczestnicy Partnerskiego Zespołu Kooperacyjnego zadeklarowali gotowość do dalszego kontynuowania działań w ramach modelu „Kooperacje 3D”. W związku z powyższym w kolejnych latach gmina Sosnowiec nadal będzie pracowała w oparciu o Partnerski Zespół Kooperacyjny rozszerzając katalog obszarów pomocowych.

10. Program „Wspieraj seniora”

Gmina Sosnowiec w 2021 r. kontynuowała realizację programu rządowego „Wspieraj seniora”. Strategicznym celem programu było zapewnienie usługi wsparcia Seniorów w wieku 70 lat i więcej, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydowali się na pozostanie w domu i nie byli w stanie np. poprzez wsparcie rodziny zabezpieczyć sobie artykułów podstawowej potrzeby. Usługa wsparcia polegała przede wszystkim na dostarczeniu zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej. Koszty zakupów pokrywał Senior. Koordynatorem programu był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu.

W 2021 r. Program był całkowicie finansowany z dotacji celowej Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, środki te zostały wykorzystane na zorganizowanie i realizację usługi. Gmina Sosnowiec skorzystała z takiego wsparcia i w roku 2021 otrzymała dotację w wysokości 100 000 zł z czego w okresie od stycznia do grudnia 2021 r. wykorzystwała prawie całą przyznaną kwotę tj. 98 979,36 zł (99%). Środki te zostały przeznaczone na zatrudnienie pracowników, którzy świadczyli usługę robienia zakupów dla seniorów oraz na obsługę programu.

Mechanizm udzielenia pomocy w ramach programu wyglądał następująco:

- senior, który zdecydował się pozostać w domu w związku z utrzymującym się stanem epidemii dzwonił na ogólnopolską infolinię uruchomioną w ramach programu Solidarnościowy Korpus Wsparcia Seniorów- nr tel. 22 505 11 11,
- osoba przyjmująca zgłoszenie przekazywała prośbę o pomoc do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania seniora ośrodka pomocy społecznej w danej gminie,
- pracownik ośrodka pomocy społecznej kontaktował się telefonicznie z seniorem, weryfikował zgłoszenie (weryfikacja dotyczyła zakresu wsparcia, sprawdzeniu czy senior nie jest już objęty pomocą w formie usług opiekuńczych) i ustalał zakres usługi wsparcia. Następnie pracownik podawał seniorowi dane osoby, która przyjdzie do seniora w celu udzielenia pomocy.

Do programu w okresie od 01 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. zgłosiło się 72 seniorów. Po weryfikacji zgłoszeń pomocą objęto 60 mieszkańców Sosnowca przy wsparciu 19 wolontariuszy i 14 nowozatrudnionych pracowników.

11. Realizacja Programu Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 – „FEAD 2020 – Sosnowiec”

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa (PO PŻ) 2014-2020 realizowany w ramach europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD), polega na udzielaniu osobom najuboższym pomocy żywnościowej. Pomocą taką mogą być objęte osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, z powodów określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej oraz których dochód nie przekraczał 220% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej (tj. 1 542,20 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 1 161,60 zł dla osoby w rodzinie). Uprawnienia do korzystania z tej formy pomocy potwierdzali pracownicy socjalni Sekcji Pomocy Środowiskowych wydając skierowania osobom spełniającym

kryteria. Wydawaniem żywności zajmował się Caritas Diecezji Sosnowieckiej, na podstawie umowy zawartej z Gminą Sosnowiec w 5 punktach dystrybucji na terenie miasta, tj. w:

- Magazynie Żywności Caritas Diecezji Sosnowieckiej przy ul. Widok 1,
- Punkcie przy Parafii św. Floriana przy ul. Komorowskiego 2,
- Punkcie przy Parafii Jezusa Chrystusa Najwyższego i Wiecznego Kapłana przy ulicy Mieleckiej 1,
- Punkcie przy Spiżarni Caritas przy ul. Kościelnej 8,
- Punkcie przy parafii św. Franciszka przy ul. Partyzantów 24.

W 2021 r. pracownicy socjalni wydali 1 601 skierowań dla 3 534 osób uprawnionych do skorzystania z programu. Z uwagi na ograniczenia spowodowane stanem epidemii zmodyfikowano sposób wydawania skierowań. Najpierw drogą e-mailową do Caritas Diecezji Sosnowieckiej przekazywane były zabezpieczone hasłem listy osób, którym wystawiono skierowanie. Następnie realizator programu przekazywał listę do punktów dystrybucji żywności. MOPS przekazywał w ustalonych terminach wszystkie przygotowane skierowania wg. przesłanych wcześniej list do Caritas Diecezji Sosnowieckiej. W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa realizowano również działania towarzyszące dla uczestników programu w postaci warsztatów i szkoleń. W 2021 r. Caritas zorganizował 21 warsztaty, w których udział wzięło 441 osób. Celem prowadzonych warsztatów i szkoleń było nabycie przez uczestników samodzielności i kompetencji w zakresie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego w tym zdrowego odżywiania, przygotowania posiłków oraz nabycia kompetencji w sprawnym zarządzaniu budżetem domowym. W związku z ogłoszeniem stanu pandemii w kraju przygotowano także warsztaty o tematyce edukacji w zakresie higieny oraz profilaktyki przeciwdziałania zakażeniem wirusem SARS- CoV-2.

IV. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami. Powołany do obsługi tego zadania Zespół zajmuje się realizacją dofinansowań ze środków PFRON. Celem wsparcia jest, m.in.:

- zniwelowanie izolacji społecznej osób z niepełnosprawnościami,
- przystosowanie przestrzeni publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- wspieranie środowiska osób z niepełnosprawnościami w celu stworzenia im warunków do pełnego uczestnictwa w pełnieniu ról społecznych,
- wyrobienie poczucia zaradności wśród osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwienie codziennego funkcjonowania i komunikowania się ze światem zewnętrznym.

W 2021 r. z dofinansowania ze środków PFRON skorzystało 1 286 osób. Łączna kwota dofinansowania ze środków PFRON do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami 4 737 587 zł.

Tabela nr 17. Zestawienie wykonania planu finansowego PFRON 2021 r.

Lp.	Nazwa zadania	Ostateczny plan finansowy 2021	Wykonanie planu finansowego 2021	Wykonanie planu finansowego 2021
		w zł	w zł	w %
REHABILITACJA SPOŁECZNA (MOPS)				
1	Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych	846 000	837 367	98,98%
2	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	550 000	536 714	97,58%
3	Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej	2 126 208	2 126 208	100,00%
4	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnościami	21 000	20 937	99,70%
5	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	1 217 000	1 216 361	99,95%
6	Dofinansowanie usług tłumacza jez. migowego	1 041	0	0,00%
Ogółem rehabilitacja społeczna		4 761 249	4 737 587	99,50%

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się

Osoby, które posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim) mogą ubiegać się o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.

O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami, mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami, którym likwidacja barier na wewnątrz lokalu oraz budowa pochylni, platform i podjazdów do budynków mieszkalnych w znacznym stopniu umożliwi uczestnictwo w życiu społecznym.

Likwidacja barier architektonicznych polegała na adaptacji pomieszczeń higieniczno-sanitarnych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, tj. m.in.: zamiana wanny na natrysk, oporęczowanie pomieszczeń, poszerzenie otworów drzwiowych, położenie posadzki antypoślizgowej, likwidacja progów, wyrównanie poziomu podłogi.

W 2021 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych ze środków PFRON wynosiła:

- do 95% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 12 000 zł w zakresie likwidacji barier wewnątrz lokalu,
- do 95% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 20 000 zł, w zakresie likwidacji barier polegających na budowie pochylni i podjazdów do budynków mieszkalnych, dofinansowanie dla osób aktywnych

zawodowo mogło być podwyższone do 95% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie mogło być wyższe niż 22 000 zł.

Tabela nr 18. Liczba osób korzystających z dofinansowania likwidacji barier w latach 2019-2021 r.

Wyszczególnienie		Likwidacja barier architektonicznych	Likwidacja barier technicznych	Likwidacja barier w komunikowaniu się
2019	Liczba osób, korzystających z dofinansowania	17	40	15
	w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	0	2	7
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	134 000	195 854	13 587
2020	Liczba osób, korzystających z dofinansowania	11	52	49
	w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	0	4	22
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	66 000	274 333	73 864
2021	Liczba osób, korzystających z dofinansowania	30	54	62
	w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	0	1	25
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	373 601	319 793	143 974

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

O dofinansowanie likwidacji barier technicznych mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami, którym likwidacja barier umożliwi lub ułatwi codzienne funkcjonowanie.

W 2021 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier technicznych ze środków PFRON wynosiła do 95% kosztów zakupu i montażu urządzeń, lecz nie więcej niż 20 000 zł. Dofinansowania przyznawane były do zakupu, m.in. takich urządzeń, jak: łóżka elektrycznie sterowane, podnośniki, dostosowanie mebli kuchennych do potrzeb osoby z niepełnosprawnością, roweru typu tandem, schodolazu. O dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się mogą ubiegać się osoby, mające problem ze swobodnym kontaktem ze światem zewnętrznym. Likwidacja tej bariery ma im umożliwić komunikowanie się.

W 2021 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się ze środków PFRON wynosiła do 95% kosztów zakupu i montażu urządzeń, jednak nie więcej niż 5 000 zł, z zastrzeżeniem, iż maksymalna wysokość do nabycia sprzętu komputerowego oraz udźwiękowionego telefonu komórkowego nie mogła być wyższa niż 2 500 zł. W 2021 r. dofinansowania te przyznane były do zakupu: sprzętu komputerowego – stacjonarnego lub przenośnego, który podłączony do internetu umożliwi osobie z niepełnosprawnościami kontakt ze światem zewnętrznym, udźwiękowionych telefonów komórkowych, systemu słuchawkowego wspomagającego słyszenie, czytników oraz mówików wraz z tabletami.

Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób z niepełnosprawnościami

O dofinansowanie ze środków PFRON organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób z niepełnosprawnościami mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli:

- a) prowadzą działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami przez okres co najmniej 2 lata przed dniem złożenia wniosku,
- b) udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,
- c) udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków PFRON.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON wynosiła w 2021 r. do 60% kosztów organizowanego przedsięwzięcia.

W 2021 r. dofinansowaniem objętych zostało łącznie 92 osoby. Wysokość środków przeznaczonych wyniosła 20 937 zł.

Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

O dofinansowanie do nabycia przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych mogą ubiegać się osoby, które posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), które dokonały zakupu bądź zamierzają kupić zlecony na wniosek lekarza przedmiot i otrzymały na ten cel dofinansowanie z NFZ oraz spełniają określone kryterium dochodowe.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON w 2021 r. wyniosła do 100% udziału własnego osoby z niepełnosprawnościami w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział był wymagany oraz do 150% sumy kwoty limitu, wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby z niepełnosprawnościami w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit. Dofinansowanie przyznawane było m.in.: do zakupu różnego rodzaju ortez, protez, aparatów słuchowych, wkładek do aparatów, pieluchomajtek, pończoch kikutowych, aparatów do bezdechu sennego, cewników, wózków inwalidzkich, balkoników, materacy przeciwoleżynowych, szkieł okularowych, obuwia ortopedycznego.

Natomiast o dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego może ubiegać się osoba, która posiada ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), u której zachodzi potrzeba rehabilitacji w warunkach domowych (lekarz zaleci konieczność stosowania określonego sprzętu) oraz spełnia określone kryterium dochodowe.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON w 2021 r. wynosiła do 80% kosztów tego sprzętu, jednak nie więcej niż 10 000 zł, z zastrzeżeniem, iż maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia sprzętu komputerowego nie może być wyższa niż 2 500 zł. Dofinansowania przyznawane były do zakupu m.in.: rowerów

rehabilitacyjnych stacjonarnych, rotorów, drobnego sprzętu rehabilitacyjnego, bieżni elektrycznej, maty rehabilitacyjnej masującej czy komputerów z oprogramowaniem logopedycznym.

W 2021 r. dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego oraz przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych otrzymało łącznie 626 osób, w tym 89 dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami. Wysokość środków przekazanych na realizację zadań o dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w 2021 r. wyniosła 1 216 361 zł.

Turnusy rehabilitacyjne

Osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym ze środków PFRON.

Turnus rehabilitacyjny to aktywna forma rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku lub rekreacji mająca na celu poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób z niepełnosprawnościami. O dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego może ubiegać się osoba, która posiada orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), została skierowana na turnus przez lekarza oraz złożyła oświadczenie o wysokości dochodu wraz z informacją o liczbie osób we wspólnym gospodarstwie domowym.

W 2021 r. dofinansowanie otrzymało łącznie 416 osób, w tym 76 dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, 203 dorosłych osób z niepełnosprawnościami oraz 137 opiekunów. Kwota wydatkowana w ramach przedmiotowego zadania to 536 714 zł.

Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej

W Sosnowcu funkcjonują 2 warsztaty terapii zajęciowej, do których uczęszcza łącznie 98 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności:

1. WTZ przy Fundacji im. Brata Alberta z siedzibą przy ul. Mikołajczyka 55. W zajęciach prowadzonych przez WTZ biorą udział 43 osoby,
2. WTZ przy TPD oddział miejski Sosnowiec z siedzibą przy ul. Jodłowej 1. W zajęciach prowadzonych przez WTZ bierze udział 55 osób.

Działalność WTZ jest współfinansowana w wysokości 90% kosztów uczestnictwa ze środków PFRON, natomiast powiat ponosi 10% kosztów pobytu. Celem działalności warsztatów jest realizacja zadań stwarzających osobom z niepełnosprawnościami niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie oraz podjęcia zatrudnienia.

W 2021 r. na działalność warsztatów terapii zajęciowej w Sosnowcu miasto przekazało 2 365 454 zł, w tym ze środków PFRON 2 126 208 zł oraz 239 246 zł ze środków powiatu. Ponadto mieszkańcy Sosnowca korzystają z zajęć w warsztatach terapii zajęciowej w miastach ościennych: Dąbrowie Górniczej, Katowicach, Będzinie, Chorzowie. Gmina pokrywa 10% kosztów (36 956,46 zł) pobytu tych osób, zgodnie z zawartymi porozumieniami. Z zajęć WTZ poza terenem miasta skorzystało 16 osób.

V. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu w ramach powierzonych zadań prowadzi obsługę finansowo – kadrową Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Do zadań PZON należy:

1. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 r. ż. dla celów prowadzenia rehabilitacji zawodowej, czyli szkoleń, zatrudnienia, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, ulg i uprawnień, rehabilitacji w warsztatach terapii zajęciowej, prawa do niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących postoju oraz prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.
2. Orzekanie o niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia dla celów takich jak zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, rehabilitacja, zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny, leczenie, prawo do niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących postoju oraz prawo do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.
3. Wydawanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień (w przypadku osób posiadających już prawomocne orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy). Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień zespół orzekający wydaje osobie, która ukończyła 16 r. ż. i posiada jedno z następujących orzeczeń:
 - ważne orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub całkowitej niezdolności do pracy lub częściowej niezdolności do pracy,
 - ważne orzeczenie organu rentowego np. ZUS, wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów.
4. Wydawanie legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności. Podstawą wydania legitymacji jest wyłącznie ostatnie prawomocne orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności albo o wskazaniach do ulg i uprawnień.

Legitymacje wystawiane są na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień, niemniej jednak okres ten nie może być dłuższy niż:

 - 5 lat (w przypadku legitymacji dokumentujących niepełnosprawność),
 - 10 lat (w przypadku legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności wystawionych osobom, które nie ukończyły 60 r. ż.),
 - w przypadku osób, które ukończyły 60 r. ż. legitymację wydaje się na okres ważności orzeczenia stanowiącego podstawę do wydania legitymacji bez ograniczeń czasowych.
5. Wydawanie legitymacji dokumentujących niepełnosprawność osoby poniżej 16 r. ż.
6. Wystawianie zaświadczeń lekarskich dla potrzeb specjalnego zasiłku rodzinnego lub zwiększonych zasiłków rodzinnych dla dzieci niepełnosprawnych, zaświadczeń lekarskich dla potrzeb przyznania świadczeń rodzinnych oraz odpowiedzi na wnioski o badanie lekarskie. Zaświadczenia wydawane są przez

Zespół na wniosek Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej i na ich podstawie przyznawane są przez właściwe organy państw członkowskich Unii Europejskiej świadczenia rodzinne na niepełnosprawne dziecko przebywające poza granicami naszego kraju. (Od 2019 r. do Zespołu nie wpłynął ani jeden wniosek w tym zakresie).

7. Wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych.

Karty parkingowe, wydawane są:

- osobie posiadającej orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku) lub 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroby neurologiczne) i wskazaniem do karty parkingowej w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2014 r. Osoby posiadające tego rodzaju orzeczenia uzyskują kartę parkingową bez konieczności ponownego orzekania - na podstawie dotychczasowego orzeczenia,
- osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień), która ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Przy czym w przypadku osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, wskazanie do karty parkingowej mogą uzyskać wyłącznie osoby posiadające zarówno znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się jak i przyczynę niepełnosprawności oznaczoną symbolem 04-O, 05-R, 07-S lub 10-N,
- osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 r. ż. (na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o niepełnosprawności) mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Nowelizacja przepisów dotyczących zasad wydawania kart parkingowych pozbawiła jednocześnie możliwości uzyskania karty parkingowej osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Kartę parkingową wydaje się na wniosek osoby niepełnosprawnej na okres ważności orzeczenia, jednakże nie dłużej niż na 5 lat. Opłata za wydanie karty parkingowej w wysokości 21 zł stanowi dochód budżetu państwa i po potrąceniu przez gminę 5% jest przekazywana Wojewodzie. W 2021 r. Wojewodzie przekazano 20 169,45 zł, a dochód gminy z tego tytułu wyniósł 1 061,55 zł.

Podstawowe znaczenie przy orzekaniu o niepełnosprawności mają w szczególności przepisy Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i akty wykonawcze do tej ustawy wraz z zawartymi w nich definicjami niepełnosprawności i stopni niepełnosprawności. Wskazują one, jakie elementy mają wpływ na stwierdzenie niepełnosprawności.

Ustalone są trzy stopnie niepełnosprawności dla osób powyżej 16 r. ż., które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.

W stosunku do osób, które nie ukończyły 16 r. ż., niepełnosprawność nie podlega gradacji.

Podstawą uznania osoby, która nie ukończyła 16 r. ż., za niepełnosprawną są następujące kryteria:

- przewidywany okres trwania upośledzenia stanu zdrowia z powodu stanów chorobowych (określonych w rozporządzeniu) przekraczający 12 miesięcy,
- niezdolność do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem, powodująca konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku,
- znaczne zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagające systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu bądź poza nim.

Wszystkie wymienione przesłanki muszą wystąpić łącznie.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez nie 16 r. ż. O okresie tym decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania dziecka. Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek złożony do powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności przez ustawowego przedstawiciela dziecka.

W zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności Biuro Pełnomocnika Rządu podkreśla, iż orzecznictwo o niepełnosprawności uwzględnia zarówno fizyczne, psychiczne jak i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka. Naruszenie sprawności organizmu powodujące niepełnosprawność nie zawsze uniemożliwia lub ogranicza zdolność do zarabkowania, może natomiast powodować ograniczenia w życiu pozazawodowym, w pełnieniu ról społecznych, w samodzielnej egzystencji. Przyjęte zasady orzekania oznaczają jednakże, iż orzekanie o niepełnosprawności ma charakter kompleksowy. Wystąpienie tylko jednego z elementów np. naruszenia sprawności organizmu (potocznie utożsamianego z chorobą) nie musi zatem oznaczać, że mamy do czynienia z niepełnosprawnością. Natomiast intensywność tego czynnika nie wpływa bezpośrednio na ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, jeżeli w następstwie jego występowania nie dochodzi do istotnych ograniczeń w sferze społecznej lub zawodowej. Reasumując, orzekanie o niepełnosprawności nie jest oceną stanu zdrowia osoby orzekanej, ale oceną ograniczeń w możliwości jej funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym – będących następstwem naruszenia sprawności organizmu.

Brak jest jednoznacznych kryteriów kwalifikujących daną jednostkę chorobową do określonego stopnia niepełnosprawności, co wynika z faktu, iż każdy przypadek jest indywidualny i każdorazowo musi on być rozpatrzony po wnikliwej analizie dokumentacji medycznej, przeprowadzeniu badania przedmiotowego oraz jeżeli istnieją przesłanki medyczne po uzupełnieniu dokumentacji medycznej o wyniki badań dodatkowych oraz konsultacje specjalistyczne.

Nie przyznanie osobie chorej orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności nie kwestionuje wystąpienia zdiagnozowanej choroby/dysfunkcji, w tym o charakterze przewlekłym, ale wskazuje, iż zakres ograniczeń funkcjonalnych nie potwierdza spełniania przez osobę orzekaną standardów i kryteriów określonych przepisami prawa.

Postępowanie przed zespołem orzekającym o niepełnosprawności jest dwuinstancyjne. Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia I instancji wnosi odwołanie do właściwego organu II instancji (wojewódzkiego zespołu) za pośrednictwem organu I instancji (powiatowego zespołu). Odwołanie do II instancji nie ma prawnie

wymaganej formy. Wystarczy, że strona stwierdzi, że jest niezadowolona z orzeczenia I instancji. Zespół orzekający w I instancji może zwrócić się do skarżącego o skonkretyzowanie zarzutów dotyczących wydanego orzeczenia.

W trakcie rozpatrywania odwołania organ II instancji obowiązany jest uwzględnić nowy stan prawny. Rozpatrując odwołanie organ II instancji – zgodnie z zasadą prawdy obiektywnej – ma obowiązek dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego i dopuszczenia nowych dowodów. Szczególnie widoczne jest to w sytuacji, kiedy stan zdrowia osoby niepełnosprawnej zmienia się już po wydaniu orzeczenia w I instancji, ale przed posiedzeniem składu orzekającego II instancji. Wówczas wojewódzki zespół w postępowaniu odwoławczym jest zobowiązany uwzględnić nową dokumentację medyczną, której strona nie przedstawiła składowi orzekającemu w I instancji. Jak wynika z powyższego przykładu – orzeczenia wyższych instancji nie mogą być wiążące dla organu I instancji, brak jest zresztą do tego odpowiednich instrumentów prawnych. Każda sprawa o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności jest indywidualna, nie można jej porównywać z inną, zwłaszcza nie znając dowodów, na których oparte zostało wydane orzeczenie sądu lub zespołu wojewódzkiego. Każdorazowo wszystkie elementy orzeczenia, oceniane są zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, po wnikliwej analizie badania podmiotowego i przedmiotowego oraz ocenie aktualnych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, dokonanej przez wszystkich członków składu orzekającego. Jednocześnie ze względu na charakter podmiotu tego procesu, którym jest każdorazowo indywidualna osoba – co oznacza, iż każda osoba musi być traktowana autonomicznie, a tym samym dane zawarte w orzeczeniu nie mogą podlegać porównaniu – nieuzasadnionym jest porównywanie indywidualnie wydanych orzeczeń zarówno w tej samej jak i w różnych instancjach.

Od orzeczenia wydanego przez Wojewódzki Zespół przysługuje odwołanie do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Postępowanie w sprawach odwołań jest wolne od kosztów i opłat sądowych.

Zasady finansowania zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności regulują przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zgodnie z art. 6 ust. 1a przedmiotowej ustawy wydatki związane z tworzeniem i działalnością zespołów są pokrywane ze środków finansowych budżetu państwa. Wydatki te mogą być również pokrywane ze środków finansowych jednostek samorządu terytorialnego. W 2021 r. wydatki na obsługę działalności Zespołu pochodzące z dotacji wyniosły 943 830,49 zł.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności powołuje i odwołuje Prezydent Miasta, po uzyskaniu zgody Wojewody, w ramach zadań z zakresu administracji rządowej. Nadzór nad orzekaniem o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności sprawuje Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Wojewoda. PZON w Sosnowcu funkcjonuje przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej jako jednostka wyodrębniona organizacyjnie i merytorycznie. Użycie przyimka „przy” oznacza współwystępowanie odrębność organizacyjną i merytoryczną o czym świadczy sposób powoływania i odwoływania zespołu, przewodniczącego oraz pozostałych członków. Jest więc jednostką o uprawnieniach organu orzekającego stopniu niepełnosprawności jako I instancja. Obsługę finansowo – kadrową Zespołu zapewnia Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta Sosnowca.

Pracownicy obsługi administracyjnej Zespołu pracują w godzinach od 7:30 do 15:30 i od 11:00 do 19:00 zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem czasu pracy. Wynika to z faktu, że posiedzenia składów orzekających odbywają się w godzinach popołudniowych, co jest też dużym udogodnieniem dla osób ubiegających się o orzeczenie.

W 2021 r. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sosnowcu przyjął do rozpatrzenia 6 383 sprawy.

Tabela nr 19. Sprawy rozpatrywane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2019 – 2021

Rodzaj sprawy		2019	2020	2021
Liczba przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności		4 354	3 329	3 800
w tym:	Osoby przed 16-tym r. ż.	370	312	302
	Osoby po 16-tym r. ż.	3 802	3 017	3 498
Liczba wydanych orzeczeń		4 381	3 371	3 672
w tym:	Osoby przed 16-tym r. ż.	364	332	294
	Osoby po 16-tym r. ż. – stopień niepełnosprawności	3693	3 039	3 378
Liczba wydanych legitymacji		1 757	1 039	1 185
w tym:	Osobom przed 16-tym r. ż.	198	96	97
	Osobom po 16-tym r. ż.	1 460	943	1 088
Liczba przyjętych odwołań		375	275	258
Liczba wydanych kart parkingowych		1 066	949	1 010
Liczba przyjętych wniosków o wydanie kopii orzeczenia		180	114	130
Razem przyjętych spraw do realizacji		7 732	5 706	6 383

Źródło: Dane PZON – opracowanie własne PZON

W 2021 r. na 3 498 osób, które złożyły wniosek o ustalenie stopnia niepełnosprawności, 983 to wnioski złożone w celu zdobycia odpowiedniego zatrudnienia. Posiadanie takiego orzeczenia stwarza możliwość podjęcia pracy w zakładach pracy chronionej lub na otwartym rynku pracy (na stanowiskach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych). W dalszej kolejności najczęstszymi powodami składania wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności były:

- uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego (571 wniosków),
- korzystanie z karty parkingowej (514 wniosków),
- konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (507 wniosków),
- korzystania z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów (256 wniosków),

- korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji i z pomocy społecznej (655 wniosków),
- uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej (9 wniosków),
- szkolenie (3 wnioski).

W przypadku osób poniżej 16-tego r. ż. złożone zostały 302 wnioski o ustalenie niepełnosprawności, w tym 282 do zasiłku pielęgnacyjnego, 16 do zasiłku stałego oraz 4 do innych ulg i uprawnień.

Od wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w 2021 r. odwołanie złożyło 258 osób tj. ok. 7% liczby wydanych orzeczeń przez PZON.

Dla pełnego zobrazowania pracy Zespołu w Tabeli nr 21 przedstawiono liczbę wydanych orzeczeń z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności.

Dokonując analizy poniższych danych można stwierdzić, że zdecydowaną większość osób ubiegających się o ustalenie stopnia niepełnosprawności, czyli ponad 75%, stanowiły w 2021 r. osoby pozostające bez zatrudnienia.

W grupie osób niepełnosprawnych dominują osoby w przedziale wiekowym powyżej 61 r. ż. W 2021 r. stanowili oni 57% wszystkich niepełnosprawnych orzeczonych przez Powiatowy Zespół w Sosnowcu. Drugą pod względem liczebności grupą są osoby w przedziale wiekowym 41-60 lat (prawie 33%) zaś trzecią – pomiędzy 26 a 40 r. ż. (7%). Ponad 3% wszystkich niepełnosprawnych stanowiły osoby poniżej 25 r. ż.

Z analizy danych ogólnych wynika, iż w roku 2021 prawie 38% niepełnosprawnych, którzy uzyskali orzeczenie w Powiatowym Zespole w Sosnowcu, to osoby z wykształceniem średnim, z wykształceniem zasadniczym zawodowym - 31%. 16% stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym, a 13% z wykształceniem wyższym. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem mniej niż podstawowym - 2% .

Wśród osób niepełnosprawnych, które uzyskały orzeczenie w ubiegłym roku przeważały kobiety (55%) w stosunku do liczby mężczyzn (45%).

Z kolei w grupie osób niepełnosprawnych przed 16-tym r. ż. większość stanowią osoby w przedziale wieku od 8 do 16 lat – 46%. Następną grupą to przedział wieku od 0 do 3 lat (29%) a najmniej liczna grupa to osoby od 4 - 7 roku życia, które stanowią 25% wszystkich osób, które uzyskały orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych w roku 2021. Analiza ww. osób ze względu na płeć wskazuje na dość wyraźną przewagę płci męskiej (64%). Jest to wynik wyraźnie inny niż w analizie dotyczącej osób po 16-tym roku życia, gdzie wśród osób niepełnosprawnych mężczyźni stanowili mniejszość (45%). Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych poniżej 16-tego r. ż. przedstawiono w Tabeli nr 20.

Tabela nr 20. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci w 2021 r.

L.p.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	WIEK			PŁEĆ	
			od 0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	01-U	17	1	6	10	5	12
2	02-P	22	1	3	18	8	14
3	03-L	17	4	3	10	6	11
4	04-O	5	1	1	3	2	3
5	05-R	16	4	2	10	9	7
6	06-E	7	3	0	4	5	2
7	07-S	9	7	2	0	4	5
8	08-T	2	1	0	1	2	0
9	09-M	5	3	2	0	3	2
10	10-N	55	25	17	13	12	4,
11	11-I	28	8	9	11	17	11
12	12-C	70	15	19	36	19	51
	RAZEM	253	73	64	116	92	161

Objaśnienia:

01-U - upośledzenia umysłowe,
 02-P - choroby psychiczne,
 03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
 04-O - choroby narządu wzroku,
 05-R - upośledzenia narządu ruchu,
 06-E - epilepsja,

07-S - choroby układów oddechowego i krążenia,
 08-T - choroby układu pokarmowego,
 09-M - choroby układu moczowo-płciowego,
 10-N - choroby neurologiczne,
 11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe

**Tabela nr 21. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia w 2021 r.
– osoby powyżej 16-tego r. ż.**

Lp.	Symbole	STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
		znaczny	umiark.	lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M	mniej niż podst.	podst.	zasad.	średnie	wyższe	TAK	NIE
1	01 – U	8	5	2	15	8	3	3	1	8	7	4	8	1	2	0	3	12
2	02 – P	84	325	8	417	28	77	208	104	232	185	13	77	123	166	38	119	298
3	03 – L	16	46	125	187	8	6	22	151	98	89	4	33	64	67	19	33	154
4	04 – O	30	21	6	57	3	5	9	40	26	31	1	8	17	27	4	12	45
5	05 – R	56	314	202	572	12	31	196	333	326	246	12	83	188	206	83	154	418
6	06 – E	0	33	2	35	9	7	18	1	23	12	2	9	10	10	4	13	22
7	07 – S	211	292	54	557	4	15	132	406	252	305	15	103	188	200	51	110	447
8	08 – T	72	50	7	129	2	11	49	67	58	71	2	19	42	47	19	30	99
9	09 – M	151	58	8	217	2	13	74	128	154	63	0	20	59	91	47	65	152
10	10 – N	310	361	121	792	12	34	268	478	461	331	16	121	242	295	118	192	600
11	11 – I	180	94	22	296	7	25	98	166	165	131	7	31	93	122	43	76	220
12	12 - C	2	6	0	8	7	1	0	0	2	6	0	6	0	1	1	0	8
	RAZEM	1 120	1 605	557	3 282	102	228	1 077	1 875	1 805	1 477	76	518	1 027	1 234	427	807	2 475

Objaśnienia:

01-U upośledzenia umysłowe
02-P choroby psychiczne
03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
04-O choroby narządu wzroku
05-R upośledzenia narządu ruchu
06-E epilepsja

07-S choroby układów oddechowego i krążenia
08-T choroby układu pokarmowego
09-M choroby układu moczowo-płciowego
10-N choroby neurologiczne
11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
12-C całościowe zaburzenia rozwojowe

Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień w pierwszej kolejności określa status osoby nim dysponującej jako osoby niepełnosprawnej w sensie prawnym. Ponadto pozwala korzystać, po spełnieniu określonych warunków, z szeregu form pomocy, do których należą m.in.:

- w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia (w tym w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej), możliwość uczestnictwa w szkoleniach (w tym specjalistycznych), korzystania ze ściśle określonych przywilejów pracowniczych (m.in.: prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego, dłuższej przerwy w pracy, krótszego wymiaru czasu pracy), możliwość wsparcia działalności gospodarczej lub rolniczej,
- w zakresie rehabilitacji społecznej – możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej realizowanej w warsztatach terapii zajęciowej oraz możliwość uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- ulgi w podatkach, zniżki w komunikacji, zwolnienie z opłat radiowo-telewizyjnych (abonamentu),
- usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej.

Od dnia 31 marca 2020 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 568).

Artykułem 1 pkt 14 tej ustawy wprowadzono zmiany do ustawy z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 374) dodając art. 15h. Zgodnie z ustępem 1 pkt 1 i 2 tego przepisu, z przyczyn związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426, ze zm.), którego ważność:

1. upłynęła w terminie do 90 dni przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych*, pod warunkiem złożenia w tym terminie kolejnego wniosku o wydanie orzeczenia, zachowuje ważność do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności,

2. upływa w terminie od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych*, zachowuje ważność do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo stopniu niepełnosprawności (*w tym przypadku przedłużenie nie jest uzależnione od złożenia wniosku*).

Cytowany powyżej przepis wprowadził zasadę ciągłości ważności orzeczeń o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii.

Powyższe uregulowania mają na celu zabezpieczenie praw osób niepełnosprawnych w trakcie trwania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego m.in. w sytuacji, w której nie byłoby możliwe zebranie się składu orzekającego w zespole, czy zgromadzenie wymaganej dokumentacji medycznej z powodu trudności z dostępem do specjalistów, jak i chęć osobistego udziału w posiedzeniu składu orzekającego.

Jednocześnie z dniem 27 marca 2020 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2020 r., poz. 534) Zgodnie z § 2. 1. Z przyczyn związanych ze zwalczaniem zakażenia, zapobieganiem rozprzestrzenianiu się, profilaktyką oraz zwalczaniem skutków choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, w okresie od dnia 8 marca 2020 r. do upływu 90. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, w przypadku gdy skład orzekający uzna dołączoną do wniosku dokumentację medyczną za wystarczającą do wydania oceny, ocena może być wydana bez badania osoby zainteresowanej. Skład orzekający może rozpoznać sprawę i wydać orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności bez uczestnictwa w posiedzeniu składu orzekającego osoby zainteresowanej lub dziecka i jego przedstawiciela ustawowego.

VI. Pomoc realizowana na podstawie ustawy o dodatkach mieszkaniowych i ustawy Prawo energetyczne

1. Dodatek mieszkaniowy

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania nałożone ustawą o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym z funduszy publicznych, mającym na celu umożliwienie osobom o niskich dochodach pokrycie części kosztów utrzymania mieszkania. Taka forma pomocy dla osób, które przy wykorzystaniu własnych możliwości finansowych nie są w stanie pokryć obciążających ich kosztów związanych z zajmowaniem lokalu mieszkalnego, została wprowadzona *Ustawą z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych*. Obecnie zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych reguluje *Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych* (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 2021).

Zgodnie z wymienioną ustawą osoba ubiegająca się o dodatek mieszkaniowy musi spełniać ściśle określone przesłanki, do których zaliczamy m.in. posiadanie tytułu prawnego do zajmowanego lokalu mieszkalnego o określonej powierzchni normatywnej, w zależności od liczby członków gospodarstwa domowego i osiąganie odpowiedniego dochodu. Dodatek mieszkaniowy przysługuje, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza gospodarstwie jednoosobowym 40% kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w i 30% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym obowiązującej w dniu złożenia wniosku. Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej za rok 2020 wynosiło 5 167,47 zł.

Od 1 stycznia 2004 r. wypłata dodatków mieszkaniowych w całości finansowana jest z budżetu gminy, na terenie której położony jest lokal. Świadczenie przyznawane jest zawsze na okres 6 miesięcy. Jego wysokość stanowi różnicę wysokości wydatków ponoszonych na utrzymanie mieszkania, a wskazanym ustawą procentowym udziałem średniego miesięcznego dochodu gospodarstwa domowego.

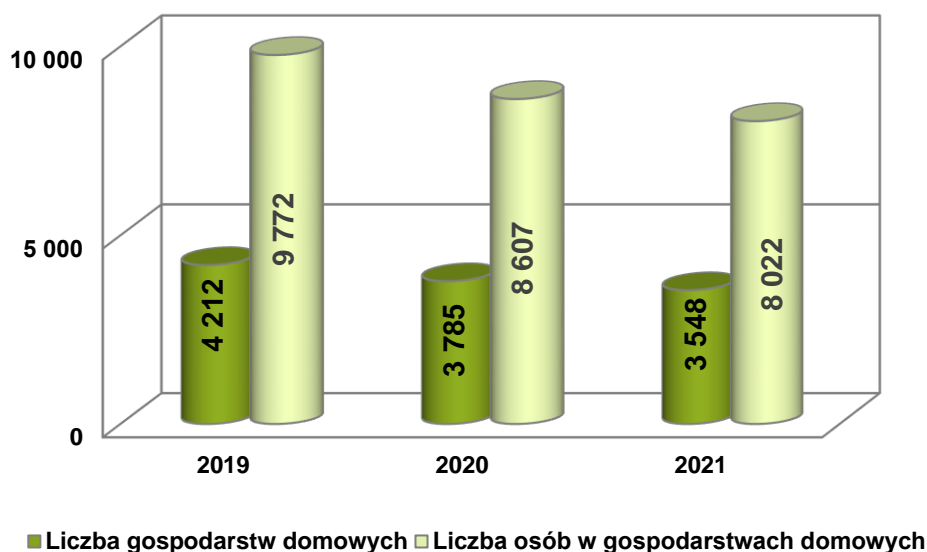
Zgodnie z ustawą wysokość dodatku mieszkaniowego łącznie z ryczałtem na zakup opału nie może przekroczyć 70% wydatków czynszowych. Ustawa o dodatkach mieszkaniowych pozwala Radzie Gminy na obniżenie lub podwyższenie 70% wskaźnika w granicach 20 punktów procentowych. Oznacza to, że w zależności od uchwały rady gminy maksymalna wysokość wypłacanych dodatków mieszkaniowych może kształtować się w przedziale od 50% do 90% wydatków.

W gminie Sosnowiec zgodnie z uchwałą Rady Miasta nr 19/VI/2015 z dnia 22 stycznia 2015 r., maksymalna wysokość wypłacanego dodatku mieszkaniowego wraz z ryczałtem na zakup opału do grudnia 2019 r. wynosiła 60% łącznej kwoty faktycznie poniesionych wydatków przypadających na utrzymanie lokalu lub na normatywną powierzchnię zajmowanego lokalu mieszkalnego.

Rada Miasta uchwałą nr 374/XX/2019 z dnia 18 grudnia 2019 r. od stycznia 2020 r. ponownie obniżyła wysokość wskaźnika procentowego o 20 punktów procentowych na czas nieokreślony, co stanowi, że wysokość dodatku mieszkaniowego łącznie z ryczałtem nie może przekraczać 50% wydatków faktycznie poniesionych na utrzymanie lokalu lub wydatków przypadających na normatywną powierzchnię zajmowanego lokalu.

W 2021 r. z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego skorzystało 3 548 gospodarstw domowych.

Wykres nr 8. Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatku mieszkaniowego w latach 2019 – 2021

Źródło: Dane MOPS – opracowanie DDM

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować spadek liczby gospodarstw korzystających z dofinansowania do czynszu. Sytuacja ta spowodowana jest m.in.: utratą tytułów prawnych do lokalu, odmową przyznania dodatku mieszkaniowego z powodu niespełnienia kryteriów ustawowych. Duży wpływ ma niewątpliwie wzrost dochodów gospodarstw domowych ubiegających się o przyznanie świadczenia.

Zgodnie z art. 15 zzzib ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U z 2020 r., poz. 1842), wprowadzonym przez ustawę z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID – 19 oraz uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID -19 (Dz. U z 2020 r., poz. 1086), od czerwca 2020 r. osoby ubiegające się o dodatek mieszkaniowy mogły wnioskować o przyznanie dodatku mieszkaniowego z mocą wsteczną. W okresie od stycznia do grudnia 2021 r. przyznano 1 447 świadczeń z mocą wsteczną, na kwotę 363 729,89 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2021 r. na wypłatę świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego wydał łącznie 8 972 113,86 zł. Wypłacono 35 197 świadczeń, a średnia kwota dodatku osiągnęła wartość 254,91 zł.

Tabela nr 22. Liczba i kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2019–2021

Rok	Kwota wypłaconych dodatków w zł	Liczba wypłaconych dodatków	Średni dodatek w zł
2019	9 605 470	40 089	239,60
2020	8 635 040	36 578	236,07
2021	8 972 114	35 197	254,91

Źródło: Dane MOPS - opracowanie DDM

Pomimo tego, iż w 2021 r. w porównaniu do roku 2020 spadła liczba gospodarstw domowych i liczba wypłaconych świadczeń, wydatki poniesione na wypłatę świadczeń w 2021 r. były wyższe, niż w roku 2020. Na wzrost wartości wypłaconych świadczeń miał wpływ przede wszystkim wzrost średniej kwoty wypłacanego dodatku mieszkaniowego. W 2020 r. średnia kwota wypłacanego świadczenia wynosiła 236,07 zł, a w 2021 r. wzrosła do 254,91 złotych, czyli o 18,84 zł w stosunku do roku ubiegłego. Różnica ta w skali roku, przy wypłaconych do końca 2021 r. 35 197 świadczeniach daje kwotę 663 111,48 zł. Wzrost wartości wypłacanych świadczeń był spowodowany następującymi czynnikami: od 1 marca 2021 r. wzrosły kryteria uprawniające do przyznania dodatku mieszkaniowego; dla 1 – osobowego gospodarstwa domowego kryterium wzrosło z kwoty 1 800,00 zł brutto na 1 876,32 zł brutto przy 15% udziale własnym oraz z 2 100,00 zł brutto na 2 189,04 zł brutto przy 20% udziale własnym. Dla wieloosobowego gospodarstwa domowego kryterium z kwoty 1 200,00 zł brutto na jednego członka gospodarstwa domowego, wzrosło do 1 250,88 zł brutto przy 12% udziale własnym oraz z kwoty 1 500,00 zł brutto na kwotę 1 563,60 zł brutto przy 15% udziale własnym. Od 01 lipca 2021 r. nastąpiła zmiana ustawy o dodatkach mieszkaniowych. Kryterium dochodowe dla 1-osobowego gospodarstwa domowego wynosi 2 066,99 zł przy 15% udziale własnym, dla wieloosobowego gospodarstwa domowego kryterium wynosi 1 550,24 zł na jednego członka gospodarstwa domowego, przy 12% udziale własnym. Zmieniła się też definicja dochodu przyjmowanego do naliczenia dodatku mieszkaniowego. Od lipca 2021 r. przyjmowane są dochody netto, tj. brutto pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz składki na ubezpieczenie społeczne (emerytalne, chorobowe, rentowe). Do 30 czerwca 2021 r. do naliczenia dodatku mieszkaniowego przyjmowany był dochód brutto pomniejszony tylko o koszty uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenia społeczne. Na wzrost wartości średniej kwoty wypłacanego dodatku mieszkaniowego miało również wpływ podniesienie przez gminę kwoty stawki czynszowej za m², opłaty za wywóz odpadów komunalnych – segregowanych i niesegregowanych oraz opłat za m³ wody i odprowadzanie ścieków.

Tabela nr 23. Wartość, liczba oraz kwota średniego wypłaconego dodatku mieszkaniowego z podziałem na zasoby w latach 2019 – 2021

Rok	Wyszczególnienie	Ogółem	Komunalne	Spółdzielcze	Inne ¹
2019	wartość wypłaconych świadczeń	9 605 470	4 598 421	2 212 139	2 794 910
	liczba wypłaconych świadczeń	40 089	18 873	9 993	11 223
	kwota średniego dodatku w zł	239,60	243,65	221,37	249,03
2020	wartość wypłaconych świadczeń	8 635 040	4 200 612	1 973 236	2 461 192
	liczba wypłaconych świadczeń	36 578	17 297	9 152	10 129
	kwota średniego dodatku w zł	236,07	242,85	215,60	242,98
2021	wartość wypłaconych świadczeń	8 972 114	4 452 850	2 038 662	2 480 602
	liczba wypłaconych świadczeń	35 197	16 790	8 781	9 626
	kwota średniego dodatku w zł	254,91	265,21	232,17	257,70

¹ inne zasoby np.: prywatne, dawne zakładowe oraz wykupione na własność (wspólnoty mieszkaniowe)

Źródło: Dane MOPS- opracowanie DDM

Dodatek mieszkaniowy jest wypłacany zarządcy budynku lub osobie uprawnionej do pobierania należności za lokal mieszkalny, w którym mieszka wnioskodawca.

Najwięcej środków pieniężnych z tytułu dodatków mieszkaniowych przekazuje się dla najemców lokali mieszkalnych tworzących mieszkaniowy zasób gminy. W 2021 r. dla tej grupy najemców przekazano 49,63% wszystkich środków wydanych na dodatki mieszkaniowe. Pozostałe środki trafiły do zasobów nie wchodzących w skład gminy, tj.: prywatnych, dawnych zakładowych, wykupionych na własność (wspólnoty mieszkaniowe), a także do spółdzielni mieszkaniowych.

Prawo do przeprowadzania wywiadów środowiskowych w miejscu zamieszkania wnioskodawcy daje możliwość eliminowania przypadków pobierania świadczenia przez osoby nieuprawnione. W 2021 r., ze względu na stan epidemii ogłoszony z powodu COVID - 19 przeprowadzono tylko 47 wywiadów weryfikujących stan majątkowy wnioskodawców oraz faktyczną liczbę wspólnie zamieszkujących członków gospodarstwa domowego. W 3 przypadkach odmówiono przyznania dodatku mieszkaniowego z tytułu rażącej dysproporcji pomiędzy dochodem deklarowanym na wniosku, a faktycznym stanem majątkowym, w 1 przypadku odmówiono przyznania dodatku mieszkaniowego ponieważ wnioskodawca nie wyraził zgody na przeprowadzenie wywiadu środowiskowego.

2. Dodatek energetyczny

Od dnia 1 stycznia 2014 r. wprowadzony został zryczałtowany dodatek energetyczny dla odbiorcy wrażliwego energii elektrycznej zgodnie z *ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 roku – Prawo energetyczne* (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późniejszymi zmianami).

Wypłata dodatku energetycznego zgodnie z art. 5f pkt 1 ustawy jest zadaniem z zakresu administracji rządowej. Dodatek energetyczny wypłacają gminy po otrzymaniu dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku energetycznego dla odbiorcy wrażliwego energii elektrycznej, któremu przysługuje zryczałtowany dodatek energetyczny.

Zgodnie z ustawą odbiorcą wrażliwym energii elektrycznej jest osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz. U. z 2021 roku poz. 2021), która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczania energii elektrycznej (art. 3 pkt 13 c).

Wysokość zryczałtowanego dodatku energetycznego zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Klimatu z dnia 21 kwietnia 2020 r. do 30 kwietnia 2021 r. wynosiła:

- dla gospodarstw prowadzonych przez osobę samotną – 10,94 zł miesięcznie,
- dla gospodarstw składających się z 2 do 4 osób – 15,19 zł miesięcznie,
- dla gospodarstw składających się z co najmniej 5 osób – 18,23 zł miesięcznie.

Natomiast od 1 maja 2021 r. do 30 kwietnia 2022 r. wysokość zryczałtowanego dodatku energetycznego zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 26 kwietnia 2021 r. wynosi:

- dla gospodarstw prowadzonych przez osobę samotną – 12,09 zł miesięcznie,
- dla gospodarstw składających się z 2 do 4 osób – 16,79 zł miesięcznie,
- dla gospodarstw składających się z co najmniej 5 osób – 20,15 zł miesięcznie.

Dodatek energetyczny wypłaca się odbiorcy wrażliwemu energii elektrycznej do dnia 10 każdego miesiąca z góry, z wyjątkiem stycznia, w którym zryczałtowany dodatek wypłaca się do dnia 30 stycznia danego roku.

Ośrodek w 2021 r. wypłacił 8 543 dodatków energetycznych na kwotę 119 246,23 zł dla 1 004 gospodarstw domowych, w skład których wchodzi 1 985 osób. W 2021 r. wartość i liczba wypłacanych świadczeń w porównaniu do 2020 r. ma tendencję malejącą. Powyższa sytuacja spowodowana jest: niższym zainteresowaniem ze strony wnioskodawców (niska kwota świadczenia), niespełnianiem łącznie wszystkich kryteriów niezbędnych do otrzymania dodatku energetycznego m.in. brak umowy kompleksowej lub sprzedaży energii elektrycznej; osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy nie jest stroną ww. umowy; osoba ubiegająca się o przyznanie dodatku energetycznego, nie jest osobą, której przyznano dodatek mieszkaniowy; osoba nie zamieszkuje w miejscu dostarczenia energii elektrycznej. Jedną z przyczyn jest również wygaszenie decyzji przyznającej dodatek mieszkaniowy, a tym samym utrata uprawnień do dodatku energetycznego.

Tabela nr 24. Kwota i liczba wypłaconych dodatków energetycznych w 2019 r. według liczby osób w gospodarstwie domowym

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Liczba wypłaconych świadczeń	Wartość wypłaconych świadczeń w zł	Kwota jednego świadczenia w zł
1 osoba	1 906	21 633,10	11,35
	3 801	43 217,37	11,37
Ogółem 1 osoba	5 707	64 850,47	X
2,3,4 osoby	1 902	29 994,540	15,77
	3 575	56 485,00	15,80
Ogółem 2,3,4 osoby	5 477	86 479,54	X
5 i więcej osób	291	5 505,72	18,92
	527	9 991,92	18,96
Ogółem 5 i więcej osób	818	15 497,64	X
Razem	12 002	166 827,65	X

Źródło: Dane MOPS - opracowanie DDM

Tabela nr 25. Kwota i liczba wypłaconych dodatków energetycznych w 2020 r. według liczby osób w gospodarstwie domowym

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Liczba wypłaconych świadczeń	Wartość wypłaconych świadczeń w zł	Kwota jednego świadczenia w zł
1 osoba	1 922	21 853,14	11,37
	3 212	35 139,28	10,94
Ogółem 1 osoba	5 134	56 992,42	X
2,3,4 osoby	1 703	26 907,40	15,80
	2 614	39 706,66	15,19
Ogółem 2,3,4 osoby	4 317	66 614,06	X
5 i więcej osób	265	5 024,40	18,96
	367	6 690,41	18,23
Ogółem 5 i więcej osób	632	11 714,81	X
Razem	10 083	135 321,29	X

Źródło: Dane MOPS - opracowanie DDM

Tabela nr 26. Kwota i liczba wypłaconych dodatków energetycznych w 2021 r. według liczby osób w gospodarstwie domowym

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Liczba wypłaconych świadczeń	Wartość wypłaconych świadczeń w zł	Kwota jednego świadczenia w zł
1 osoba	1 694	18 532,36	10,94
	2 838	34 311,42	12,09
Ogółem 1 osoba	4 532	52 843,78	X
2,3,4 osoby	1 377	20 916,63	15,19
	2 145	36 014,55	16,79
Ogółem 2,3,4 osoby	3 522	56 931,18	X
5 i więcej osób	199	3 627,77	18,23
	290	5 843,50	20,15
Ogółem 5 i więcej osób	489	9 471,27	X
Razem	8 543	119 246,23	X

Źródło: Dane MOPS - opracowanie DDM

3. Dopłaty do czynszu finansowane z Funduszu Przeciwdziałania COVID – 19

Od 5 stycznia 2021 r. zgodnie z ustawą z dnia 10 grudnia 2020 r. o zmianie niektórych ustaw wspierających rozwój mieszkalnictwa (Dz. U. z 2021 r., poz. 11), w której dodano art. 15zzzic – 15zzzii do ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2095) zostały wprowadzone dopłaty do czynszu dla najemców lokali mieszkalnych dotkniętych ekonomicznymi skutkami epidemii COVID-19.

Wpłata dodatku mieszkaniowego powiększonego o dopłatę do czynszu w zakresie tej dopłaty jest zadaniem związanym z przeciwdziałaniem COVID-19 i jest finansowana ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Dodatek mieszkaniowy powiększony o dopłatę do czynszu stanowi 75% miesięcznego czynszu opłacanego przez najemcę, jednak nie więcej niż 1 500 zł. Wysokość dopłaty do czynszu stanowi różnicę między wysokością dodatku mieszkaniowego powiększonego o tę dopłatę a wysokością dodatku mieszkaniowego ustaloną zgodnie z art. 6 ustawy o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy powiększony o dopłatę do czynszu przysługuje wyłącznie najemcy lub podnajemcy lokalu mieszkalnego (nie jest przyznawany osobom zamieszkującym własne mieszkanie). Wymagane jest aby:

- 1) średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego wnioskodawcy w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku był co najmniej o 25% niższy niż średni miesięczny dochód na jednego członka tego gospodarstwa domowego osiągnięty w 2019 r.,
- 2) wnioskodawca najmował albo podnajmował lokal mieszkalny przed dniem 14 marca 2020 r., oraz
- 3) wnioskodawcy nie przysługiwał wcześniej taki powiększony dodatek mieszkaniowy. Wnioskodawca, musi także spełniać warunki przyznania „zwykłego” dodatku mieszkaniowego.

Dodatek mieszkaniowy powiększony o dopłatę do czynszu przyznaje się w przypadku umieszczenia przez ubiegającego się o dodatek mieszkaniowy na wniosku o dodatek adnotacji „wniosek o dodatek mieszkaniowy powiększony o dopłatę do czynszu”. Wniosek taki można było złożyć do 31 marca 2021 r.

Ośrodek w 2021 r. wypłacił 24 świadczenia z tytułu dodatku mieszkaniowego powiększonego o dopłatę do czynszu na łączną kwotę 8 164,50 złotych dla 4 gospodarstw domowych, w skład których wchodzi 12 osób.

4. Realizacja zadań i praca Działu Dodatków Mieszkaniowych w okresie stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID – 19

Ze względu na stan zagrożenia epidemicznego i stan epidemii ogłoszony z powodu COVID -19 Dział Dodatków Mieszkaniowych realizował zadania z wyłączeniem bezpośredniej obsługi klienta. W związku z tym:

1. wszelkie informacje dotyczące zasad przyznawania dodatków mieszkaniowych i dodatków energetycznych były udzielane telefonicznie oraz pocztą elektroniczną,
2. druki wniosków o przyznanie dodatków mieszkaniowych i dodatków energetycznych można było pobrać ze strony BIP MOPS lub ze stojaka wystawionego w holu głównym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
3. wnioski o przyznanie dodatku mieszkaniowego i dodatku energetycznego wraz z kompletem dokumentów można było przesłać listem za pośrednictwem poczty, przez ePUAP lub wrzucić do skrzynki znajdującej się w wejściu głównym do budynku MOPS,
4. w przypadku wniosków niekompletnych osoby były wzywane do uzupełnienia braków korespondencyjnie lub telefonicznie,
5. wszelka korespondencja odbierana dotychczas osobiście przez zarządców była wysyłana za pośrednictwem poczty,
6. wszystkie wydawane decyzje administracyjne, które dotychczas były odbierane osobiście przez stronę, były wysyłane za pośrednictwem gońca MOPS lub poczty,
7. zawieszono przeprowadzania wywiadów w zakresie dodatków mieszkaniowych.

W 2021 r. pracownicy Działu Dodatków Mieszkaniowych:

1. przygotowali 495 wezwań do uzupełnienia niekompletnych wniosków, które wpłynęły za pośrednictwem poczty polskiej oraz skrzynki podawczej wystawionej w holu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
2. sporządzili 211 postanowień o przedłużeniu terminu rozpatrzenia wniosków,

3. wysłali łącznie 6094 sztuk korespondencji za potwierdzeniem odbioru (decyzje administracyjne, wezwania, postanowienia oraz inne pisma administracyjne).

Tabela nr 27. Zestawienie sporządzonych wezwań, postanowień i wysłanej korespondencji za potwierdzeniem odbioru w okresie III – XII, w latach 2019 – 2020 oraz I – XII 2021

Rok	Wezwania do uzupełnienia niekompletnych wniosków	Postanowienia o przedłużeniu terminu rozpatrzenia wniosku	Korespondencja za potwierdzeniem odbioru
2019	160	60	2 207
2020	505	180	6 594
2021	495	211	6 094

Źródło: Dane MOPS – opracowanie DDM

VII. Świadczenia przeznaczane na wsparcie dla rodzin z dziećmi

Rok 2021 był kolejnym, kiedy realizacja zadań przebiegała w warunkach ogłoszonej epidemii. Podobnie jak w roku poprzednim Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych w głównej mierze realizował zadania z zakresu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz świadczeń wychowawczych. Wydawano też zaświadczenia potwierdzające wysokość dochodu rodziny na potrzeby programu „Czyste Powietrze” – wydano 76 takich zaświadczeń.

W roku 2021 Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych nie przyjmował nowych wniosków o świadczenie „Dobry Start” – z uwagi na zmianę przepisów realizacją tego zadania zajmował się Zakład Ubezpieczeń Społecznych..

1. Świadczenia rodzinne

W ramach świadczeń rodzinnych wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: zasiłek rodzinny wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, świadczenie rodzicielskie i świadczenia opiekuńcze, tj.: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy.

Zasiłek rodzinny – przysługuje na dziecko do ukończenia 18 r. ż. lub w przypadku kontynuowania nauki w szkole do 21 r. ż., zaś w przypadku dziecka niepełnosprawnego uczącego się do 24 r. ż. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 674 zł na osobę w rodzinie, a w przypadku rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym - 764 zł. W przypadku przekroczenia przez rodzinę kryterium dochodowego świadczenie wypłaca się w wysokości będącej różnicą pomiędzy kwotą przysługujących świadczeń, a kwotą o jaką przekroczone kryterium dochodowe. Jeżeli miesięczna wysokość świadczenia nie przekraczałaby kwoty 20 zł, świadczenie to nie przysługuje.

Wysokość zasiłku rodzinnego miesięcznie w 2021 r. wynosiła odpowiednio:

- 95 zł - na dziecko w wieku do ukończenia 5 r. ż.,
- 124 zł - na dziecko w wieku powyżej 5 r. ż. do ukończenia 18 r. ż.,
- 135 zł - na dziecko w wieku powyżej 18 r. ż. do ukończenia 24 r. ż.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki, których przyznanie uwarunkowane jest posiadaniem prawa do zasiłku rodzinnego oraz spełnieniem dodatkowych kryteriów, określonych w przepisach prawa. Jednocześnie można pobierać kilka rodzajów dodatków. Dodatki do zasiłku rodzinnego to:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka – jednorazowo 1 000 zł,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 400 zł miesięcznie,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – 95 zł,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 90 zł i 110 zł,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego – jednorazowo 100 zł,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania:
 - na zamieszkanie - 113 zł miesięcznie,
 - na dojazd do szkoły – 69 zł miesięcznie,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka – od 193 zł do 273 zł miesięcznie (w przypadku posiadania dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością).

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka – świadczenie przyznawane w wysokości 1 000 zł na każde urodzone dziecko. Świadczenie uzależnione jest od dochodu rodziny – przysługuje przy dochodzie do 1 922 zł na osobę w rodzinie. Osoba deklarująca samotne wychowywanie dziecka musi mieć zasądzone alimenty od drugiego rodzica.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia więcej niż dwoje dzieci podczas jednego porodu – świadczenie ustalone przez Gminę Sosnowiec. Zgodnie z Uchwałą Nr 677/XXXVIII/2013 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 23 maja 2013 r. wysokość zapomogi wynosi 5 000 zł na każde dziecko. Zapomoga przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód, jeżeli zamieszkują na terenie Miasta Sosnowca co najmniej rok przed urodzeniem dzieci. Przyznanie zapomogi poprzedzone jest wizytą pracownika socjalnego w środowisku osoby uprawnionej. Wniosek o przyznanie zapomogi składa się w terminie do 12 miesięcy od dnia urodzenia się dzieci. W 2021 r. nie wypłacono żadnego świadczenia.

Świadczenie rodzicielskie – świadczenie przysługujące przez rok od urodzenia dziecka w przypadku, gdy matka dziecka nie jest uprawniona do zasiłku macierzyńskiego na podstawie innych przepisów. W określonych sytuacjach świadczenie przysługuje również opiekunom dziecka nie będącym biologicznymi rodzicami, np. opiekunowi faktycznemu dziecka, rodzicom zastępczym niezawodowym, rodzicom przysposabiającym. Świadczenie przysługuje w kwocie 1 000 zł miesięcznie, jest niezależne od dochodu.

2. Świadczenia opiekuńcze

- Zasiłek pielęgnacyjny – przysługuje niepełnosprawnemu dziecku, osobom po 16 r. ż. z niepełnosprawnością w stopniu znacznym lub osobom niepełnosprawnym w stopniu umiarkowanym, jeżeli niepełnosprawność powstała przed 21 r. ż., a także osobom, które ukończyły 75 r. ż. W roku 2021 zasiłek pielęgnacyjny przysługiwał w kwocie 215 84 zł,
- Świadczenie pielęgnacyjne – przyznawane rodzicom, opiekunowi faktycznemu lub osobie zobowiązanej do alimentacji zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, którzy zrezygnowali z pracy i możliwości zatrudnienia na rzecz opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem lub osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym. Według aktualnie obowiązujących przepisów świadczenie pielęgnacyjne przysługuje jedynie osobie spokrewnionej, opiekującej się osobą, której niepełnosprawność powstała przed 18 r. ż. lub przed 25 r. ż., ale w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej. W 2021 r. wysokość świadczenia wynosiła 1 971 zł,
- Specjalny zasiłek opiekuńczy - przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359), ciąży obowiązek alimentacyjny, nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, bądź rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki, bądź pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Prawo do zasiłku uzależnione jest od dochodu rodziny i przyznawane jest na okresy zasiłkowe. Przy ustalaniu prawa do zasiłku obowiązuje kryterium dochodowe jak przy zasiłku rodzinnym. Zasiłek przysługuje w kwocie 620 zł miesięcznie.

Tabela nr 28. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w latach 2019 - 2021

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba uprawnionych
2019	8 767	18 888	12 865
2020	7 741	15 360	11 203
2021	7 354	13 661	10 448

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

W 2021 r. ze świadczeń rodzinnych skorzystało 7 354 rodzin. Wyplacono 132 181 świadczeń dla 10 448 osób uprawnionych, na łączną kwotę 40 167 645 zł. Porównując dane na przełomie trzech ostatnich lat widoczny jest spadek wydatków i ilości wypłacanych zasiłków rodzinnych z dodatkami. Zgodnie z zaprezentowanymi danymi w roku 2021 wyplacono 15% mniej świadczeń niż w roku poprzednim a kwota wypłacanych świadczeń zmalała o 12%. W porównaniu do roku 2019 spadek tych samych wartości jest jeszcze większy i wynosi

odpowiednio 32% dla ilości świadczeń i 31% dla wypłacanych kwot. Wy tłumaczeniem takiego zjawiska jest fakt, iż zasiłki rodzinne uzależnione są od dochodu rodziny a obowiązujące kryterium dochodowe stale utrzymuje się na niskim poziomie.

Jednocześnie zauważalny jest znaczny wzrost kwot wypłacanych świadczeń opiekuńczych, co jest spowodowane podnoszeniem wysokości zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego

Tabela nr 29. Liczba wypłaconych świadczeń i wydatków w latach 2019 - 2021

Lp.	Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
		Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń	Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń	Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń
1.	Zasiłki rodzinne	8 098 530	72 232	6 456 407	56 735	5 350 019	46 866
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych	3 835 658	30 226	3 180 076	25 448	2 782 455	22 530
3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami (1+2)	11 934 189	102 458	9 336 483	82 183	8 132 474	69 396
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	8 811 300	46 597	10 206 453	47 340	10 673 253	49 456
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	10 930 702	6 939	14 451 099	7 966	17 226 473	8 857
6.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	147 560	238	87 480	142	31 620	51
7.	Świadczenia opiekuńcze (4+5+6)	19 889 562	53 774	24 745 032	55 448	27 931 346	58 364
8.	Razem (3+7)	31 280 763	145 215	34 381 515	137 631	36 063 820	127 760
9.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	995 000	995	729 000	729	637 000	637
10.	Świadczenie rodzicielskie	4 330 839	4 585	3 741 260	4 039	3 466 825	3 784
11.	Razem świadczenia rodzinne (8+9+10)	36 606 602	150 795	38 851 775	142 399	40 167 645	132 181

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

3. Zasiłek dla opiekuna

Zasiłek przyznawany na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. 2020 poz. 1297) przysługuje osobom opiekującym się osobą niepełnosprawną, które uprzednio w związku ze zmianą przepisów utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego od dnia 1 lipca 2013 r. Wysokość zasiłku w 2021 r. wynosiła 620 zł. W 2021 r. wypłacono 211 zasiłków na łączną kwotę 130 227 zł. Z roku na rok maleje liczba uprawnionych do tego świadczenia z uwagi na brak możliwości składania nowych wniosków.

4. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Przyznawane są osobom uprawnionym do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, w przypadku kiedy egzekucja alimentów jest bezskuteczna. Świadczenie przysługuje do ukończenia 18 r. ż., a w przypadku kontynuowania nauki w szkole do 25 r. ż., natomiast przy znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. W 2020 r. zmieniono kryterium dochodowe uprawniające do pobierania świadczeń – od października 2020 r. świadczenie przysługuje jeżeli miesięczny dochód rodziny nie przekracza kwoty 900zł na osobę (kryterium dochodowe wprowadzone w 2020 r.).

Poniższa obrazuje tabela zarówno liczba rodzin korzystających ze świadczenia jak i liczba uprawnionych w ciągu ostatnich trzech lat spadły o około 13%.

Tabela nr 30. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń funduszu alimentacyjnego w latach 2019 – 2021

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba uprawnionych
2019	1 153	3 693	1 488
2020	1 038	3 367	1 349
2021	993	3 193	1 283

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Podobnie jak w przypadku innych świadczeń uzależnionych od dochodu rodziny zauważalny jest spadek ilości i kwot wypłacanych świadczeń. Coroczne wzrosty minimalnego wynagrodzenia, pomimo nieznacznego podniesienia kryterium dochodowego w roku 2020 powodują, iż z roku na rok wiele osób traci prawo do świadczenia z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego. Wyższe niż w zasiłku rodzinnym kryterium dochodowe oraz wprowadzenie zasady „złotówka za złotówkę” w 2021 r. nieznacznie zmniejszyło spadek ilości osób uprawnionych do tego świadczenia.

Tabela nr 31. Liczba przyznanych świadczeń i wydatków w zakresie świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2019 – 2021

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	6 447 649	15 442	5 901 883	14 040	5 457 008	12 899

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych

Dział Świadczeń Rodziny i Alimentacyjnych realizuje również zadania ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w zakresie prowadzenia działań wobec dłużników alimentacyjnych. W tym zakresie przepisy ustawy regulują sposób i tryb postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, którego głównymi elementami są:

- ścisła współpraca gminy z komornikami w zakresie poprawy skuteczności egzekucji,
- poszerzenie uprawnień komornika w zakresie postępowania egzekucyjnego,
- zwiększenie kontroli sądów nad działalnością komorników,
- ułatwienie w procedurze złożenia wniosku o egzekucję alimentów,
- stałe sprawdzanie sytuacji finansowej dłużnika alimentacyjnego poprzez przeprowadzanie wywiadu alimentacyjnego i odebrania oświadczenia majątkowego,
- wpisanie dłużnika alimentacyjnego do rejestru dłużników w Krajowym Rejestrze Sądowym,
- aktywizacja zawodowa dłużników alimentacyjnych, w tym kierowanie do robót publicznych,
- możliwość zatrzymania prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego w przypadku, gdy uniemożliwia on przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego i złożenia oświadczenia majątkowego, lub odmawia podjęcia pracy, do której został skierowany, albo się od niej uchyla.

W 2021 r. wezwanie do stawienia się celem odebrania oświadczenia majątkowego i przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego wystosowano do 1 097 dłużników alimentacyjnych, z czego zgłosiło się 177 osób, 26 osób zobowiązano do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako osoba bezrobotna lub poszukująca pracy. W 42 przypadkach poinformowano PUP o konieczności podjęcia działań aktywizujących zawodowo.

Wobec pozostałych prowadzone są dalsze elementy postępowania przewidzianego w ustawie, tj. wszczęto postępowanie dotyczące uznania za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, w pozostałych przypadkach podejmowane są inne działania zmierzające do ustalenia adresu dłużnika, wyjaśnienia powodów niestawienia itp. Decyzje o uznaniu dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych wydano wobec 107 osób. Wydanie prawomocnej decyzji w tym zakresie umożliwia w dalszej kolejności skierowanie wniosku o ściganie dłużnika alimentacyjnego za przestępstwo niealimentacji i złożenie wniosku o odebranie prawa jazdy. W 2021 r. skierowano 16 wniosków o odebranie prawa jazdy oraz 70 zawiadomień do organów ścigania.

W tym miejscu należy nadmienić, iż zgodnie z obowiązującym od 1 czerwca 2017 r. brzmieniem Kodeksu karnego obowiązek składania zawiadomień o niealimentacji za co najmniej 3 miesiące nałożono na organ przyznający zasiłek rodzinny lub świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Aktualnie zawiadomienia takie kierowane są do organów ścigania każdorazowo, kiedy w aktach sprawy znajdują się dokumenty świadczące o niewywiązywaniu się przez rodzica z obowiązku alimentacji dziecka.

5. Świadczenie wychowawcze - Program „Rodzina 500+”

Rok 2021 był kolejnym rokiem obowiązywania rządowego Programu „Rodzina 500+”. Był to jednocześnie rok, w którym rozpoczął się czwarty okres zasiłkowy w którym utraciły moc wcześniejsze rozstrzygnięcia ustalające prawo do tego świadczenia i wszystkie osoby chcące je pobierać zmuszone były złożyć nowy wniosek. Poprzedni okres zasiłkowy trwał bowiem dłużej niż wszystkie inne bo od lipca 2019 r. do maja 2021 r.

Tabela nr 32. Liczba złożonych wniosków oraz wydanych decyzji i pism administracyjnych w sprawie świadczenia wychowawczego w latach 2019 - 2021

Program „Rodzina 500+”	2019	2020	2021
Złożone wnioski, w tym:	22 381	2 309	22 588
elektronicznie	18 660	1 747	20 617
papierowo	3 721	562	1 971
Liczba dzieci, na które złożono wnioski o świadczenie	28 136	2 737	28 346
liczba wydanych decyzji i rozstrzygnięć¹	19 889	2 278	20 903
liczba pism administracyjnych¹	4 621	2 270	4 324

¹decyzje i informacje o przyznaniu świadczenia

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

W 2021 r. w Sosnowcu ze świadczenia wychowawczego skorzystało 20 610 rodzin, programem łącznie objęto 29 285 dzieci.

Tabela nr 33. Kwota i liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych w latach 2019 - 2021

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń
Świadczenie wychowawcze – „Rodzina 500+”	119 030 879	211 028	165 263 332	332 480	163 446 751	328 806

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Kwoty wypłaconych świadczeń wychowawczych oraz ich ilość w roku 2021 były na podobnym poziomie jak w roku poprzednim.

Podobnie jak w przypadku realizowanych od wielu lat świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego istnieje możliwość realizacji przyznanego świadczenia w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług. Dotyczy to wyłącznie sytuacji, w których przyznane świadczenia są marnotrawione przez osobę

je pobierającą. Każda uzyskana informacja o takiej sytuacji musi być potwierdzona przez pracownika socjalnego w drodze przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. W roku 2021 świadczenia w formie rzeczowej (poprzez wydanie bonów) wypłacano 3 rodzinom.

Ponadto na prośbę 22 rodzin część świadczenia wychowawczego przesyłana była bezpośrednio na konto Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych w Sosnowcu celem spłaty zadłużenia czynszowego lub do przedszkoli celem uregulowania opłat za pobyt dziecka.

6. Świadczenie „Za życiem”

W 2021 r. kontynuowano realizację ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w zakresie wypłaty jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000 zł. Świadczenie przysługuje w przypadku urodzenia dziecka, u którego stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. W 2021 r. wypłacono 21 takie świadczenia na łączną kwotę 84 000 zł.

7. Pomoc materialna dla uczniów

Pomoc materialna dla uczniów z terenu Sosnowca realizowana jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu zgodnie z *Uchwałą Nr 282/XXIII/2015 Rady Miejskiej w Sosnowcu*. W ramach tej pomocy można wyodrębnić następujące rodzaje świadczeń: stypendium szkolne oraz zasiłek szkolny.

Stypendium szkolne – przyznawane jest uczniom i słuchaczom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno-bytowej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie w szczególności, gdy w rodzinie tej występuje jedna z przesłanek społecznych. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 528 zł na osobę w rodzinie. Osoby uprawnione do świadczeń w formie stypendium szkolnego to:

- uczniowie szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchacze kolegiów pracowników służb społecznych – do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 r. ż.,
- wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i obowiązku nauki – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki,
- uczniowie szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki,
- wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.
- Wysokość stypendium szkolnego uzależniona jest od dochodu na osobę w rodzinie, sytuacji społecznej rodziny ucznia oraz okresu, na jaki przyznaje się stypendium szkolne. Zadanie realizowane jest na zasadzie

zwrotu kosztów. Świadczenie wypłacane jest na wskazany rachunek bankowy jako refundacja przedłożonych faktur.

Stypendia szkolne wypłacane są jako refundacja przedłożonych faktur za zakup materiałów pomocnych w nauce szkolnej.

Zasiłek szkolny - ma charakter uznaniowy i może być przyznany niezależnie od otrzymywanego stypendium w przypadku zaistnienia zdarzenia losowego powodującego przejściowo trudną sytuację materialną ucznia, przykładowo: nagła choroba, śmierć, kradzież, pożar lub inne zdarzenie nadzwyczajne i nieprzewidywalne. Wniosek należy składać w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia losowego. Maksymalna wysokość zasiłku szkolnego w roku szkolnym wynosi 620 zł.

Tabela nr 34. Liczba złożonych wniosków o przyznanie pomocy materialnej (rok szkolny – 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022)

Wyszczególnienie	Liczba złożonych wniosków w roku szkolnym			Liczba przyznanych świadczeń w roku szkolnym		
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Stypendia szkolne	695	595	523	549	446	401
Zasiłki szkolne	20	38	30	17	23	24

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Tabela nr 35. Kwota przyznanych świadczeń w latach 2019 - 2021

Wyszczególnienie	Kwota świadczeń w zł		
	2019	2020	2021
Stypendia szkolne	865 541,92	681 729,47	560 926,81
Zasiłki szkolne	24 180	14 260	14 880

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Tabela nr 36. Liczba korzystających ze świadczeń w latach 2019 - 2021

Wyszczególnienie	Liczba rodzin			Liczba uczniów otrzymujących świadczenie		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Stypendia szkolne	500	347	294	632	446	401
Zasiłki szkolne	27	21	24	36	21	24

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

VIII. Udzielanie pomocy w ramach ustawy o wspieraniu Rodziny i pieczy zastępczej

1. Wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym funkcjonowaniu

Zadania gminy w zakresie wspierania rodzin biologicznych w prawidłowym funkcjonowaniu w 2021 r. realizowała Sekcja Asysty Rodzinnej, w skład której wchodziło 16 asystentów rodziny oraz pedagog. Zadaniem ww. pracowników jest organizowanie wsparcia dla rodzin niewydolnych wychowawczo, w których istnieje potencjalne zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, a także pomoc rodzicom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w odzyskaniu zdolności prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczych tak, aby dziecko mogło powrócić do naturalnego środowiska rodzinnego.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pomoc taka odbywa się przez pracę z rodziną – wsparcie w opiece i wychowaniu.

Działania te mogą być realizowane poprzez przydzielenie rodzinie asystenta, udzielanie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych, organizowanie grup wsparcia lub grup samopomocowych, pomoc rodzin wspierających czy placówek wsparcia dziennego.

W 2021 r. wsparciem asystentów objętych było 277 rodzin z 555 dziećmi. Ze wszystkimi rodzinami zostały sporządzone indywidualne plany pracy. Asystenturą objęte zostały rodziny typowane przez pracowników socjalnych, kuratorów rodzinnych, a 47 rodzin zostało zobowiązanych do współpracy z asystentem na mocy postanowienia sądu. Natomiast 3 rodziny współpracują z asystentami w oparciu o złożony wniosek wynikający z Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W zakresie realizacji planów pracy i w zależności od indywidualnych potrzeb rodzin asystenci:

- współpracowali z pracownikami socjalnymi – 159 rodzin,
- współpracowali z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i kuratorem rodzinnym – 112 rodzin,
- współpracowali z grupą roboczą ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 25 rodzin,
- współpracowali z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz z Centrum Leczenia Uzależnień - 5 rodzin,
- udzielali pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, uczyli ekonomicznego dysponowania budżetem domowym, informowali, pomagali i dopilnowywali uzyskania przysługujących rodzinom świadczeń, uświadamiali rodzinom hierarchię potrzeb bytowych i wydatków na ich zaspokojenie – 277 rodzin,
- motywowali członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych – 174 osób,
- udzielali pomocy w poszukiwaniu pracy zarobkowej - 112 osób,
- udzielali pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym uczyli prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, wypełniania codziennych obowiązków związanych

z prowadzeniem domu, utrzymywaniem czystości, podziałem obowiązków domowych pomiędzy różnych członków rodziny - 277 rodzin,

- udzielali pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi - 198 rodzin,
- udzielali wsparcia w zakresie potrzeb zdrowotnych dzieci poprzez osobisty kontakt z placówkami służby zdrowia - 103 rodziny,
- udzielali wsparcia dzieciom - 120 dzieci rozpoczęło zajęcia psychoedukacyjne prowadzone w poradniach pedagogiczno-psychologicznych oraz zajęcia prowadzone przez pedagoga MOPS oraz placówki wsparcia dziennego,
- motywowali rodziców do utworzenia i udziału w zajęciach grupy wsparcia lub grupy edukacyjno-wspierającej - 81 osób,
- współpracowali ze szkołami i przedszkolami - 203 rodzin,
- dokonywali okresowej oceny sytuacji każdej rodziny, której okres współpracy z asystentem wyniósł minimum 6 miesięcy - za okres od stycznia do grudnia 2021 r. Sporządzono 395 ocen rodzin,
- sporządzali opinie o rodzinie na wniosek sądu - 64 opinii,
- organizowali spotkania zespołów multiprofesjonalnych - 9 spotkań.

W 2021 r. w zajęciach wyrównawczych i usprawniających aparat mowy prowadzonych przez pedagoga uczestniczyło 155 dzieci. Przeprowadzono łącznie 319 indywidualnych zajęć z dziećmi oraz 487 konsultacji z ich rodzicami.

Asystenci wraz z pedagogiem zorganizowali grupę wsparcia i grupę edukacyjno-wspierającą. W okresie od stycznia do grudnia 2021 r. odbyło się 16 spotkań, podczas których obecnych łącznie było 78 osób.

W ramach wspierania rodzin biologicznych oraz w ramach pracy na rzecz dziecka w okresie od stycznia do połowy marca 2021 r. zostały zrealizowane 2 projekty socjalne:

1. **Bajkowe wakacje** zostały zorganizowane dla dzieci pochodzących z rodzin objętych wsparciem asystenta. Uczestnicy projektu mieli za zadanie wykonanie pracy plastycznej dowolną techniką, na temat "Mój pomysł na spędzenie wakacji z postacią z bajki". W swoich pracach dzieci mogły puścić wodze fantazji, ukazując świat jako zachwycający, a przede wszystkim magiczny.
2. **Spotkanie ze sztuką** - zostało zorganizowane dla dzieciaków, które mają ograniczone możliwości zetknięcia się z wydarzeniami kulturalnymi. Poprzez obejrzenie sztuki „Ogród pełen bajek” dzień ten był dla uczestników projektu dniem pełnym radości, poprzedzonym niecierpliwym oczekiwaniem.

Zrealizowane projekty umożliwiły dzieciom konstruktywne spędzanie czasu wolnego zapewniając im jednocześnie poczucie bezpieczeństwa i właściwe warunki do zabawy, rozwoju i odpoczynku. Obostrzenia

wynikające z epidemii choroby COVID-19 uniemożliwiły realizację kolejnych zaplanowanych projektów socjalnych na rzecz dzieci i ich rodzin.

W sytuacji pandemii asystent rodziny był nadal osobą towarzyszącą członkom rodziny, współobecną, pomagającą, będącą w pogotowiu. Asystenci rodzin starali się dać wsparcie rodzinom nie tylko informacyjne i instrumentalne, ale również pomoc w trudnych sytuacjach. Dbali o to, aby rodziny objęte asystenturą miały przekonanie, że w kryzysie, w jakim znalazła się osoba, nie pozostaje sama, ale jest ktoś kto pomoże poszukać zasobów niezbędnych do pokonania trudności, zademonstruje jak przechodzić przez trudy różnego rodzaju wprowadzanych na bieżąco procedur związanych z zagrożeniem epidemiologicznym w instytucjach, czy też zaproponuje nowe sposoby reagowania na codzienne sytuacje.

Pedagogizacja rodziców w czasie pandemii omawiana była najczęściej przez telefon i dotyczyła objawów zachorowania na COVID-19 oraz schematu postępowania w przypadku zakażenia nowym wirusem. Omawiano z rodzicami ich ewentualne niepokoje i wątpliwości w zakresie swojego czy dzieci samopoczucia, sugerowano skorzystanie z teleporady specjalisty medycyny rodzinnej.

Ważną sprawą było przypomnienie rodzicom o zasadach higieny. Wy tłumaczenie, jak prawidłowo umyć ręce, dezynfekować przyniesione do domu produkty.

Asystenci zachęcali rodziców, by ich życie było jak najbardziej ustrukturyzowane, miało stałe punkty, harmonogram, gdyż to daje dzieciom poczucie bezpieczeństwa. Zwracali uwagę, że dzieci w ciągu dnia potrzebują kontaktu z rodzicem, czy też wspólnej zabawy rodzinnej. Asystent rodziny w okresie pandemii był osobą, która pomagała rodzinie ustalić schemat dnia. W razie trudności szkolnych wynikających z nowego sposobu nauczania, rodzina przy wsparciu asystenta nabywała umiejętności utrzymywania kontaktu z wychowawcą szkolnym.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

W przypadku stwierdzanych istotnych zaniedbań i nieprawidłowości w opiece, a także wychowaniu dzieci, koniecznym staje się odizolowanie dziecka od dotychczasowego środowiska wychowawczego poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

W placówce opiekuńczo - wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10 r. ż., wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

W 2021 r. do sosnowieckich placówek skierowano 43 dzieci pochodzących z Sosnowca. Do placówek na terenie innych powiatów w 2021 r. zostało skierowane 5 dzieci.

Koszt utrzymania dzieci, które zostały umieszczone poza Sosnowcem w latach poprzednich i w 2021 r. nadal tam przebywały wyniósł 201 273,00 zł.

Organizowanie opieki w placówkach opiekuńczo - wychowawczych jest zadaniem własnym powiatu finansowanym ze środków gminy i powiatu

3. Rodzina piecza zastępcza

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa w tym pogotowie rodzinne) oraz rodzinny dom dziecka (RDD). Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych należy do zadań własnych powiatu przy współfinansowaniu ze środków gminy. Zadanie to realizowane jest poprzez m.in.: pozyskiwanie nowych niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, szkolenia kandydatów oraz kwalifikowanie ich do funkcji rodzin zastępczych i RDD, a następnie zapewnienie pomocy i wsparcia w sprawowaniu pieczy zastępczej oraz dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci, rodzin zastępczych i RDD. W skład Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (ZPZ), który realizował powyższe zadanie w 2021 r. wchodziło 17 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 1 pedagog, 4 psychologów oraz 2 specjalistów.

Tabela nr 37. Liczba dzieci objętych rodzinną pieczą zastępczą w latach 2017 – 2021 (stan na dzień 31 grudnia danego roku sprawozdawczego)

Rodzaj danych	2017	2018	2019	2020	2021
Rodziny zastępcze ogółem	270	260	236	230	236
Dzieci w rodzinach zastępczych	384	393	361	355	347
Spokrewnione rodziny zastępcze	206	192	175	171	169
Dzieci w rodzinach spokrewnionych	246	229	209	207	206
Niezawodowe rodziny zastępcze	45	46	40	42	50
Dzieci w rodzinach niezawodowych	60	58	48	55	63
Zawodowe rodziny zastępcze	16	19	17	12	11
Dzieci w rodzinach zawodowych	57	84	73	52	38
Rodzinny dom dziecka	3	3	4	5	6
Dzieci w rodzinnym domu dziecka	21	22	31	41	40

Źródło: Dane DR – opracowanie własne DPŚ

Na koniec roku 2021 rodzinną pieczą zastępczą w mieście objętych było łącznie 347 dzieci (w tym 41 pełnoletnich wychowanków nadal przebywających), które przebywały w 236 rodzinach zastępczych i RDD.

W zakresie szkoleń realizowano autorski program szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe oraz RDD, który został zatwierdzony przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Rodzinom zastępczym, rodzinnym domom dziecka i dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy udzielano pomocy i wsparcia w zakresie poradnictwa pedagogicznego i psychologicznego:

- udzielono porad pedagogicznych dla 52 osób (rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej),

- udzielono porad psychologicznych dla 164 osób (rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej).

Ponadto rodziny zastępcze uzyskały:

- pomoc w utrzymywaniu kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi (odbyło się 273 spotkań dla 34 rodziców lub dziadków biologicznych dzieci, dodatkowo odbyło się 50 spotkań online za pomocą komunikatorów internetowych),
- wsparcie w przygotowaniu rodzin i dzieci do procesu adopcyjnego: liczba zgłoszonych dzieci do ośrodków adopcyjnych – 39 (Śląski Ośrodek Adopcyjny - 34 dzieci, Diecezjalny Ośrodek Adopcyjny – 5 dzieci), liczba dzieci zaadoptowanych – 19,
- wsparcie w przygotowaniu powrotu dziecka do rodziców biologicznych - 17 dzieci powróciło do rodziców biologicznych.

Udzielono pomocy w opracowaniu indywidualnych programów usamodzielnienia dla 14 wychowanków rodzin zastępczych. 4 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej zostało umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych.

Sporządzono 654 okresowych ocen sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, które poprzedzone były posiedzeniami zespołu w skład którego wchodził m. in.: rodzina zastępcza lub RDD, rodzice biologiczni, przedstawiciel ośrodka adopcyjnego, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pedagog ZPZ, psycholog ZPZ, przedstawiciele szkół, przedszkoli.

Sporządzono 93 oceny funkcjonowania rodziny zastępczej określających zasoby i deficyty rodziny oraz zawierających zalecenia w zakresie poprawy funkcjonowania.

Łączna kwota przeznaczona na wynagrodzenia dla rodzin zawodowych, rodzinnych domów dziecka, osób do pomocy i rodzin pomocowych w 2021 r. wyniosła 1 108 142,77 zł (w tym koszty wynagrodzenia dla rodzin zawodowych i RDD zamieszkałych poza Sosnowcem).

Rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka wypłacono świadczenia na ogólną kwotę 3 302 175,00 zł, w tym:

- świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci – 2 702 355,00 zł,
- dodatki z tyt. niepełnosprawności dziecka – 58 414,00 zł,
- pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjmowanego – 95 855,00 zł,
- dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania – 61 900,00 zł,
- świadczenie na pokrycie kosztów remontu i dofinansowanie do opłat mieszkaniowych – 328 654,00 zł,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych ze zdarzeniem losowym – 48 997,00 zł,
- świadczenie na pokrycie niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka – 6 000,00 zł.

Ponadto, na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 r. ż. umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z ustawą o pieczy zastępczej wypłacono dodatek wychowawczy w wysokości 500,00 zł miesięcznie. W ramach dotacji z budżetu Państwa wypłacono 3 715 świadczeń dla 300 dzieci na łączną kwotę 1 807 783,08 zł.

Na każde dziecko do ukończenia 18 r. ż. umieszczone w placówce opiekuńczo- wychowawczej typu socjalizacyjnego znajdującej się na terenie Sosnowca, zgodnie z ustawą o pieczy zastępczej, wypłacono dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego w wysokości 500,00 zł miesięcznie. W ramach dotacji z budżetu Państwa wypłacono 1 277 świadczeń dla 146 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej na łączną kwotę 621 994,27 zł.

W rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w 2021 r. przebywało łącznie 75 dzieci pochodzących z Sosnowca, a ich koszt utrzymania wyniósł łącznie 852 270,00 zł. Natomiast w rodzinach zastępczych na terenie Sosnowca przebywało łącznie 52 dzieci pochodzących z innych powiatów. Powiaty te zwróciły do budżetu Urzędu Miejskiego w Sosnowcu koszty utrzymania dzieci na łączną kwotę 567 598,00 zł.

W zakresie tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych przekształcono 1 rodzinę zastępczą zawodową w rodzinny dom dziecka, przekształcono jedną rodzinę zastępczą zawodową w pogotowie rodzinne oraz zawiązano jedno nowe pogotowie rodzinne.

MOPS jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Sosnowcu w 2021 r. podejmował następujące działania w celu pozyskania nowych kandydatów na rodziny zastępcze:

1. w kwietniu 2021 r. po terenie miasta Sosnowiec jeździł baner promujący rodzicielstwo zastępcze.
2. rozwieszono foldery promujące ideę rodzicielstwa zastępczego m.in. do instytucji oświaty w tym szkół, uczelni, poradni psychologiczno – pedagogicznych, bibliotek.
3. w lipcu i sierpniu 2021 r. w wyniku współpracy z Urzędem Miejskim (UM) pracownicy ZPZ wzięli udział w akcji Czerwony Autobus - udział w co weekendowych spotkaniach organizowanych przez UM w różnych dzielnicach miasta, podczas których można było zapoznać się z ideą pieczy zastępczej, porozmawiać z pracownikami ZPZ i otrzymać ulotki promujące rodzicielstwo zastępcze.
4. w lipcu i sierpniu 2021 r. w każdy poniedziałek w Centrum Informacji Miejskiej w wyznaczonych godzinach dyżurowała osoba udzielająca informacji dotyczącej rodzicielstwa zastępczego – o akcji informowano na stronach CIM, UM, telebimie umieszczonym w centrum miasta.
5. we wrześniu 2021 r. odbył się piknik promujący ideę rodzicielstwa zastępczego – obecne były również władze miasta (ukazał się reportaż o pieczy zastępczej oraz udostępniono relacje na stronach MOPS).
6. we wrześniu 2021 r. – odbył się mecz charytatywny fundacji „Róbmy dobro” pod hasłem – wspieramy rodzicielstwo zastępcze. W meczu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miejskiego, znani piłkarze oraz członkowie zespołu Pectus.
7. w 2021 r. – wielokrotnie ukazywały się wywiady i artykuły promujące ideę rodzicielstwa zastępczego na terenie miasta Sosnowiec (luty – Dziennik Zachodni, kwiecień – Polsat, wrzesień – Polsat, listopad – Polsat, grudzień – Dziennik Zachodni, Polsat, TVP 3).

Od grudnia 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej rozpoczął szeroko zakrojoną kampanię społeczną promującą rodzicielstwo zastępcze „Otwórz serce - daj dom” pod patronatem Prezydenta Miasta Sosnowiec. Kampania działała głównie w mediach społecznościowych m.in. na Facebooku, Instagramie, YouTube, Twitterze. Powstała strona internetowa <http://www.otworzsercedajdom.pl> oraz nagrano profesjonalny spot/film reklamowy, który był wyświetlany od 20 grudnia 2021 r. na YouTube aż 227 213 razy. Dodatkowo film został wyemitowany w Telewizji TVP 3.

Dzięki tym działaniom w miesiącu grudniu zgłosiło się do Ośrodka 14 potencjalnych kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe. Ośrodek rozpoczął już wstępną kwalifikację kandydatów. Dodatkowo jedna rodzina niezawodowa zdecydowała się przekształcić na rodzinę zawodową, gdyż zaproponowano jej przydział mieszkania przeznaczonego dla rodzin zastępczych, który ma zostać oddany na wiośnię z zasobów MZZL. Wcześniej z uwagi na mały metraż mieszkaniowy, nie była w stanie przyjąć pod swoją opiekę większej ilości dzieci.

Stworzono grafiki (także ruchome), posty, teksty niezbędne w promocji kampanii. Wydrukowano plakaty, ulotki, banery, roll-up na podstawie utworzonych grafik. Plakaty zostały rozwieszane na 15 przystankach autobusowych, a ulotki rozdawane w miejscach ogólnodostępnych. Roll-up umieszczone w siedzibie MOPS (budynku przy ul. 3 Maja 33) służą jako reklama i zachęcają do zapoznania się z tematyką rodzicielstwa zastępczego wszystkich interesantów Biura Paszportowego – Delegatury w Sosnowcu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Nawiązano współpracę z profesjonalną firmą zajmującą się obsługą mediów społecznościowych oraz wykupiono promowanie reklam na Facebooku, Instagramie, YouTube, Google. Politycy oraz osoby medialne chętnie udostępniały posty i filmy zwiększając zasięg kampanii. Dzięki szeroko zakrojonej promocji kampania osiągnęła ogólnopolski zasięg.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2022 r. kontynuuje prowadzenie kampanii społecznej „Otwórz serce – daj dom” aby nadal pozyskiwać potencjalnych kandydatów na rodziny zastępcze.

W okresie wakacyjnym dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej miały możliwość skorzystania z szeregu zajęć finansowanych ze środków unijnych. Dzieci uczestniczyły w zajęciach organizowanych przez centrum edukacyjne „Bajka Pana Kleksa” w Katowicach. Pozwoliło to dzieciom poznać świat nauki oraz pobudzić ich wyobraźnię. Cyklicznie odbywały się warsztaty filmowe w kinie „Kosmos” i „Światowid” w Katowicach, gdzie dzieci poznały kulisy produkcji i sztuki filmowej oraz zapoznać się z zawodami związanymi z kinematografią. Uczestnicy zajęć mogli poznać świat kultury i sztuki. W ramach rozwoju psycho – ruchowego dzieci zorganizowano kilkukrotne wyjścia na ściankę wspinaczkową lub do parku trampolin. Zajęcia te ukazywały różnorakie formy spędzania aktywnie czasu wolnego.

4. Świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Na podstawie ustawy o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej, procesem usamodzielnienia w 2021 r. objętych było łącznie 124 wychowanków pieczy zastępczej, w tym 74 wychowanków rodzin zastępczych i 50 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Pełnoletni wychowankowie obejmowani byli kompleksową pomocą w procesie usamodzielnienia. W ramach tych działań wychowankowie korzystali z:

1. pomocy na kontynuowanie nauki – 111 osób (65 osób po rodzinach i 46 osób po placówkach),
2. jednorazowej pomocy na zagospodarowanie – 23 osoby (15 osób po rodzinach i 8 osób po placówkach),
3. jednorazowej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie – 23 osób (15 osób po rodzinach i 8 osób po placówkach),
4. pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym treningowym – 19 osób (3 osoby po rodzinach i 16 osób po placówkach).

Łączna kwota świadczeń wypłaconych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych w 2021 r. wyniosła 474 825,00 zł.

Łączna kwota świadczeń wypłaconych usamodzielnianym wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2021 r. Wyniosła 298 319,00 zł.

5. Młodzież w projekcie konkursowym

Do udziału w projekcie konkursowym „*Tyle wsparcia w całym mieście*” realizowanym przez MOPS, a współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego zostało wybranych 31 wychowanków rodzin zastępczych i placówek. Młodzież w wieku od 18 do 25 lat w indywidualnych spotkaniach z coachem, w warsztatach, nt. obowiązujących przepisów, umiejętności załatwiania spraw urzędowych, w treningu kompetencji społecznych, treningu kompetencji rodzicielskich. Pracownicy Działu ds. Rodzin przeprowadzali wywiady środowiskowe, opracowywali kontrakty socjalne oraz podejmowali działania związane z poradnictwem, motywowaniem, informowaniem. Znajdujący się w trudnej sytuacji finansowej wychowankowie otrzymali dodatkową pomoc pieniężną na dofinansowanie do6 kosztów dojazdu.

IX. Dochodzenie należności i prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie stosowanych ulg

Dział ds. Należności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej realizuje zadania związane z dochodzeniem należności Ośrodka. Szczególnym celem Działu jest prowadzenie postępowań zmierzających do odzyskania należności Ośrodka, określonych na podstawie decyzji administracyjnych.

Powyższe należności można podzielić wg rodzaju ustaw, z jakich wynikają:

- nienależnie pobrane świadczenia rodzinne,
- nienależnie pobrane świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
- nienależnie pobrane zaliczki alimentacyjne,

- nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze,
- nienależnie pobrane świadczenia „Dobry start”,
- nienależnie pobrane dodatki mieszkaniowe,
- nienależnie pobrane świadczenia z pieczy zastępczej, nienależnie pobrane świadczenia z tytułu dodatku wychowawczego, odpłatność z tytułu pieczy zastępczej,
- nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej (zasiłki stałe, okresowe i celowe, odpłatność rodziców za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, usługi opiekuńcze, odpłatność za pobyt w DPS),
- należności od dłużników alimentacyjnych.

Zadania są prowadzone między innymi w oparciu o przepisy ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W tym celu wydawane są upomnienia wzywające do zapłaty zaległości oraz tytuły wykonawcze, które przekazane do organu egzekucyjnego dają możliwość przymusowego ściągnięcia należności.

Tabela nr 38. Liczba wystawionych upomnień i tytułów wykonawczych z wyszczególnieniem rodzaju należności w 2021 r.

Lp.	Nazwa świadczenia	Liczba wystawionych zaważań	Liczba wystawionych upomnień	Liczba wystawionych tytułów wykonawczych
1.	Nienależnie pobrane świadczenia rodzinne	47	46	38
2.	Nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze	41	36	29
3.	Nienależnie pobrane świadczenia „dobry start”	7	2	1
4.	Nienależnie pobrany fundusz alimentacyjny	62	57	48
5.	Nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej	71	71	70

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPS

Dochodzenie należności wobec dłużników alimentacyjnych następuje w drodze egzekucji sądowej prowadzonej przez komorników sądowych. W tym celu koniecznym jest wystawianie wniosku o przyłączenie bądź wszczęcie postępowania egzekucyjnego dla każdego dłużnika, którego wierzyciel otrzymał prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W 2021 r. wydano 1 091 wnioski o przyłączenie do egzekucji sądowej.

Dział ds. Należności prowadzi analizę należności Ośrodka dotyczącą m.in. egzekucji komorniczej realizowanej w stosunku do dłużników alimentacyjnych. Poniższa tabela przedstawia zarówno kwoty zwrócone osobiście przez dłużników alimentacyjnych, jak i odzyskane z egzekucji komorniczej. Z poniższych danych dotyczących odzyskanych należności od dłużników alimentacyjnych, wnioskuje się nieznaczny spadek wyegzekwowanych kwot od dłużników alimentacyjnych w odniesieniu do roku ubiegłego. Powyższy wynik

spowodowany jest wystąpieniem epidemii, która znacznie wpłynęła na pogorszenie sytuacji materialnej zobowiązanych. W roku 2021 odnotowano wyższy wynik wygaszenia należności ze względu na zgon dłużnika alimentacyjnego oraz zastosowano ulgę w postaci umorzenia należności.

Tabela nr 39. Kwoty wyegzekwowane od dłużników alimentacyjnych w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	2 772 500	2 578 753	2 975 452
Umorzone należności od dłużników alimentacyjnych	72 049	0	17 970
Należności od dłużników, które wygasły w związku ze śmiercią dłużnika	1 584 082	1 756 536	2 106 917

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPŚ

W oparciu o odpowiednie przepisy prawne istnieje możliwość rozpatrzenia przez tutejszy organ wniosku i wydania stosownej decyzji administracyjnej w zakresie udzielenia ulgi w spłacie zobowiązania. Złożenie takiego wniosku powoduje konieczność dogłębnego zbadania sytuacji materialno-bytowej rodziny i stwierdzenie na tej podstawie uzasadnionych okoliczności do zastosowania odpowiedniego rodzaju ulgi (rozłożenia na raty, odroczenia terminu płatności bądź umorzenia należności).

Tabela nr 40. Liczba wydanych decyzji w poszczególnych sprawach w 2021 r.

Lp.	Nazwa świadczenia	Rozłożenie na raty	Odmowa rozłożenia na raty	Odroczenie terminu płatności	Odmowa odroczenia terminu płatności	Umorzenie	Odmowa umorzenia
1.	Nienależnie pobrane świadczenia rodzinne	37	0	0	0	4	7
2.	Nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze	13	0	1	1	0	4
3.	Nienależnie pobrane świadczenia „Dobry start”	0	0	0	0	0	1
4.	Nienależnie pobrany fundusz alimentacyjny	30	0	2	1	1	6
5.	Nienależnie pobrana zaliczka alimentacyjna	0	0	0	0	0	0
6.	Nienależnie pobrane dodatki mieszkaniowe	0	0	0	0	1	0
7.	Nienależnie pobrane świadczenia z pieczy zastępczej	0	0	0	0	0	0
8.	Nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej	6	0	1	0	4	1
9.	Należności od dłużników alimentacyjnych	10	4	5	0	1	16

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPŚ

Z powyższego zestawienia można wywnioskować, iż wnioski o udzielenie ulgi dotyczyły świadczeń rodzinnych, wychowawczych, z funduszu alimentacyjnego, należności od dłużników alimentacyjnych, oraz pomocy społecznej rzadziej pieczy zastępczej, programu „Dobry start” czy też dodatków mieszkaniowych. W większości przypadków badając sytuację materialną zobowiązanego ustalano możliwość spłaty zadłużenia, czego wynikiem są decyzje o odmowie umorzenia oraz rozkładające na raty spłatę zadłużenia. W kilku przypadkach dokonano umorzenia należności ze względu na szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji materialnej, bytowej i zdrowotnej rodziny, uniemożliwiającej spłatę należności.

X. Potrzeby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na rok 2022

Potrzeby finansowe dotyczące realizowanych przez MOPS zadań, które nie znajdują zabezpieczenia w planie budżetowym na 2022 r. dotyczą:

1. Prognozowanych kosztów, jakie gmina poniesie za pobyt mieszkańców Sosnowca, umieszczonych w domach pomocy społecznej poza terenem miasta

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. w domach pomocy społecznej poza terenem miasta przebywało 327 osób. Obecnie na umieszczenie w domach pomocy społecznej poza terenem gminy oczekuje 68 osób. W ubiegłym roku umieszczonych zostało 91 osób, w tym 46 osób w domach pomocy społecznej poza terenem miasta. Należy spodziewać się, iż w bieżącym roku wydatki gminy z tytułu odpłatności zwiększą się, głównie ze względu na wzrost średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańców w DPS. Dotychczasowe zmiany w tym zakresie oscylują w przedziale od 115,00 zł do 1 140,00 zł na jednego mieszkańca DPS. Sytuacja pandemiczna spowodowała, że w domach pomocy społecznej są wolne miejsca, dlatego wiele placówek sygnalizuje gotowość przyjęcia osób do nich skierowanych. Należy podkreślić, iż z uwagi na stały proces starzenia się społeczeństwa, co potwierdzają dane demograficzne, liczba osób wymagających całodobowej opieki systematycznie wzrasta. W związku z powyższym plan finansowy na 2022 r., który wynosi – 10 767 209,17 zł może być niewystarczający w stosunku do realnych potrzeb.

2. Potrzeby na wypłatę dodatku mieszkaniowego

W budżecie gminy na rok 2022 została zabezpieczona kwota 8 300 000,00 zł na wypłatę świadczeń z tytułu dodatków mieszkaniowych. Do końca 2022 r. planuje się, wypłacić świadczeń z tytułu dodatku mieszkaniowego na kwotę 10 000 000 zł. Z powyższego wynika, że środki zabezpieczone w budżecie na wypłatę dodatków mieszkaniowych są niewystarczające, a kwota niedoboru wyniesie 1 700 000 zł.

3. Inne potrzeby na środki z dotacji celowej budżetu państwa

Obecnie potrzeby na środki przekazywane z dotacji celowej budżetu państwa występują w zakresie:

- zasiłków stałych,

- składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające zasiłek stały,
- zasiłków okresowych,
- programu „Posiłek w szkole i w domu,
- ryczałtowego dodatku energetycznego,
- dodatku osłonowego
- świadczeń wychowawczych,
- świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego i zasiłków dla opiekunów,
- pomocy materialnej dla uczniów,
- specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Środki z dotacji przekazywane są transzami. Na bieżąco składane jest zapotrzebowanie do Wojewody Śląskiego uwzględniające weryfikację występujących potrzeb na wypłatę wymienionych powyżej świadczeń.

Sporządził:

Emilia Patralska

Specjalista

Karina Moryś

Starszy Specjalista

Sprawdził:

Anna Leśniak

Kierownik DPŚ

Zatwierdził:

Monika Holewa

Dyrektor

Miejskiego Ośrodka

Pomocy Społecznej

w Sosnowcu